DE SPEUSIPPI ACADEMICI SCRIPTIS

ACCEDUNT FRAGMENTA

DISSERTATIO INAVGVRALIS

QVAM

CONSENSV ET AVCTORITATE

AMPLISSIMI PHILOSOPHORVM ORDINIS

IN

VNIVERSITATE FRIDERICIA GVILELMIA RHENANA

AD

SVMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE IMPETRANDOS

SCRIPSIT

PAVLVS LANG

MEMMINGENSIS

PROMOTVS DIE XXIX MENSIS NOVEMBRIS ANNI MCMXI

BONNAE

...S CAROLI GEORGI TYPOGRAPHI ACADEMICI

MCMXI

De dissertatione probanda ad ordinem rettulit

A. Brinkmann

AVGVSTO BRINKMANN

Praefatio.

Speusippum Atheniensem, Platonis sororis filium eundemque illustrissimi illius philosophi discipulum, qui post eius mortem Academiae praefuit[1]), scripsisse πάμπλειστα ὑπομνήματα καὶ διαλόγους πλείονας Diogenes Laërtius[2]) testatur; tamen omnium horum operum ne unum quidem ad nostram memoriam pervenit. Itaque viris doctis, qui Speusippi vel omnino veterum Academicorum doctrinae investigandae operam dabant, eo accuratius Speusippi operum fragmenta ab antiquis scriptoribus nobis servata colligenda atque excutienda erant. Quamquam autem nonnulli de Speusippi doctrina egerunt, tamen collecta philosophi fragmenta edita sunt demum a. 1881 a F. A. Mullach in Fragment. philosoph. Graec. vol. III p. 75 ss. In hac vero Speusippi fragmentorum collectione non tantum nonnulla fragmenta plane omissa sunt, sed etiam alia multa iure a viris doctis desiderantur. Itaque operae pretium esse mihi visum est novam Speusippi fragmentorum collectionem conficere ita, ut omnia, si fieri posset, quae nobis servata sunt, Speusippi fragmenta colligerem, ad optimae memoriae fidem recenserem, secundum certum ordinem quam optime digererem.

Neque vero solum, ut Speusippi scriptorum fragmenta colligerem, mihi proposui, sed etiam de ipsis eius scriptis hac dissertatione agere conatus sum. De quibus quamquam nonnulli viri docti hic illic disputarunt (quos suis locis commemorabo), tamen accuratius denuo de iis quaerere operae pretium esse putavi idque ita instituendum censui, ut eorum argu-

---

1) De Speusippi vita v. M. Ach. Fischer De Speusippi vita (Rastad. 1845); Ed. Zeller Philos. d. Gr. II 1 p. 986, 3.

2) v. huius dissertat. p. 48 l. 2. 3.

mentis, formis, titulis, quantum fieri posset, investigatis id imprimis intellegeretur, quo consilio quaque ratione Speusippus in singulis conscribendis usus sit. De scriptis autem Speusippi, non de eius doctrina[1]) cum mihi esset disserendum, hanc non amplius tetigi, quam quatenus ad cognoscendam illorum indolem necesse aut e re esse videbatur. Denique ab hac commentatione omnino procul habui epistulas, quae a Speusippo et ad eum scriptae feruntur. Quod quam ob causam fecerim, sciscitantibus infra p. 39 respondebo.

1) De doctrina Speusippi pauca dicenda mihi esse putavi locis duobus, de dialectica p. 23 ss., de mathematica p. 28 ss. — Ceterum de Speusippi doctrina v. Zeller Philos. d. Gr. II 1 p. 996 ss., et quos Zeller laudat p. 996, 1.

A. De Speusippi scriptis.

I. Scripta dialectica.

In Athenaei dipnosophistis satis multa nobis tradita sunt fragmenta operis Speusippi eius, quod Ὅμοια inscriptum esse ex ipsis quidem iis locis, quibus ab Athenaeo laudatur, concludimus[1]). Unum autem fragmentum non apud Athenaeum, sed apud Photium (et Suidam) servatum est; quo hoc opus inscriptum fuisse Ὁμοιότητες traditur. Pleniorem titulum Diogenis Laërtii librorum Speusippeorum index videtur praebere, ubi legimus (Diog. IV 5): τῶν περὶ τὴν πραγματείαν ὁμοίων α′β′γ′δ′ε′ς′ζ′η′θ′ι′. Quem tamen titulum neque recte sese habere et quomodo corrigendus sit, tum demum, cum de operis argumento et indole quaesiverimus, diiudicare possumus. Itaque statim ad ipsa fragmenta accedamus. Ὅμοια.

Quae si perlustramus, in omnibus fere aut animalia aut sata invenimus enumerata ita, ut ea, quae inter se similia sint, in uno semper ordine componantur; atque plerumque unumquodque fragmentum unum eiusmodi ordinem continet. Haec autem singulorum ordinum animalia aut sata inter se similia ipsum Speusippum ita composuisse i. e. inter se similia ea esse dixisse (Σπεύσιππός φησι ὅμοια — παραπλήσια — ἐμφερῆ εἶναι) Athenaeus testatur. Totius igitur iam operis titulum Ὅμοια, qualem tradidit Athenaeus, aliqua ex parte intellegere possumus; re vera enim ὅμοια in eo contineri e fragmentis ab Athenaeo servatis apparet[2]).

---

1) Ab Athenaeo titulus affertur his modis: ἐν τοῖς Ὁμοίοις, ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, ἐν β′ Ὁμοίων, ἐν δ′ Ὁμοίων.

2) De voce ὅμοια usitata de rebus in eodem genere compo-

Sed accuratius ea fragmenta inspiciamus. Numerus animalium aut satorum, quae singulis ordinibus continentur, varius est: a duobus enim usque ad sex similia in uno ordine inveniuntur. Tamen etiam unius tantum animalis aut stirpis nomen e Speusippi opere sumptum similibus non appositis Athenaeus exhibet idque ita, ut Speusippum sive eo ipso et non alio nomine — duobus locis: Athen. VII 319 d (Speusippi fragment. huius collect. fr. 18) (βελόνη) et II 68 e (fr. 6) (σικύα) — sive ea ipsa nominis forma et non alia — tribus locis: Athen. VII 286 f (fr. 14 b) (βόακες); IX 391 d (fr. 25) (κῶπες); IX p. 387 c (fr. 24) (φασιανοί) — usum esse testetur. Attamen longe maxima pars fragmentorum similium ordines continet. A ceteris vero fragmentis diversum est id, quod exstat apud Athen. VII 303 d (fr. 12), quo Speusippum (aeque atque Aristotelem) τοὺς θύννους ab altera piscium specie τῶν θυννίδων segregatos in hoc opere attulisse (διίστησιν) Athenaeus notat; unde apparet has species a Speusippo non in eodem similium ordine positas fuisse.

Nonnulla autem animalium aut satorum nomina ab Athenaeo non semel tantum, sed bis vel etiam ter commemorantur, velut piscium totus ordo φάγρος, ἐρυθρῖνος, ἥπατος et 300 e et 327 b enumeratur; praeterea φάγρος et ἥπατος repetuntur 301 c (v. fr. 11 a—c). Similiter 308 d ordo legitur piscium hic: μελάνουρος, κορακῖνος (v. fr. 13); altero autem loco 313 e hic: μελάνουρος, ψύρος; unde genuinum Speusippi ordinem fuisse μελάνουρος, κορακῖνος, ψύρος fortasse recte concludimus (v. fr. 15).

Imprimis autem memoria dignum videtur, quod cum fragmentorum numerus haud exiguus sit, in uno tantum descriptio invenitur stirpis, in ceteris vero omnibus animalium aut stirpium sola nomina enumerantur. Legitur apud Athen. II 61 c (fr. 5): Σπεύσιππος ἐν β' Ὁμοίων φησὶ (τὸ σίον) ἐν ὕδατι γίνεσθαι, σελίνῳ ἐλείῳ τὸ φύλλον ἐοικός; τὸ σίον igitur et in aqua nasci et folii formam similem atque σέλινον ἐλεῖον habere dicitur. Propter ipsas autem has similitudines — nam et

---

sitis v. Hambruchii commentationem eam, de qua postea nobis agendum erit (p. 21. 24 ss.), p. 26.

σέλινον ut ἑλεῖον aquis innasci apparet — Speusippum σίον et σέλινον ἑλεῖον in uno ordine composuisse consentaneum est.

Similitudo vero animalium aut satorum ipsa qualis hoc fragmento, ceteris fragmentis minime explicatur; immo in illis similia tantum enumerantur. Quanam igitur ratione, id est qua similitudine commotus Speusippus ceterorum singulorum fragmentorum animalia aut sata coniunxerit, id e fragmentis perspici non posse primo quidem obtutu videtur. Tamen in nonnullis fragmentis id alio modo intellegere possumus. Similitudo enim quodammodo etiam e nominibus ordinum sive generum (γένη) animalium aut satorum, in quibus singulae species (εἴδη) continentur, apparet ita, ut melius perspici possit, qua de causa in unum coniuncta sint. Talia generum nomina in Speusippi huius operis fragmentis servata sunt duo: alterum (Athen. III 105 b = fr. 8) est genus animalium mollibus testis instructorum sive μαλακοστράκων, cui a Speusippo tribuuntur species hae: κάραβος, ἀστακός, νύμφη, ἄρκτος, καρκῖνος, πάγουρος; alterum (Athen. VII 318 e = fr. 16) est genus polyporum (πολύποδες), cui adnumerantur ἑλεδώνη, πολυποδίνη, βολβιτίνη, ὀσμύλος. Ceterorum generum nomina apud Athenaeum commemorata non sunt. Itaque ad ea explicanda in ceteros veterum libros, in quibus talium animalium aut satorum generum mentio fit, nobis est inquirendum, imprimis in opus Aristotelis id, quod eadem fere aetate compositum est ac Speusippi hoc de similibus, historiam animalium dico.

Quo opere Aristoteles cuncta animalia in duas magnas partes dividit, quarum priore, ut ipsius Aristotelis verbis utar, τὰ ἔναιμα ζῷα, altera τὰ ἄναιμα ζῷα perhibentur (v. hist. anim. l. IV. init. ed. L. Dittmeyer Lips. 1907 et cf. ed. H. Aubert et Fr. Wimmer Aristoteles Tierkunde Lips. 1868 v. I p. 60). Nobis autem pro nostra quaestione liceat initium facere ab altera parte ea, qua τὰ ἄναιμα ζῷα tractantur.

Quae ab Aristotele in singula genera dividuntur h. a. IV 1. 523 b 1 ss., ubi legimus haec: περὶ δὲ τῶν ἀναίμων νῦν λεκτέον· ἔστι δὲ γένη ταῦτα πλείω, ἓν μὲν τὸ τῶν καλουμένων μαλακίων· ταῦτα δ'ἐστὶν ὅσα ἄναιμα ὄντα ἐκτὸς ἔχει τὸ σαρκῶδες, ἐντὸς δ' εἴ τι ἔχει στερεόν, καθάπερ καὶ τὰ ἔναιμα

τῶν ζῴων, οἷον τὸ τῶν σηπιῶν γένος· τὰ δὲ μαλακόστρακα· ταῦτα δ' ἐστὶν ὅσων ἐκτὸς μὲν τὸ στερεόν, ἐντὸς δὲ τὸ μαλακὸν καὶ σαρκῶδες· τὸ δὲ σκληρὸν αὐτῶν ἐστιν οὐ θραυστὸν ἀλλὰ θλαστόν, οἷόν ἐστι τό τε τῶν καράβων γένος καὶ τὸ τῶν καρκίνων· ἔτι δὲ τὰ ὀστρακόδερμα· τοιαῦτα δ' ἐστὶν ὧν ἐντὸς μὲν τὸ σαρκῶδες, ἐκτὸς δὲ τὸ στερεόν, θραυστὸν ὂν καὶ κατακτόν, ἀλλ' οὐ θλαστόν· τοιοῦτον δὲ τὸ τῶν κοχλιῶν καὶ τὸ τῶν ὀστρέων γένος ἐστίν· τέταρτον δὲ τὸ τῶν ἐντόμων, ὃ πολλὰ καὶ ἀνόμοια περιείληφεν εἴδη ζῴων. In quattuor igitur genera ab Aristotele dividi τὰ ἄναιμα ζῷα intellegimus, quorum primum τὰ μαλάκια, secundum τὰ μαλακόστρακα, tertium τὰ ὀστρακόδερμα, quartum τὰ ἔντομα. Haec autem quattuor genera in quales ipsa rursus ab Aristotele dividantur ordines, iam ex eo nobis est quaerendum; dein comparandi sunt hi ordines eorumque species cum iis, qui e Speusippi opere afferuntur. Qua in comparatione non neglegendi sunt duo ii Speusippi ordines, quorum nomina nobis ex Athenaeo iam nota sunt; nam hos ipsos ad eam, quae inter Speusippum et Aristotelem intercedit, rationem intellegendam haud parvi momenti esse videbimus.

Primum igitur genus, τὰ μαλάκια (de quibus fusius disputat h. a. IV 1 inde a p. 523 b 22) ab Aristotele dividitur h. a. IV 1. 524 a 20—27 in ordines duos, quorum alter est polyporum (πολύποδες); in altero vero, cui proprium nomen non datur, enumerantur species hae: σηπίαι, τευθίδες, τεῦθοι[1]). Utrumque autem ordinem etiam in Speusippi operis fragmentis invenimus: alterius enim polyporum nomen ipsum, ut supra vidimus a Speusippo ordini additum est (fr. 16); species vero ab Aristotele et Speusippo nominatae non ita consentiunt; e polypis enim ab Aristotele nominatis Speusippus ἐλεδώνην tantum exhibet, Aristoteles autem Speusippeorum trium πολυποδίνης, βολβιτίνης, ὀσμύλου omnino in hist. anim. mentionem non facit; tamen exstare multas polyporum species p. 525 a 13 dicit, quorum singula nomina sibi praetermittenda esse duxit. Alterius ordinis Aristoteles et Speusippus paene easdem praebent species: in Speusippi enim fr. 20 aeque atque in historia

1) Eaedem huius ordinis species aliis quoque hist. anim. locis commemorantur, praeter eas nullae (cf. Aubert-Wimmer I p. 149).

animalium nominantur σηπία et τευθίς; τεῦθος, quod tertium habet Aristoteles, apud Speusippum deest.

Secundum τῶν ἀναίμων ζῴων genus, τὰ μαλακόστρακα, quod nomen ipsum quoque, ut iam vidimus, in Speusippi operis fragmentis (fr. 8) servatum est, ab Aristotele imprimis tractatur IV 2. 525 a 30; quo cum loco si comparamus Speusippi ipsum fr. 8, nomina κάραβος, ἀστακός, καρκῖνος, πάγουρος Aristoteli et Speusippo communia invenimus; praeterea ἄρκτος, quod habet Speusippus, altero Aristotelis loco h. a. V 17. 549 b 23 inter animalia μαλακόστρακα ipsum quoque enumeratur. Νύμφη sola ab Aristotele nusquam commemoratur. Optime igitur μαλακοστράκων species a Speusippo enumeratae cum Aristotelis nominibus conveniunt; nonnulla sane, quae ab Aristotele perhibentur, apud Speusippum desideramus.

Tertium Aristotelis genus animalium eorum, quae sanguinem non habent, est genus τῶν ὀστρακοδέρμων, animalium testaceorum. Cuius generis Aristoteles duos vel tres ordines distinguit; dicit enim h. a. IV 1. 523 b 9: ἔτι δὲ τὰ ὀστρακόδερμα· τοιαῦτα δ'ἐστὶν ὧν ἐντὸς μὲν ..... τοιοῦτον δὲ τὸ τῶν κοχλιῶν καὶ τὸ τῶν ὀστρέων γένος ἐστίν. Altero autem loco IV 4. 527 b 35 dicit: τὰ δ' ὀστρακόδερμα τῶν ζῴων, οἷον οἵ τε κοχλίαι καὶ οἱ κόχλοι καὶ πάντα τὰ καλούμενα ὄστρεα, ἔτι δὲ τὸ τῶν ἐχίνων γένος κτέ. Sunt igitur apud Aristotelem imprimis ordines duo, alter cochlearum (κοχλίαι, κόχλοι, vel etiam, velut 528 a 11, τὰ στρομβώδη, quae nos dicimus „Schnecken"), alter concharum (ὄστρεα, quae nos dicimus „Muscheln"). Ad quos accedit tertius echinorum (ἐχῖνοι) [1].

Iam accuratius singulos contemplemur. Primi enim ordinis cochlearum species Aristoteles h. a. IV 4. 528 a 6 enumerat, ubi dicit: τὰ μὲν γὰρ αὐτῶν οὐκ ἔχει σάρκα οὐδεμίαν, οἷον ἐχῖνος, τὰ δ'ἔχει μέν, ἐντὸς δ' ἔχει τὴν σάρκα ἀφανῆ πᾶσαν πλὴν τῆς κεφαλῆς, οἷον οἵ τε χερσαῖοι κοχλίαι καὶ τὰ καλούμενα ὑπό τινων κοκάλια καὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ αἵ τε

1) De paucis aliis animalibus, quae aut parvi momenti sunt aut inter vera quidem ὀστρακόδερμα non recte numerantur, v. Aubert-Wimmer I p. 174.

πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες καὶ ὁ κόχλος καὶ τἆλλα τὰ στρομβώδη. Eaedem fere species etiam in capitis quarti parte inde a p. 528 b 17 usque ad 529 a 25, qua de cochleis agitur[1]), ab Aristotele nominantur: οἱ κοχλίαι (528 b 28), οἱ κήρυκες (528 b 30), αἱ πορφύραι (528 b 31), οἱ (μεγάλοι) κόχλοι (529 a 17); omissa hic sunt ex iis, quae antea nominabantur, tantum τὰ κοκάλια. Quibus cum locis Aristotelis si comparamus Speusippi fr. 7 trium ordinum primum, in hoc ordine ea, quae priore Aristotelis loco 528 a 6 in cochlearum maritimarum (τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ) numero exhibentur nomina, quae sunt αἵ τε πορφύραι καὶ οἱ κήρυκες καὶ ὁ κόχλος, omnia contineri intellegimus. Nam quod in Speusippi fragmento apud Athenaeum iuxta κήρυκες et πορφύρας ponuntur κόγχοι, recte se habere non posse et ex iis apparet, quae statim de hac specie dicenda sunt, et eo confirmatur, quod in eiusdem fragmenti Speusippei ordine altero animalium maritimorum diversorum iterum enumerantur κόγχοι. Scribendum igitur apparet in Speusippi fragmento: παραπλήσια εἶναι κήρυκας, πορφύρας, στραβήλους, κόχλους. Qui autem restant in Speusippi ordine οἱ στράβηλοι, in iis cochleis numerandi videntur, quas Aristoteles significat verbis καὶ τἆλλα τὰ στρομβώδη (quae verba ceterarum nominibus subiungit). Nomen ipsum in hist. anim. non invenitur, nominantur tamen οἱ στράβηλοι in Aristot. fragm. 304 Ros. (ex Athen. III 88 b); ibi cum iis coniuncta sunt κῆρυξ, πορφύρα, ἡδυπορφύρα, ἐχῖνος. In mari autem vivere τοὺς στραβήλους e Sophoclis fragmento apud Athen. III 86 d servato perspicitur. Itaque ipsi quoque οἱ στράβηλοι in cochleis maritimis habendi sunt.

Secundum generis ὀστρακοδέρμων ordinem, conchas (ὄστρεα), Aristoteles in duas partes dividit; de quibus h. a. IV 4. 528 a 11 dicit: τῶν δ'ἄλλων (quae sunt τὰ ὀστρακόδερμα) τὰ μέν ἐστι δίθυρα τὰ δὲ μονόθυρα· λέγω δὲ δίθυρα τὰ δυσὶν ὀστράκοις περιεχόμενα, μονόθυρα δὲ τὰ ἑνί. Species autem in sequentibus enuntiatis disertis verbis nominat in μονοθύρων numero τὰς λεπάδας, in διθύρων κτένας, μύας, σωλῆνας.

1) cf. verba 528 b 17: ἡ δὲ φύσις τῶν στρομβοειδῶν ἁπάντων ὁμοίως ἔχει κτέ.

Haec vero omnia nomina in eodem Speus. fragm. 7 inveniuntur, cuius de primo ordine modo disputavimus: λεπάς enim in ordine tertio, κτένες, μύες, σωλῆνες in secundo leguntur. Quae cum ita sint, ordinis tertii conchas ὄστρεα μονόθυρα q. d., ordinis secundi δίθυρα esse suspiceris; conchas enim esse omnia haec animalia manifestum est. Et re vera secundi Speusippi ordinis conchae eae, quae restant κόγχοι et πίνναι, δίθυρα esse verisimile videtur. Quamquam enim Aristoteles id ipsum disertis verbis non dicit, tamen et πίννας et κόγχους saepius coniuncta cum aliis διθύροις affert, veluti p. 528 a 25—26; neque ullum usquam μονοθύρων exemplum nisi λεπάδας perhibet, quin etiam p. 529 a 31 nomine λεπάδων eodem atque μονοθύρων sensu utitur, cum dicit: ἀλλ' αἱ μὲν λεπάδες κάτω ἐν τῷ βάθει, τὰ δὲ δίθυρα ἐν τῷ γιγγλυμώδει. Inde fortasse recte conicimus omnes, quae enumerantur apud Aristotelem, conchas praeter λεπάδας esse δίθυρα; atque editores quoque Aubert et Wimmer ita videntur iudicasse; nam I p. 174 in conchis διθύροις et κόγχας (a quibus non diversi sunt κόγχοι, cf. Athen. III 86 f) et πίννας enumeraverunt. Ceterum quod πίνναν Aristotelis eandem concham esse censuerunt iidem editores (p. 181), quam nos appellamus „Steckmuschel" (quam nostrae aetatis viri docti, qui studio animalium dediti sunt, 'Pinnam' nominant), si hoc recte se habet, re vera ἡ πίννα inter δίθυρα numeranda est; illa enim duas testas habet. Secundi igitur illius fragmenti ordinis animalia omnia conchas διθύρας esse verisimile videtur.

Quod attinet ad tertii ordinis speciem ὀστρέων, hoc nomen apud Aristotelem varias significationes habet, de quibus actum est in ed. Aubertii et Wimmeri p. 180. Eo autem uno hist. anim. loco, quo hoc nomen speciei, non generis significationem habet, V 15. 547 b 20, eodem sensu quo λιμνόστρεα videtur usurpari. Tamen neque hoc ipso loco, neque de part. anim. IV 5. 680 b 22, quo ipso quoque speciei significationem habet, neque iis locis, quibus λιμνόστρεα praeterea apud Aristotelem invenitur, quidquam ad nostram quaestionem solvendam lucramur. Quod vero propter eam, quam supra attulimus, causam excepta una τῶν λεπάδων specie, omnes apud Aristotelem conchas διθύρας esse verisimile putavimus, id fortasse

etiam in τὰ ὄστρεα cadit; tamen certum non videtur, imprimis cum illo quidem capite, quo λεπάδες ab Aristotele διθύροις opponuntur, τὰ ὄστρεα omnino non commemorentur. Disertis autem verbis τὰ ὄστρεα adnumerantur τοῖς διθύροις fragm. Aristot. 304 Ros. (ex Athen. III 88 b). Speusippum igitur, si eandem, quae hic dicitur concharum speciem nomine ὀστρέου eum significasse certum esset, tertio fr. 7 ordine τὰ μονόθυρα enumerasse, sicut supra suspicati sumus, negandum esset; tamen id minime exploratum est. Itaque de huius Speusippi ordinis nomine certi quidquam dicere non possumus.

Quod vero universum hoc Speusippi fragmentum attinet, aliquanti momenti esse mihi videtur hoc: ex ipsis Athenaei verbis manifestum est huius fragmenti ordines tres, quos ex Speusippi opere affert, in illo non segregatos, sed ita compositos fuisse, ut vel nullis vel brevibus tantum intervallis inter se disiungerentur. Quod apparet ex verbis his: ἔτι ὁ Σπεύσιππος ἑξῆς πάλιν ἰδίᾳ καταριθμεῖται κόγχους κτέ., καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει ὄστρεα λεπάδας. Itaque in hoc fragmento non solum ordines animalium (quamquam non omnes) cognoscere, sed etiam in totius generis, cuius partes ei ordines erant, compositionem inspicere nobis licet. Id enim pro certo habere possumus in hoc genere coniunctos fuisse duos ordines cochlearum et concharum; conchae vero ipsae rursus in duos ordines divisae erant. Verisimile autem mihi videtur esse collata historia animalium Aristotelis ipsius quoque in hoc genere coniungentis cochlearum et concharum ordines id genus fuisse genus ὀστρακοδέρμων[1]).

Relinquitur quartum Aristotelis τῶν ἀναίμων ζῴων genus, quod est insectorum (ἔντομα). Horum in Speusippi fragmentis duo ordines servati sunt, quorum alter est cicadarum (fr. 9). Ex tribus huius ordinis nominibus duo, τέττιξ et τιτιγόνιον, apud Aristotelem saepius commemorantur, ita tamen, ut τέττιξ non, sicut apud Speusippum, species sit cicadarum, sed ordo potius ipse in plures species, in quibus etiam τιτιγόνιον est, divisus (v. h. a. 556 a 15). Tertii autem nominis κερκώπης in hist. anim. mentio non fit.

1) Tertii ὀστρακοδέρμων Aristotelis ordinis, echinorum, in Speusippi fragmentis mentio non fit.

Alterius insectarum ordinis, qui in Speusippi Ὁμοίων fragmentis invenitur (fr. 10), nomina ἐμπίς et κώνωψ apud Aristotelem inter ἔντομα δίπτερα ἐμπροσθόκεντρα numerantur (cf. Aub.-Wimm.' p. 158); de πηνίοις autem nil certi traditur, invenitur hoc nomen semel h. a. V 19. 551 b 6.

Postquam quattuor τῶν ἀναίμων ζῴων genera, quae Aristoteles in hist. anim. constituit, percurrimus, pervenimus ad partem priorem, τὰ ἔναιμα ζῷα. Neque tamen Speusippi fragmentis comparatis cum Aristotelis huius partis animalibus quicquam efficitur certi: nam et avium (ὄρνιθες) in Speusippi fragmentis duo tantum variorum ordinum nomina exstant (φασιανοί fr. 24; κῶπες fr. 25) ita, ut totus ordo comparari nequeat; et Speusippi piscium (ἰχθύες) ordines, quorum magnus numerus ab Athenaeo nobis traditus est (fr. 11, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21, 22), ex Aristotelis historia animalium explicari non possunt propterea, quod ex omnibus animalibus piscium Aristoteles in certos ordines distribuendorum curam habuit minimam (v. Aub.-Wimm. I p. 123 s.).

Postquam igitur, quos Speusippus perhibet, animalium ordines comparata Aristotelis historia animalium quantum fieri potuit illustravimus, non solum id effectum est, ut horum ordinum nomina cognosceremus, verum etiam satis magnam inter Aristotelis et Speusippi animalium ordines similitudinem inteleximus intercedere ita, ut saepius in iisdem ordinibus eaedem fere animalium species ab utroque enumerentur; neque dubium est quin, si totum Speusippi opus nobis servatum esset, etiam plures Speusippi ordines Aristotelicis similes inventuri fuerimus.

Priusquam autem de tota Speusippi operis ratione disputamus, iam quibusnam ex libris singula huius operis fragmenta nobis tradita sumpta sint, quaerendum erit. Athenaeus cum XXIV locis Speusippi Ὁμοίων mentionem faciat, non minus quam quater decies (fr. 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19, 22, 23, 24, 25) sua se ex altero libro sumpsisse testatur. Ad eundem hunc librum Athenaeum etiam VII 300 e. 301 c. 286 f (= fr. 11 a c 14 b) spectare per se patet neque aliunde petita esse quae ille VII 318 e. 319 d. 323 f. 324 f (= fr. 16, 18, 20, 21) affert, Kaibel in indice Ath. v. III p. 664 recte statuit; tractantur enim ibi animalia

maritima, de quibus Speusippum in altero libro egisse vidimus[1]). Quae restant duo fragmenta apud Athenaeum tradita eorum alterum (fr. 9) e quarto Speusippi operis libro petitum esse Athenaeus testatur. At hoc loco pro ἐν δ' Ὁμοίων legendum esse ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων iam G. Kaibel l. c. coniecit; quae coniectura optime probatur eo, quod apud Photium legitur, fragmento (fr. 10); nam cum hoc, quo ipso quoque insectorum similia composita sint, e secundo libro sumptum esse Photius testetur[2]), etiam illud secundo Ὁμοίων libro tribuendum esse apparet. Atque alterum quoque fragmentum, quod exstat apud Athen. II 68 e (fr. 6), e secundo Ὁμοίων operis libro sumptum esse, quamquam certis argumentis demonstrari non potest, verisimillimum tamen mihi videtur esse. Nam quod in uno secundo libro non solum de animalium permultis generibus (μαλάκια, μαλακόστρακα, ὀστρακόδερμα, ἔντομα, ἰχθύες, ὄρνιθες), sed etiam de satis actum esse fragmentis docemur, apparere mihi videtur non totum Speusippi opus animalium et satorum similium ordinibus completum, verum in ceteris libris alius generis res similes compositas fuisse; nam si toto opere nil nisi animalia et sata tractasset, ita certe materiam suam per decem libros non disposuisset, ut in uno eodemque libro et de animalibus ageret et de satis. Quoniam igitur de animalibus et stirpibus in secundo tantum libro Speusippum scripsisse satis verisimile est, illud fr. 6, quo de stirpibus agatur, ipsi huic secundo libro non iniuria tribuemus. Quocum convenit totius operis titulus Τὰ Ὅμοια, quo in universum de similibus in hoc opere agi, non de certi generis similibus indicatur.

Sed de titulo, quem triplici forma traditum esse initio huius commentationis (p. 7) vidimus, paullo accuratius agendum est. Plenioris, quem Diogenes (IV 5) servavit, tituli διάλογοι τῶν περὶ τὴν πραγματείαν ὁμοίων α'β'γ'δ'ε'ς'ζ'η'θ'ι' vocabulum primum διάλογοι recte se non habere iam intellexerunt A. B. Krische

1) Per errorem Kaibel Athen. XI 506 e, ubi epistula quaedam Speusippi memoratur, inter Ὁμοίων libri alterius testimonia posuit.

2) Apud Suidam pro β' legimus ιβ'; quae lectio, cum pugnet cum librorum numero a Diog. Laërtio (IV 5) tradito, plane abicienda est.

Forschungen auf dem Gebiete der alten Philosophie (Gotting. 1840) p. 253, 2 et Ed. Zeller Philosoph. d. Gr. II 1 p. 997, 1; nam dialogum vel dialogos tale opus fuisse ab omni probabilitate plane abhorret. Itaque quidquid de vocabulo διάλογοι statuendum est, certe id ab iis, quae secuntur, dirimi oportet. Restant igitur verba: τῶν περὶ τὴν πραγματείαν ὁμοίων α'β' κτλ. Ante numeros consentaneum est supplendum esse βιβλία, quod vocabulum in talibus omitti solet, velut in Xenocratis librorum indice Diogeniano (IV 13) legimus Τῶν περὶ τὴν διάνοιαν α'—η' et Τῶν περὶ ἀστρολογίαν ς'. Sed ne sic quidem titulus recte se habere potest; nam quomodo intelleges verba: τὰ περὶ τὴν πραγματείαν ὅμοια? Hanc vero difficultatem solvit Aug. Brinkmann; qui, cum his verbis commentationem (πραγματείαν) indicari talem, qua de similibus (ὅμοια) ageretur, intellexisset, commutanda esse inter se huius sententiae membra vidit ita, ut pro τῶν περὶ τὴν πραγματείαν ὁμοίων α'β' κτλ. ponatur: Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας α'β' κτλ. (v. infra p. 48 l. 9 s.). Eodem modo opus Xenocratis affertur apud Diogenem Laërtium in eius librorum indice (IV 13) hoc: Τῆς περὶ τὸ διαλέγεσθαι πραγματείας βιβλία κτλ. Conferri etiam possunt talia: Τῆς περὶ τοὺς ὅρους πραγματείας μέρη πέντε (Aristot. Topic. VI init.); τὴν περὶ τοὺς ἀριθμοὺς πραγματείαν (Aristoxenus apud Stob. I 1 pr. 6 p. 20, 3 W.); φησὶν ὁ Χρύσιππος ἐν τῇ Εἰσαγωγικῇ περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν πραγματείᾳ (Athen. XI 464 d; cfr. IV 159 d). Apparet igitur iustum Speusippei operis titulum fuisse eum, quo Athenaeus ubique utitur, Ὅμοια, qui apud Byzantinos (v. fr. 10) corruptus est in Ὁμοιότητες.

Iam quaecunque adhuc de huius operis indole enucleavimus, paucis complectamur et praeterea, quae fuerit Speusippi in conscribendo et secundo libro et universo Ὁμοίων opere ratio et consilium, quoad fieri potest, investigare conemur.

Speusippum ex Ὁμοίων fragmentis supra cognovimus huius operis libro secundo animalium et satorum quaecunque inter se similia esse sibi persuasisset, ea in iisdem semper ordinibus congessisse. Horum ordinum rationes ex ipsorum nominibus accuratius cognoscere conati sumus; quorum cum duo tantum ab Athenaeo tradita sint, comparata Aristotelis

historia animalium plura enucleavimus. Ita id quoque effectum est, ut a Speusippo non solum species animalium satorumque in ordines, sed etiam ordines in genera collectos esse intellegeremus. Ipsorum vero animalium satorumque descriptionis vestigium excepto uno loco ab Athenaeo II 61 c servato (fr. 5) nobis relictum est nullum. Hanc autem descriptionem brevissimam ipsam quoque non descriptionis ipsius, sed similitudinis demonstrandae causa factam esse verisimillimum est. Itaque cum in ceteris omnibus fragmentis nuda animalium et satorum nomina semper eodem modo enumerentur, satis graves mihi videntur esse causae, ut pro certo habeamus Speusippum hoc libro id minime curasse, ut ipsorum animalium et satorum formas, partes, victus et quae sunt similia accuratius describeret, verum id potius spectasse, ut, quoad fieri posset, ratione ac via in certos similium ordines disponeret vastam et diffusam animalium et satorum molem, descriptione autem eum tantum ad explicandam singulorum ordinum similitudinem usum esse. Haec de Speusippi libro sententia confirmabitur, si consideverimus haec: Athenaeus IX 369 b (fr. 23) locum operis Speusippi ad verbum affert ita: Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων 'ῥαφανίς', φησι, 'γογγυλίς, ῥάφος, ἀνάρρινον ὅμοια'; ipse igitur iam Speusippus eadem, qua cetera fragmenta nobis ab Athenaeo tradita sunt, forma arida usus singulorum ordinum species videtur enumerasse. Idemque ex eo, quod a Photio servatum est, fragmento (fr. 10) apparet: ὅτι δὲ κώνωπος εἶδός ἐστι, Σπεύσιππος ἐν τῷ β' τῶν Ὁμοιοτήτων φησὶν οὕτως· 'πηνίον, ἐμπίς, κώνωψ'. Ad hanc autem formam optime quadrat quod Athenaeus III 86 d (fr. 7) de Speusippo utitur vocabulo καταριθμεῖται; dicit enim: ἔτι ὁ Σπεύσιππος ἑξῆς πάλιν ἰδίᾳ καταριθμεῖται κόγχους κτλ. Itaque de Speusippi in hoc secundo libro conficiendo consilio, sicut supra fecimus, nobis iudicandum videtur. Eodem autem modo in ceteris quoque huius operis libris componendis philosophum id curasse, ut similes res (velut physicas, ethicas, metaphysicas) in ordines coactas enumeraret, consentaneum est.

Ad artem igitur dialecticam universum hoc opus spectavit. Ut aliis, quaecunque in eo tractavit, ita animalibus et stirpibus Speusippus, cum in certos ordines ea conformaret,

quasi materia ad artem dialecticam exercendam usus est. Satis igitur diversus fuit secundus eius liber a Peripateticorum operibus, quae ad res naturales spectant, qualia nobis tradita sunt Aristotelis Περὶ τὰ ζῷα ἱστορίαι et Theophrasti quod inscribitur Περὶ φυτῶν ἱστορίας. Et quamvis dissimulari nequeat fieri non potuisse, quin studia illa, quibus Speusippus in Ὁμοίων illo libro incubuit, etiam scientiae rerum naturalium quadamtenus opitularentur, exculta tamen est haec disciplina demum ab Aristotele et Peripateticis, quorum de talibus rebus opera manibus tenemus et admiramur.

Animalium autem et satorum ad artem dialecticam usurpandorum studium iam Platonis temporibus in schola academica viguisse, eius rei luculentum testimonium nobis reliquit Epicrates poëta comicus, cuius fragmentum legitur apud Athen. II 59 d—f (FCA II 287 Kock). Quo cum ipsum hoc studium derideat, praeter Platonem et Menexenum etiam Speusippum tangit. Dicit enim:

τί Πλάτων
καὶ Σπεύσιππος καὶ Μενέδημος;
πρὸς τίσι νυνὶ διατρίβουσιν;
ποία φροντίς, ποῖος δὲ λόγος
διερευνᾶται παρὰ τούτοισιν;
τάδε μοι πινυτῶς, εἴ τι κατειδὼς
ἥκεις, λέξον, πρὸς Γᾶς[1]) . . . .
B. ἀλλ' οἶδα λέγειν περὶ τῶνδε σαφῶς·
Παναθηναίοις γὰρ ἰδὼν ἀγέλην
μειρακίων . . . .[2])
ἐν γυμνασίοις Ἀκαδημείας
ἤκουσα λόγων ἀφάτων, ἀτόπων.
περὶ γὰρ φύσεως ἀφοριζόμενοι
διεχώριζον ζῴων τε βίον
δένδρων τε φύσιν λαχάνων τε γένη.
κᾆτ' ἐν τούτοις τὴν κολοκύντην
ἐξήταζον τίνος ἐστὶ γένους.

1) πρὸς Γᾶς : πρὸς Ἀθηνᾶς Cob., πρὸς Γᾶς καὶ θεῶν coni. Kaibel.

2) 'iuvenum qui convenerant' adn. Kaibel.

A. καὶ τί ποτ' ἄρ' ὡρίσαντο καὶ τίνος γένους
εἶναι τὸ φυτόν; δήλωσον, εἰ κάτοισθά τι.
B. πρώτιστα μὲν ⟨οὖν⟩ πάντες ἄναυδοι
τότ' ἐπέστησαν καὶ κύψαντες
χρόνον οὐκ ὀλίγον διεφρόντιζον.
κᾆτ' ἐξαίφνης ἔτι κυπτόντων
καὶ ζητούντων τῶν μειρακίων,
λάχανόν τις ἔφη στρογγύλον εἶναι
ποίαν δ' ἄλλος, δένδρον δ' ἕτερος.
ταῦτα δ' ἀκούων ἰατρός τις
Σικελᾶς ἀπὸ γᾶς
κατέπαρδ' αὐτῶν ὡς ληρούντων.
A. ἦ που δεινῶς ὠργίσθησαν χλευάζεσθαί τ' ἐβόησαν;
τὸ γὰρ ἐν λέσχαις [ταῖσδε] τοιαῦτα ποιεῖν ἀπρεπές ....[1])
B. οὐδ' ἐμέλησεν τοῖς μειρακίοις.
ὁ Πλάτων δὲ παρὼν καὶ μάλα πρᾴως,
οὐδὲν ὀρινθείς, ἐπέταξ' αὐτοῖς
πάλιν ⟨ἐξ ἀρχῆς τὴν κολοκύντην⟩[2])
ἀφορίζεσθαι τίνος ἐστὶ γένους.
οἱ δὲ διῄρουν. —

Quae quam bene cum iis, quae de Speusippi Ὁμοίων libris evicimus, concineant, nemo non videt. Neque igitur, licet nonnulla ab Epicrate derisionis et facetiarum causa ficta esse concedas, cum Guil. Süss De personar. antiqu. comoed. Attic. usu atque origine (dissert. Gissen. 1906) p. 36 ei plane diffidendum est ita, ut merum hoc fuisse lusum ingenii iusto fundamento carentem credamus[3]). Atque alter quoque ipsum hoc Academicorum studium irrisu insectatus est scriptor epistulae Socraticorum XXXVI (Epistologr. Graec. p. 635 Hercher.), cui, sive vera est Dionysii ad Speusippum epistula sive ficta, non est cur diffidamus. Media enim fere epistula

1) ταῖσδε del. Wilam. ἀπρεπές Cas. : εὐπρεπές CE.
2) ἐξ ἀρχῆς add. Pors. τὴν κολοκύντην add. Meineke.
3) Epicrates dictionem quoque Academicorum irridere studuit; nam totum hoc fragmentum plenum esse dictionis Platonicae vestigiorum (διατρίβειν, διερευνᾶσθαι, λόγοι ἄτοποι, ἀφορίζεσθαι, διαχωρίζειν, διαφροντίζειν, διαιρεῖν) adnotavit Meineke FCG V p. 87.

scripsit haec: (ὅπως) μηδὲ (καταδείξῃς) ὅτι δένδρα μὲν ἅπαντά ἐστιν, ἕτερον δὲ συκῆ καὶ μυρρίνη καὶ δάφνη, ἐφ' οἷς μέγα φρονοῦσιν οἱ τρισάθλιοι. Neque silentio praetereundum est, quod animalium divisiones etiam in Platonis dialogis et in 'Divisionibus quae vulgo dicuntur Aristoteleae' (ed. ab H. Mutschmann, Lips. 1906) quamvis paucae inveniuntur, de quibus cfr. Ernesti Hambruch dissertat. 'Logische Regeln der Platonischen Schule in der aristotelischen Topik' (progr. gymnas. Ascanii Berol. 1904) p. 7 [1]).

Arti dialecticae, qua nil melius hominibus a dis datum esse praedicat (Phileb. 16 c), quid sit propositum Plato cum alibi tum Phaedri p. 266 b explicat, cum dicit: τούτων δὴ ἔγωγε αὐτός τε ἐραστής, ὦ Φαῖδρε, τῶν διαιρέσεων καὶ συναγωγῶν, ἵνα οἷός τε ὦ λέγειν τε καὶ φρονεῖν. ἐάν τέ τιν' ἄλλον ἡγήσωμαι δυνατὸν εἰς ἓν καὶ ἐπὶ πολλὰ πεφυκόθ' ὁρᾶν, τοῦτον διώκω 'κατόπισθε μετ' ἴχνιον ὥστε θεοῖο'. καὶ μέντοι καὶ τοὺς δυναμένους αὐτὸ δρᾶν εἰ μὲν ὀρθῶς ἢ μὴ προσαγορεύω, θεὸς οἶδε, καλῶ δὲ οὖν μέχρι τοῦδε διαλεκτικούς. Duplex igitur huius artis est officium: et διαιρέσεις notionum et συναγωγάς sive ὁρισμούς tractat. Utriusque autem generis scripta Speusippo quoque tribuuntur in eius librorum indice a Diogene Laërtio (IV 5) tradito: Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις et Ὅροι.

Tituli Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις (v. infra p. 48 l. 10 s.) quod καί particula inter se coniuncti sunt, cum ceteri Diogenis Laërtii librorum Speusippi indicis tituli omnes nullo modo inter se coniuncti enumerentur, inde apparere mihi videtur unum librum effecisse διαιρέσεις et πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις. Atque διαίρεσις una saltem inter Speusippi fragmenta exstat; divisio est nominum (ὀνομάτων) fr. 32. Quam in ipsarum huius libri διαιρέσεων numero fuisse quamquam fortasse recte aliquis coniciat, demonstrari tamen non potest; nam tales διαιρέσεις etiam in aliis libris locum habere potuisse consentaneum est. Quaerentibus autem, quae

Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις.

1) Aristoteles de animalium divisionibus imprimis agit de part. animal. I 2. 642 b 10.

fuerit harum διαιρέσεων[1]) forma atque ratio, nobis adeunda est veterum divisionum collectio nobis tradita. Nam licet ipsum ad Speusippum huius corporis divisionum nulla idoneis argumentis revocari possit, tamen ab his divisionibus Διαιρέσεις Speusippi non multum alienae fuisse putandae sunt; Hambruchii[2]) enim et Mutschmanni[3]) studiis effectum est, ut maiorem partem huius corporis divisionum e vetere Academia et Peripato fluxisse pro certo habere possemus[4]). Restant tituli verba πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις. In quibus vocabulum ὑποθέσεις, cum ei addita sit praepositio πρός, non videtur aliter explicari posse nisi Platonis verbis (Reip. VI 511 b) ὑποθέσεις, οἷον ἐπιβάσεις τε καὶ ὁρμάς. Conieceris igitur Speusippum in hac operis parte eas tradidisse rationes, quibus in Ὁμοίων libris nisus sit, etsi in tali re vel coniectandi munus lubricum est.

Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν παραδειγμάτων.

Libros Ὁμοίων et Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις in Diogenis indice sequitur liber Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν παραδειγμάτων[5]), quem cum illorum operum argumentis coniunctissimum fuisse patet. Nam quod de διαιρέσεων libro titulus tantum docet, idem Ὁμοίων opere Speusippum curasse supra intelleximus, ut in certos ordines, γένη et εἴδη, cogeret rerum et notionum multitudinem. Exempla autem quid in Academicorum arte dialectica valuerint, cognoscitur e Platonis Polit. p. 277 d ss.[6]).

Ὅροι.

Sub finem autem indicis post epistulas nominantur Ὅροι (v. infra p. 49 indic. l. 13). Quem Speusippi librum eundem esse atque eum, qui ipse quoque Ὅροι inscriptus inter Platonis opera nobis servatus est (p. 411 ss. Steph.), fortasse ex Olympiodori

1) Διαιρέσεις etiam Xenocratem et Theophrastum composuisse traditur apud Diog. L. IV 13 et V 46.

2) v. libr. p. 21 commem.

3) v. praef. edit. (Divisiones quae vulgo dicuntur Aristoteleae, Lips. 1906).

4) Divisiones cod. Marc. 64—69 et 37 Hambruch ad Platonem et veteres Academicos rettulit.

5) Eiusdem paene tituli scripta ferebantur et Xenocratis: Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν α' (Diog. L. IV 13) et Aristotelis: Περὶ εἰδῶν καὶ γενῶν α' (Diog. L. V 22).

6) v. etiam Th. Gomperz Griech. Denker III p. 3.

Neoplatonici testimonio aliquis concludat; qui in Proleg. Platon. philos. p. 219 Herm. scripsit haec: πάντες τοίνυν κοινῶς ὁμολογοῦσι νόθους εἶναι τὸν Σίσυφον καὶ τὸν Δημόδοκον καὶ τὴν Ἀλκυόνα καὶ τὸν Ἐρυξίαν καὶ τοὺς Ὅρους, οὓς εἰς Σπεύσιππον ἀναφέρουσιν[1]). Tamen, quominus hunc librum Speusippo adscribamus, impedimur eo, quod is, ut demonstrarunt cum alii tum C. Fr. Hermann Gesch. u. Syst. d. Platon. Philos. p. 425 et imprimis O. Apelt Annal. Fleckeis. 131 p. 549, ex diversis diversae originis partibus conflatus est[2]). Quo efficitur, ut certe totus liber neque Platoni neque Speusippo tribui possit. Num vero Speusippei aliquid insit in hoc libro necne, idoneis adminiculis deficientibus diiudicari non potest. Certe quae nobis servatae sunt Speusippi definitiones (v. fr. 52 et 57), in illo libro frustra quaeruntur.

Speusippi ars dialectica.

De scriptis Speusippi dialecticis hactenus. Pauca tamen addenda videntur, ut ratio artis dialecticae exercendae, qualis in fragmentis aliquot occurrit, accuratius cognoscatur. Diogenes L. IV 2 de Speusippo scripsit haec: Οὗτος πρῶτος καθὰ φησὶ Διόδωρος ἐν ἀπομνημονευμάτων[3]) πρώτῳ, ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐθεάσατο τὸ κοινὸν[4]) καὶ συνῳκείωσε καθόσον ἦν δυνατὸν ἀλλήλοις (v. infra p. 51). Atque re vera

1) Hoc Olympiodori testimonium comprobari aliquis putaverit codicis Platon. Φ Bekkeri (Vindob. 109 saec. XV) titulo hoc: Ὅροι Σπευσίππου τοῦ Πλάτωνος; tamen, cum hic titulus recentiore manu exaratus sit, fieri potuit, ut qui haec verba scripsit, Olympiodori memor esset (cf. etiam Mutschmanni Divis. Aristot. praef. p. XVIII, 1). Ceterum a pluribus renascentium litterarum antiquarum aetatis viris doctis (velut a Marsilio Ficino) hic Ὅρων libellus sub Speusippi nomine editus est. Quod vero M. Ficinum has definitiones „sub Speusippi nomine in antiquis codicibus manuscriptis repperisse“ contendit Petr. Lambecius (Commentar. de bibl. Vindob. l. VII p. 137), verum non est; nam in ipsa M. Ficini definitionum editione ('Alcinoi, Platonici, de Platonis doctrina liber, et liber de Platonis definitionibus, ab eius nepote, Speusippo, compositus, . . . Marsilio Ficino interprete, Paris. ap. Mich. Vascosanum, 1550) de hac re ne unum quidem verbum legitur. Ficinus igitur mera coniectura Definitiones quae feruntur Platonicas Speusippo tribuit, sicut Axiochum dialogum Xenocrati adscripsit.

2) Secundum certum ordinem digestum esse definitionum librum vidit Freudenthal Hellenist. Stud. 3 p. 264 adn.

3) v. Schwartz P. W. II col. 171.

4) De κοινόν vocabulo v. Hambruch l. c. p. 25, 3.

illum in Ὁμοίων opere res eas, quas communia inter se habere statuisset, in similium ordines composuisse vidimus. Similiter autem in universum in rebus dialecticis Speusippum id imprimis quaesivisse, utrum aliquid idem esset atque aliud an ab eo diversum (πότερον ταὐτὸν ἢ ἕτερον), optime demonstravit Hambruch l. c. p. 27 ss. Ad res enim et dividendas et definiendas hac methodo usum esse Speusippum apparet e loco Aristotelis Analyt. post. II 13. 97 a 6 (fr. 31 a), quo Speusippum spectari a commentatoribus traditur (v. fr. 31 b—c; Zeller Philos. d. Gr. II 1 p. 996, 2): οὐδὲν δὲ δεῖ τὸν ὁριζόμενον καὶ διαιρούμενον ἅπαντα εἰδέναι τὰ ὄντα. καίτοι ἀδύνατόν φασί τινες εἶναι τὰς διαφορὰς εἰδέναι τὰς πρὸς ἕκαστον μὴ εἰδότα ἕκαστον. ἄνευ δὲ τῶν διαφορῶν οὐκ εἶναι ἕκαστον εἰδέναι· οὗ γὰρ μὴ διαφέρει, ταὐτὸν εἶναι τούτῳ, οὗ δὲ διαφέρει, ἕτερον τούτου[1]). Idem studium in dividendo, sicut Hambruch recte monuit, optime perspicere possumus etiam ex alio fragmento, quod exstat apud Simplicium in Aristot. Categ. p. 38, 11 Kalbfl. (fr. 32), quo nominum divisio, cuius antea p. 21 mentionem fecimus, perhibetur; cuncta enim τὰ ὀνόματα[2]) Speusippum in ταὐτώνυμα et ἑτερώνυμα dividisse Boëthus hoc Simplicii loco testatur.

Ad hanc autem Hambruchii observationem addi potest etiam aliud. Quod enim Speusippus a Diodoro apud Diogenem Laërtium traditur ubique ἐν τοῖς μαθήμασι θεάσασθαι τὸ κοινόν, id optime comprobatur Speusippi eius fragmenti, quod exstat in Iamblichi Theolog. arithmet. (fr. 4), locis duobus. Quibus Speusippum de pluribus eiusdem generis rebus disputantem rem ita instituisse intellegimus, ut uniuscuiusque harum rerum persequeretur et κοινότητα et ἰδιότητα. Altero enim loco Iamblicho de Speusippi Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν libri parte priore breviter referenti id, quod has quidem rationes Speusippus imprimis secutus est, tanti momenti esse visum est, ut

---

1) cf. Aristot. Topic. I 5. 102 a 6—8: ὁμοίως δὲ καὶ (ὁρικὸν) τὸ πότερον ταὐτὸν αἴσθησις καὶ ἐπιστήμη ἢ ἕτερον· καὶ γὰρ περὶ τοὺς ὁρισμούς, πότερον ταὐτὸν ἢ ἕτερον, ἡ πλείστη γίνεται διατριβή. v. Hambr. p. 23, 1.

2) De quibus v. postea p. 25 s.

disertis verbis eas commemoraret, cum scriberet (fr. 4 l. 9 ss.): (διεξελθὼν) περί τε τῶν πέντε σχημάτων, ἃ τοῖς κοσμικοῖς ἀποδίδοται στοιχείοις, ἰδιότητός τ' αὐτῶν καὶ πρὸς ἄλληλα κοινότητος, ἀναλογίας τε καὶ ἀντακολουθίας. Altero vero ipsius Speusippi verba legimus haec (l. 20 ss.): πολλὰ γὰρ ἴδια ἔχει (τὰ δέκα), ἃ προσήκει τὸν οὕτω τέλειον ἔχειν, πολλὰ δὲ ἴδια μὲν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, δεῖ δὲ ἔχειν αὐτὰ τέλειον[1]); similiter igitur atque illo loco etiam hoc, quo de decadis natura disputat, Speusippum et de eis, quae rei propria (ἴδια) et iis, quae ei cum ceteris eiusdem generis rebus communia (κοινά, οὐκ ἴδια) sint, quaesivisse apparet.

Sed ut redeat unde deflexit oratio, ad Speusippi nominum divisionem, singula quae ille perhibet, nominum genera et species[2]) Hambruch l. c. p. 28, 1 rectissime, ut mihi videtur, explicavit. Idem inter συνωνύμων vocabuli usum Speusippi et Aristotelis aliquantum interesse[3]) cognovit: Speusippum enim apparet συνώνυμον appellasse nomen (ὄνομα) id, quod unam eandemque semper notionis significationem servaret, Aristotelem autem συνώνυμα dixisse ipsas eas res, quae eodem nomine comprehenderentur ita, ut id nomen ipsum quoque eandem semper significationem servaret[4]). Quae cum ita sint, maxime mirum esse Hambruch recte dixit id, quod Aristoteles Topic. libr. I cap. 15 συνωνύμων vocabuli eodem sensu quo Speusippus, utitur. Tollitur autem haec difficultas, si Hambruchium secuti Aristotelem in hoc Topic. capite conscribendo

---

1) v. quae adnotavi ad l. 21. 22; cf. etiam ipsius fr. l. 31 verba haec: καὶ ἴδιόν πως αὐτοῦ τοῦτο γέγονε κτλ.

2) Sunt haec (v. fr. 32):

ὀνόματα

ταὐτώνυμα — ἑτερώνυμα

ὁμώνυμα — συνώνυμα — ἰδίως ἑτερώνυμα — πολυώνυμα — παρώνυμα

3) Similiter etiam ὁμωνύμων vocabuli usu differunt.

4) Velut Aristoteles Categ. 1 a 6 dicit: συνώνυμα δὲ λέγεται ὧν τό τε ὄνομα κοινὸν καὶ ὁ λόγος ὁ αὐτός, οἷον ζῷον ὅ τε ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς. ὁ γὰρ ἄνθρωπος καὶ ὁ βοῦς κοινῷ ὀνόματι προσαγορεύεται ζῷον, καὶ ὁ λόγος δὲ ὁ αὐτός. Speusippum vero, si hoc exemplo usus esset, τὸ ζῷον appellaturum fuisse συνώνυμον apparet.

Speusippi vestigia pressisse statuimus, id quod aliis quoque de causis verisimile videtur esse (v. Hambr. p. 28 et 29)[1].

II. Scripta mathematica.

Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν.

In Academia vetere praeter studia dialectica maxime viguisse constat mathematica. Quibus Speusippum quoque operam dedisse scimus. Atque unius quidem libri, quo Speusippus studia illa mathematica persecutus est, etiam speciem quandam capere nobis licet. Libellum dico Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν, de quo Iamblichus Theologum. arithmet. p. 61 ss. Ast (v. fr. 4) plura memoriae tradidit. Primum enim Speusippum refert materiam ad hunc librum componendum sumpsisse cum e scholis Pythagoreorum (ἐκ τῶν ἐξαιρέτως σπουδασθεισῶν ἀεὶ Πυθαγορικῶν ἀκροάσεων), tum e Philolai scriptis (μάλιστα δὲ (ἐκ) τῶν Φιλολάου συγγραμμάτων). Atque re vera Speusippum in hoc libro Pythagoreorum scriptis maxime usum esse ipso eo, quod Iamblichus postea affert, huius libri fragmento optime comprobatur[2]. Deinde Iamblichus libri argumentum enarrans in duas partes dimidias divisum eum fuisse tradit. Quarum priore Speusippum περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς (τοῖς ἀριθμοῖς) γραμμικῶν[3]) . . . ., πολυγωνίων τε καὶ παντοίων τῶν ἐν ἀριθμοῖς ἐπιπέδων ἅμα καὶ στερεῶν[4]), praeterea de quinque formis, quae elementis mundi attribuuntur (περί τε τῶν πέντε σχημάτων, ἃ τοῖς κοσμικοῖς ἀποδίδοται στοιχείοις[5]), ἰδιότητος τ' αὐτῶν καὶ πρὸς ἄλληλα

1) Similiter secundum Hambruchium (p. 29, 1) fortasse etiam Topic. l. I cap. 7 Speusippeam doctrinam continet; huius enim capitis enuntiatum (103 a 9) ἀριθμῷ μὲν ὧν ὀνόματα πλείω τὸ δὲ πρᾶγμα ἕν, οἷον λώπιον καὶ ἱμάτιον simillimum est Speusippi πολυωνύμων definitioni traditae apud Simplic. in Categ. p. 38, 24 K. (fr. 32 a l. 15 ss.): πολυώνυμα δέ ἐστιν τὰ διάφορα καὶ πολλὰ ὀνόματα καθ' ἑνὸς πράγματος, ὅταν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς αὐτῶν ᾖ λόγος, ὥσπερ ἄορ ξίφος μάχαιρα φάσγανον.

2) v. quae scripsit P. Tannery Pour l'histoire de la science hellène (Paris. 1887) p 374 s. 386 ss. et cf. etiam Porphyr. vit. Pythag. p. 46, 12 Nauck. (infra p. 51).

3) cf. Tannery p. 385.

4) cf. Zeller II 1 p. 1005, 5.

5) cf. Zeller l. c. p. 1008, 1.

κοινότητος, ἀναλογίας τε καὶ ἀντακολουθίας) egisse refert. Altera autem parte Speusippus secundum Iamblichum de numero decennario disseruit et eum more Pythagoreorum summis laudibus extulit (v. fr. 4 l. 12—17). Huius autem ipsius Speusippi de decade dissertationis haud exiguam partem Iamblichus ad verbum transscripsit (fr. 4 inde a l. 18) omnium, quae nobis tradita sunt, Speusippi operum fragmentorum amplissimum.

Quod in Theologum. arithm. editione ea, qua etiamnunc nobis utendum est, facta a Friderico Ast (Lips. 1817) secundum editionem principem Parisinam a. 1543 valde corruptum legitur ita, ut permulta omnino intellegi nequeant. Accuratius ipsa quidem tractata est haec Theologumenorum pars, qua de Speusippi libro agitur, post Astium a duobus viris doctissimis[1]): quorum alter P. Tannery in libro 'Pour l'histoire de la science hellène' (Paris. 1887) p. 374 s. 386 ss. et interpretatus est hoc Speusippi fragmentum et in linguam Francogallicam vertit, praeterea pauca emendavit, alter Herm. Diels eandem hanc Theolog. arithm. partem in libro egregio 'Die Fragmente der Vorsokratiker' I² 235, 13 ss. denuo edidit emendatam imprimis rectis editionis Parisinae lectionibus restitutis. Tamen saepe ne Dielsio quidem contingere potuit, ut locos corruptos vel dubios sanaret, quos Ast et Tannery satis multos reliquerant restituendos.

Itaque codices ipsi nobis erant adeundi. De his E. Pistelli Studi ital. di Filolog. class. V (1897) p. 427 disseruit et demonstravit trium codicum quos examinavit Marciani, Laurentiani, Parisini[2]) et Laurent. et Paris. descriptos esse e Marciano. Qui vir humanissimus per litteras rogatus et Marciani et Laurentiani codicum lectiones summa cum liberalitate mihi misit. In edendis autem Iamblichi verbis, quae ad Speusippum pertinent, non solum codicis Marciani, sed etiam Laurentiāni et

1) Fr. Mullach in Speusippi fragment. collect. praef. adnot. FPhG III 63 adn. 59 nil aliud egit nisi ut Speusippea ex Astii editione describeret uno tantum vocabulo (enuntiati primi παρὰ in πρὸ) mutato secutus Aug. Boeckh Philolaos des Pythagoreers Lehren (Berol. 1819) p. 138, 1.

2) Praeter hos codices Pistelli commemoravit etiam cod. Magliabechianum 14 (XI 38) saec. XVI et Atestinum 90 (III C 11) saec. XV, qui ipsi quoque pendere videntur a Marciano.

editionis principis Parisinae (a. 1543), quae descripta est e codice Parisino, lectiones affero omnes — omissis tantum orthographicis quae dicuntur quibusdam —, ut et quae tradita sint, et quomodo orta sit scriptura vulgata, intellegatur.

In Diogenis Laërtii autem indice librorum Speusippeorum (D. L. IV 4. 5) huius Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν libri titulum non inveniri est quod valde miremur; nam omnes ceteros Speusippi scriptorum titulos qui nobis innotuerunt, in illo indice commemorari postea videbimus (p. 42). Quae cum ita sint, fortasse hunc librum operis Speusippi Μαθηματικός inscripti, cuius titulum Diogenes in indice tradit (v. infra p. 48 l. 7), partem fuisse cum Zellero (Philos. d. Gr. II 1 p. 1006, 3) non sine iure concludere tibi videaris; attamen, quominus hoc credamus, impedimur eo, quod librum Speusippi Μαθηματικός inscriptum dialogum fuisse secundum ordinem Speusippi librorum indicis Diogeniani pro certo habere possumus (v. postea p. 46 s.), cum libellum Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν inscriptum, si consideramus ea, quae Iamblichus de eo tradidit, dialogi formam habuisse veri dissimillimum sit. Itaque nihil relinqui videtur nisi ut re vera hunc Speusippi librum in indice Diogeniano omissum esse statuamus.

Μαθηματικός.

Praeterea exstant pauca Speusippi fragmenta, quae ad res mathematicas pertinent. Quae tamen, cum non minus cum prima philosophia cohaereant, infra inter fragmenta ad hanc philosophiae partem spectantia recepi. De his iam nonnulla dicenda sunt.

axiomata et theoremata.

Proclus in prim. Euclid. elem. libr. comment. prolog. II p. 77 Friedl. (fr. 46) de differentia inter προβλήματα et θεωρήματα statuenda disputans e veteribus scriptoribus Speusippum et Amphinomum tradit (p. 77 l. 15 = fr. 46 l. 8) omnia haec appellasse θεωρήματα (ἤδη δὲ τῶν παλαιῶν οἳ μὲν πάντα θεωρήματα καλεῖν ἠξίωσαν, ὡς οἱ περὶ Σπεύσιππον καὶ Ἀμφίνομον, ἡγούμενοι ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις οἰκειοτέραν εἶναι τὴν τῶν θεωρημάτων προσηγορίαν ἢ τὴν τῶν προβλημάτων, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀϊδίων ποιουμέναις τοὺς λόγους. κτλ.), Menaechmum autem eiusque discipulos omnia προβλήματα (p. 78, 8 = fr. 46 l. 21: οἳ δὲ ἀνάπαλιν πάντα προβλήματα λέγειν ἐδικαίουν ὡς οἱ περὶ Μέναιχμον μαθηματικοί κτλ.). Altero autem loco

p. 181, 16 Fr. (fr. 47) Proclus scripsit haec: Ἤδη δὲ οἱ μὲν πάντα αἰτήματα καλεῖν ἀξιοῦσιν, ὥσπερ καὶ προβλήματα τὰ ζητούμενα πάντα. καὶ γὰρ ὁ Ἀρχιμήδης τῶν ἀνισορροπιῶν ἀρχόμενος 'Αἰτούμεθα', φησί, 'τὰ ἴσα βάρη ἀπὸ τῶν ἴσων μηκῶν ἰσορροπεῖν'. καίτοι τοῦτο μᾶλλον ἀξίωμα ἄν τις προσείποι. οἱ δὲ πάντα ἀξιώματα προσαγορεύουσιν, ὥσπερ δὴ καὶ θεωρήματα πάντα τὰ ἀποδείξεως δεόμενα. κατὰ τὴν αὐτὴν γὰρ ὡς ἔοικεν ἀναλογίαν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ κοινὰ μεταβεβήκασιν ὀνόματα. Ei igitur mathematici, quos antea (p. 77) tradidit usos esse voce προβλήματα, iidem αἰτήματα vocem videntur adhibuisse; atque similiter, qui θεωρημάτων, eosdem etiam ἀξιωμάτων vocabulo usos esse apparet. Speusippus igitur in eorum numero fuit, qui θεωρημάτων et ἀξιωμάτων, non προβλημάτων et αἰτημάτων nominibus utebantur.

Cum his vero duobus Procli locis conferendus est tertius. Proclus inde a p. 178 Fr. suam de petitis et axiomatis sententiam explicans p. 179, 8 ss. (fr. 30) dicit: γνῶσις ἄρα ἐναργὴς καὶ ἀναπόδεικτος καὶ λῆψις ἀκατάσκευος διορίζουσι τά τε αἰτήματα καὶ τὰ ἀξιώματα, ὥσπερ καὶ γνῶσις ἀποδεικτικὴ καὶ λῆψις τῶν ζητουμένων μετὰ παρασκευῆς τὰ θεωρήματα τῶν προβλημάτων διέκρινεν. δεῖ γὰρ δὴ πανταχοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν μετὰ τὰς ἀρχὰς διαφέρειν τῇ ἁπλότητι, τῷ ἀναποδείκτῳ, τῷ αὐτοπίστῳ. Deinde l. 14 Fr. sic pergit: καθόλου γάρ, φησὶν ὁ Σπεύσιππος, ὧν ἡ διάνοια τὴν θήραν ποιεῖται, τὰ μὲν οὐδεμίαν ποικίλην ποιησαμένη διέξοδον προβάλλει καὶ προευτρεπίζει πρὸς τὴν μέλλουσαν ζήτησιν καὶ ἔχει τούτων ἐναργεστέραν ἐπαφὴν μᾶλλον ἢ τῶν ὁρατῶν ἡ ὄψις, τὰ δὲ ἐκ τοῦ εὐθέως αἱρεῖν ἀδυνατοῦσα κατὰ μετάβασιν ἐπ' ἐκεῖνα διαβαίνουσα κατὰ τὸ ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπιχειρεῖ ποιεῖσθαι τὴν θήραν. Haec igitur Speusippi verba Proclus attulit, ut plenius explicaret quid interesset inter mathematicorum ἀξιώματα καὶ αἰτήματα et θεωρήματα καὶ προβλήματα, quae Speusippus ἀξιώματα et θεωρήματα appellare satis habuit. Sed ex Speusippi verbis ipsis apparet sententiam eius non solum ad res mathematicas pertinuisse sed etiam latius patuisse et altius spectasse. Simulque ea, quae de axiomatorum et theorematorum differentiis ille statuit, hac sententia quodammodo illustrantur atque cognoscitur ea ipsa quoque cum prima philosophia artius cohaesisse.

His autem optime ea confirmari videntur, quae E. Zeller Speusippum de numerorum natura docuisse enucleavit. Nam cum Aristoteles saepius tres sententias inter se distinguat et Platonis, qui καὶ τὰς ἰδέας καὶ τὸν μαθηματικὸν ἀριθμὸν χωριστά esse statuebat, et eorum, qui τὰς ἰδέας easdem esse atque τοὺς ἀριθμούς, et eorum, qui abiectis ideis solos numeros esse χωριστούς volebant, Zeller (p. 1003, 1) alteram harum sententiarum Xenocrati, tertiam Speusippo tribuit. Iam vero de tertiae huius sententiae auctore dicit Aristoteles Met. XIV 3. 1090 a 35 (fr. 44): οἱ δὲ χωριστὸν ποιοῦντες (τὸν μαθηματικὸν ἀριθμόν), ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ ἔσται τὰ ἀξιώματα, ἀληθῆ δὲ τὰ λεγόμενα καὶ σαίνει τὴν ψυχήν, εἶναί τε ὑπολαμβάνουσι καὶ χωριστὰ[1]) εἶναι. Quibuscum optime concinere ipsa Speusippi verba a Proclo conservata καὶ ἔχε (ἡ διάνοια) τούτων ἐναργεστέραν ἐπαφὴν μᾶλλον ἢ τῶν ὁρατῶν ἡ ὄψις nemo non videt. Itaque omnes illos Aristotelis locos, qui ad tertiam illam sententiam spectant, inter Speusippi fragmenta recipere (fr. 42 a—g, 43) non dubitavi.

Restat unus locus, quo ipso quoque de Speusippi de numeris doctrina agi puto. Aristoteles enim Metaph. XIV 3. 1091 a 12 ss. (fr. 45) eos vituperat, qui cum numeros χωριστούς et ἀϊδίους statuissent, tamen de ortu numerorum loquebantur atque id sese solummodo τοῦ θεωρεῖν ἕνεκεν profitebantur. Quo loco Ps. Alexander in commentario p. 819, 37 H. Xenocratem ab Aristotele vituperari contendit verbis his: ἐπεὶ δὲ ὁ Ξενοκράτης ὑπεραπολογούμενος τοῦ Πλάτωνος, ὡς καὶ ἐν τῷ Α τῆς Περὶ οὐρανοῦ εἴρηται, ἔλεγεν ὅτι διδασκαλίας χάριν καὶ τοῦ γνῶναι, πῶς, εἰ γεγόνασιν αἱ ἰδέαι, δυνατὸν ἦν αὐτὰς γενέσθαι, ὑπετίθετό τε καὶ ἔλεγεν ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ὑπὸ τοῦ ἑνὸς ἰσασθέντων ἐγένοντο ἄν, εἰ δυνατὸν αὐτὰς ἦν γενέσθαι· ἐπειδὴ οὖν ταῦθ' ὁ Ξενοκράτης ἔλεγεν, ὁ δὲ Ἀριστοτέλης ἔδειξεν ὅτι ἀνάγκη προϋπάρχειν τὴν ἀνισότητα, ἐπάγει 'ὥστε φανερὸν ὅτι οὐ τοῦ θεωρῆσαι' οὐδὲ διδασκαλίας χάριν τὴν τῶν εἰδητικῶν 'ἀριθμῶν γένεσιν ποιοῦσιν', ἀλλ' ὡς πεπιστευκότες ὅτι γεγόνασι ταῦτα περὶ αὐτῶν ἀποφαίνονται. Speusippum vero hoc loco ab Aristotele non minus tangi demonstrari mihi

ortus numerorum et magnitudinum.

1) χωριστόν (ἀριθμόν) coni. Bonitz. — Cfr. etiam quae antecedunt 1090 a 14 s. et 27 (fr. 43 l. 9 s. et 14 s.).

videtur loco Procli, de quo antea p. 28 s. egimus, (fr. 46 l. 18) hoc: ἤδη δὲ τῶν παλαιῶν οἱ μὲν πάντα θεωρήματα καλεῖν ἠξίωσαν, ὡς οἱ περὶ Σπεύσιππον καὶ Ἀμφίνομον, ἡγούμενοι ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις οἰκειοτέραν εἶναι τὴν τῶν θεωρημάτων προσηγορίαν ἢ τὴν τῶν προβλημάτων, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀϊδίων ποιουμέναις τοὺς λόγους· οὐ γάρ ἐστι γένεσις ἐν τοῖς ἀϊδίοις, ὥστε οὐδὲ τὸ πρόβλημα χώραν ἐπὶ τούτων ἂν ἔχοι, γένεσιν ἐπαγγελλόμενον καὶ ποίησιν τοῦ μήπω πρότερον ὄντος, οἷον κτλ. .... ἄμεινον οὖν φασι λέγειν, ὅτι πάντα ταὐτά ἐστι, τὰς δὲ γενέσεις αὐτῶν οὐ ποιητικῶς ἀλλὰ γνωστικῶς ὁρῶμεν ὡσανεὶ γιγνόμενα λαμβάνοντες τὰ ἀεὶ ὄντα, ὥστε καὶ πάντα θεωρηματικῶς ἐροῦμεν ἀλλ' οὐ προβληματικῶς λαμβάνεσθαι. Quae etsi de figuris tantum geometricis (σχήματα) dicta sunt, tamen eadem de numeris, quos Aristoteles illo loco spectat, docuisse Speusippum pro certo haberi potest[1]).

Iam vero alterum quoque locum Aristotelis spectare ad Speusippum verisimile est, qui extat in libro 'de caelo' I 10. 279b 32 = fr. 54a. Ibi legimus haec: ἣν δέ τινες — hos esse Xenocratem et Platonicos dicit Simplicius in comm. ad h. l. (v. fr. 54 b adn.) — βοήθειαν ἐπιχειροῦσι φέρειν ἑαυτοῖς τῶν λεγόντων ἄφθαρτον μὲν εἶναι (τὸν κόσμον), γενόμενον δέ, οὐκ ἔστιν ἀληθής· ὁμοίως γάρ φασι τοῖς τὰ διαγράμματα γράφουσι καὶ σφᾶς εἰρηκέναι περὶ τῆς γενέσεως, οὐχ ὡς γενομένου ποτέ, ἀλλὰ διδασκαλίας χάριν ὡς μᾶλλον γνωριζόντων, ὥσπερ τὸ διάγραμμα γιγνόμενον θεασαμένους. Hic quoque Aristotelem contra Xenocratem pugnare traditur. At in ipsorum eorum numero, qui figurarum geometricarum (διαγραμμάτων) γένεσιν non veram sese habere, sed διδασκαλίας χάριν ὡς μᾶλλον γνωριζόντων hoc vocabulo uti contenderent, Speusippum fuisse eodem Procli illo loco (fr. 46) demonstratur. Quocum bene convenit, quod schol. ad eundum hunc Aristotelis locum in cod. Paris. 1853 (E) adscriptum praeter Xenocratem etiam Speusippum mundum χάριν διδασ-

1) Eodem modo atque de magnitudinibus mathematicis (lineis, figuris geometricis, corporibus) Speusippum de numeris iudicasse e locis Aristot. Met. 1080 b 23—24 (fr. 42 c l. 7—8) et 1090 b 1 (fr. 43 l. 21) apparere videtur. Ceterum de γενέσει ἀριθμῶν cf. Aristot. Met. XIV 1. 1087 b 7 (fr. 48 b l. 3) et Met. XIII 9. 1085 a 31 (fr. 49).

καλῖας tantum γενητόν nominasse tradit: ὁ Ξενοκράτης καὶ ὁ Σπεύσιππος ἐπιχειροῦντες βοηθῆσαι τῷ Πλάτωνι ἔλεγον ὅτι οὐ γενητὸν τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ἐδόξαζεν, ἀλλὰ ἀγένητον, χάριν δὲ διδασκαλίας καὶ τοῦ γνωρίσαι καὶ παραστῆσαι αὐτὸ ἀκριβέστερον ἔλεγε τοῦτον γενητόν (v. fr. 54b).

III. Scripta quae ad certos quosdam homines pertinent.

Πλάτωνος ἐγκώμιον. Speusippum librum de Platone scripsisse apparet et e titulo Πλάτωνος ἐγκώμιον, quem legimus in indice Speusippi librorum Diogeniano (Diog. IV 5; v. infra p. 48 l. 12), et ex altero Diogenis loco (III 2), quo is et Speusippum librum Πλάτωνος περίδειπνον (Platonis cena feralis) inscriptum composuisse tradit et pauca ex eo libro profert. Inde autem, quod duo diversi tituli diversis locis nobis traditi sunt Πλάτωνος ἐγκώμιον et Πλάτωνος περίδειπνον, id quidem nemo opinor colliget re vera Speusippum duos de Platone libros scripsisse. Neque id ullo modo credi potest. Quodsi ad unum tantum de Platone librum duo hi tituli pertinent [1]), iam quaeritur, utrum Πλάτωνος περίδειπνον verus titulus libri fuerit fortasse a quibusdam propterea, quod laudationem Platonis continuerit, etiam Πλάτωνος ἐγκώμιον nominati, an pro recto titulo Πλάτωνος ἐγκώμιον falsus in Diogenem Laërtium venerit Πλάτωνος περίδειπνον.

Qua in re diiudicanda vel primo aspectu rectum titulum esse eum, qui in Speusippi librorum indice legitur, Πλάτωνος ἐγκώμιον verisimile videtur propterea, quod in talibus indicibus veri tituli melius conservari solent quam quibuslibet aliis scriptorum locis. Sed accuratius inspiciamus oportet alterum illum Diogenis locum, quo Πλάτωνος περίδειπνον titulus traditus est. Quo legimus haec (Diog. L. vit. Plat. ed. seminar. phil. Basil. sod., Basil. 1907): Σπεύσιππος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτω-

1) Unum tantum Speusippi de Platone exstitisse librum quasi duos duobus variis titulis a Diogene nominatum iam coniecerunt Joann. Jonsius De scriptorib. historiae philosoph. (Jenae 1716) p. 56 et Joann. Luzac Lection. Attic. (Lugd. 1809) p. 142, 13. Duplici et parentationis et laudationis nomine editum esse putavit M. Ach. Fischer De Speusippi vita (Rastad. 1845) p. 38.

νος περιδείπνῳ καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ[1]) καὶ Ἀναξιλείδης ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ φιλοσόφων φασίν, ὡς Ἀθήνησιν ἦν λόγος, ὡραίαν οὖσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν Ἀρίστωνα καὶ μὴ τυγχάνειν· παυόμενόν τε τῆς βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ὄψιν· ὅθεν καθαρὰν γάμου φυλάξαι ἕως τῆς ἀποκυήσεως. Speusippum igitur et Clearchum et Anaxilidem eandem de divina Platonis origine fabulam narrasse hic comperimus. De Anaxilidis quidem libro nil constat (cf. Schwartz P. W. I col. 2083); Clearchei autem libri titulus Πλάτωνος ἐγκώμιον idem est, quem Speusippum libro suo de Platone conscripto dedisse Diogenes in illo Speusippi librorum catalogo testatur. Iam vero Clearchos duos fuisse constat homines philosophos, alterum Platonis discipulum, tyrannum Heracleensem, alterum Solensem, discipulum Aristotelis. Tamen Platonis discipulus ille multo ante Platonis mortem occisus est a. 364, neque credi potest eum composuisse Πλάτωνος ἐγκώμιον[2]); alterum autem philosophum Peripateticum, cum ea aetate — sub finem saeculi quarti — Peripatetici valde inimici essent Academicis[3]), Πλάτωνος ἐγκώμιον scripsisse minime verisimile videtur, sicut iam iudicavit C. Fr. Hermann, Gesch. und Syst. d. Platon. Philos. (Heidelberg. 1839) p. 97, 45. Itaque Hermann (quem secuti sunt C. Steinhart Platons Leben (Lips. 1873) p. 7. 260; Th. Gomperz Griech. Denker II 555 extr.) statuit apud Diogenem Speusippi et Clearchi librorum titulos inter se confusos esse ita, ut restituendum sit: Σπεύσιππος δ' ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περιδείπνῳ (v. fr. 27).

Neque recte ad refellendam hanc sententiam Rud. Hirzel Der Dialog (Lips. 1895) I 345, 5 usum esse puto loco Hieronymi adv. Iovinian. I 42, ubi legimus haec: 'Speusippus quoque sororis Platonis filius, et Clearchus in Laude Platonis, et Anaxilides in secundo libro Philosophiae, Perictionem ma-

1) FHG II 316, fr. 43.

2) Id re vera opinatus est Chr. Th. Schuch Neue Jahrbüch. f. Phil. ed. Seebode et Jahn v. II (1831) p. 25.

3) v. Wilamowitz Antig. v. Karyst. p. 195 ss.; in ipsum Platonem Aristoxenus Peripateticus libro βίος Πλάτωνος acerbissime invectus est.

trem Platonis, phantasmate Apollinis oppressam ferunt' eqs. Hoc enim ex loco id tantum discimus illum errorem — si error exstat illo Diogenis loco, id quod nobis persuasimus — non recentioris, sed iam veteris librarii neglegentia ortum esse. Quod autem Hirzel in eadem adnotatione Plutarchi quoque locum laudat (quaest. conviv. prooem. I 612 D=fr. 64), ex eo nil aliud concludi posse apparet, quam Speusippum omnino in quolibet libro convivii forma usum esse; de titulo vero nihil inde colligi neque igitur ad defendendum titulum περίδειπνον adminiculum sumi potest.

Neque magis ad illum defendendum uti licet voluminis Herculanensis n. 164 signati (p) frustis eis, quae Segofr. Mekler in edit. Academicorum philos indicis Herculanensis praef. p. XVI (c sin.) et XVII (f dextr.) publici iuris fecit. Nam cum vir ille doctus verba iis inscripta inter se copulare et ex altera charta volum. Hercul. n. 1021 sign. supplere conatus sit (praef. p. XXII adn. 1), tamen ea, quae supplevit, minime certa sunt nec tota sententia sensum idoneum praebet; praeterea omnino, utrum frusta illa inter se coniungenda sint necne, perquam dubium est (v. Guil. Crönert Herm. v. 38 p. 391). Itaque ne e vocabulis quidem ἐν τῶι ⟨Περι⟩δείπνωι et Σπευ(σίππου), quae sic a Meklero suppleta primo aspectu ad nostram quaestionem magni momenti esse videantur, quidquam efficitur.

Verbis autem Diogenis Laërt. ad illum modum permutatis efficitur, ut neque Clearchi libri titulus Πλάτωνος περίδειπνον iam pugnet cum iis, quae de illo philosopho nobis tradita sunt, et Speusippi de Platone libri titulus hoc loco idem legatur atque illo catalogi loco Πλάτωνος ἐγκώμιον.

Accedit quod libri, qui 'Platonis silicernii' aliquo modo similes haberi possunt, e recentioribus demum temporibus noti sunt. Atque Timonem quidem scripsisse Ἀρκεσιλάου περίδειπνον Diogenes Laërtius IX 115 tradit. Quo de libro disputans C. Wachsmuth Sillogr. gr.[2] 29 s. Varronis saturam Menippeam Μενίππου ταφή inscriptam fortasse similiter comparatam fuisse exposuit. Praeterea in comparationem vocandus est titulus Aristocreontis Stoici libri Χρυσίππου ταφαί (Philodem. ind. Stoicor. p. 72 Compar.).

Contra scriptio, qualem Speusippi librum fuisse probavisse nobis videmur, optime ad eius temporum mores quadrat. Ἐγκώμια enim aequalium, cum antea poëtae tantum fecissent, inde ab ipsa illa aetate etiam oratione soluta componi coepta sunt. Primum eius generis exemplum Isocratis exstitit Euagoras[1]), cuius prooemio (§ 8) ille primum omnium se ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν gloriatus est. Deinde idem Ἐγκώμιον Γρύλλου Xenophontis filii conscripsit[2]), et praeter eum Aristotele teste μύριοι ὅσοι[3]), Xenophon rursus exemplum Euagorae Isocratis ex parte secutus Ἀγησίλαον, Theopompus Ἐγκώμιον Φιλίππου[4]). Maussollo autem a. 353 mortuo Artemisia uxor certamen laudibus eius dicendis fecit, quas ad decertandas Theopompum, Theodectem, Naucratem alios venisse atque Theopompum certamine vicisse auctor est Gellius N. A. X 18. Neque aliter post Platonis obitum discipuli laudibus magistri celebrandis videntur certasse. Praeter Speusippum de Platone libros composuerunt Xenocrates (Περὶ τοῦ Πλάτωνος βίου), Philippus Opuntius (Περὶ Πλάτωνος), Hermodorus; Erastus et Asclepiades (v. Ind. Academic. p. 35 M.) Πλάτωνος ἀπομνημονεύματα conscripserunt[5]).

Gravioris autem momenti est, quod cum eo libro, qui huius generis scriptionum quasi antistes erat, Isocratis dico Euagoram, ea quae ex Speusippi opere servata sunt, mirum quantum congruunt. Ex his maxime in censum veniunt ea, quae Apuleius De Plat. et eius dogm. I 2 (fr. 28) Speusippum de Platone tradidisse narrat, quae quin ad eum ipsum, de quo agimus, librum referenda sint, dubitari nequit. Sed quo facilius res intellegatur, illa cum Isocratis verbis componam:

---

1) cf. J. Bruns Das litt. Porträt p. 115 ss. F. Leo Die griech.-röm. Biogr. p. 91.

2) v. Diog. L. II 55.

3) v. Arist. apud Diog. L. II 55 (= Aristot. fr. 68 coll. V. Rose).

4) Theopomp. fragm. 246 ed. Grenfell-Hunt.

5) Aristotelem scripsisse Πλάτωνος ἐγκώμιον tradit Olympiodorus in Plat. Gorg. p. 395 Jahn (N. Jahrb. f. Philolog., begr. v. M. Joh. Chr. Jahn, suppl. XIV); tamen id dubitationi valde obnoxium est (v. Zeller II 2 p. 57, 2).

Apuleius de Plat. et eius dogm. I 2 (p. 83, 13 Thomas.):	Isocrates Euagorae 22:
nam Speusippus domesticis documentis instructus	καὶ τούτων μάρτυρας ἂν τις ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἅπαντας τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης ἅπαντας τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν.
et *pueri* eius acre in percipiendo ingenium et admirandae verecundiae indolem laudat et *pubescentis* primitias labore atque amore studendi inbutas refert	*παῖς* μὲν γὰρ ὢν ἔσχεν κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφροσύνην, ἅπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἐστίν.
et in *viro* harum incrementa virtutum et ceterarum convenisse testatur.	23. *ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ* ταῦτά τε πάντα συνηυξήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρεία προσεγένετο καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ ἑτέροις, ἀλλ' ἕκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν.

Videmus Speusippum eodem modo atque Isocratem singulas virtutes eius, quem laudat, in singulis vitae aetatibus, quas inde a pueritia percurrit, describendis enumerantem; accedit, quod aeque atque Isocratem earum virtutum testes eum attulisse apparet e verbis 'domesticis documentis instructus'; praeterea autem pueri adulescentisque virtutes viro magis magisque crevisse item disertis verbis dicit.

Talia autem in Xenophontis Agesilai laude non inveniri mirum non est; nam Agesilai vitae aetatum Xenophon mentionem omnino non fecit[1]). Tamen similia exstant in Xenophontis Cyri laude, quam Anabaseos libro I inseruit. Ibi

1) Inter Xenophontis Agesilai et Isocratis Euagorae totam formam et compositionem permultum interesse probavit Gualth. Seyffert De Xenophont. Agesilao quaestiones (Diss. Gott. 1909) p. 18 ss.

enim (cp. 9) aeque atque in Isocratis Euagora cum singulis aetatum gradibus singulae virtutes coniunguntur; tamen non enumerantur tantum illae virtutes, sicut in Euagora[1]), sed secundum Xenophontis morem singulae narrationibus illustrantur. Itaque quamquam a Xenophontis quoque ratione non plane alienum esse videtur illud fragmentum, tamen ad Isocratis multo magis quam Xenophontis exemplum hanc partem Platonis encomii Speusippum composuisse patet.

Sed etiam Speusippi fragmentum id, quod legitur in Diogene Laërtio, in talis encomii, quale Isocrates nobis reliquit Euagorae, ordine suum locum habuisse demonstratur eius cap. 21; quod velim cum Speusippi fragmento compares:

Diog. L. III 2:

Σπεύσιππος .... καὶ Κλέαρχος .... καὶ Ἀναξιλείδης .... φασίν, ὡς Ἀθήνησιν ἦν λόγος, ὡραίαν οὖσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν Ἀρίστωνα καὶ μὴ τυγχάνειν· παυόμενόν τε τῆς βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ὄψιν· ὅθεν καθαρὰν γάμου φυλάξαι ἕως τῆς ἀποκυήσεως.

Isocrates Euag. 21:

Οὕτω δὲ καὶ τῶν πραγμάτων καθεστώτων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἐχόντων Εὐαγόρας γίγνεται· περὶ οὗ τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἂν φανείη γεγονὼς ἢ κατ' ἄνθρωπον, αἱροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις[2]), ἀλλ' ἵνα πᾶσιν ποιήσω φανερόν, ὅτι τοσούτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. ἄρξομαι δ' ἐκ τῶν ὁμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

---

1) v. Seyffert l. c. p. 26.

2) His et sequentibus Isocratis verbis optime puto refelli sententiam Steinharti (l. c. p. 260 adn. 17) fieri non potuisse arbitrantis, ut illam de miro Platonis ortu fabulam paullo post eius mortem Speusippus in libro narraret. Ceterum v. fr. 27 adn. 5.

Quamquam autem Isocrates ipsas τὰς φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις, quae de Euagora narrarentur, omittendas censuit propter eam, quam statim attulit, causam, tamen talia ab encomiis minime aliena eum habuisse ex illis eius verbis apparet[1]).

Quibus omnibus de causis constare mihi videtur Speusippi de Platone librum tale encomium fuisse, quale manibus tenemus Isocratis Euagoram. Itaque dialogi formam, quam titulus Πλάτωνος περίδειπνον tantum non postulat, eum prae se tulisse minime credibile est; quocum optime convenit, quod — sicut postea nobis erit demonstrandum (v. p. 47) — etiam Diogenis librorum Speusippi indicis ordine impedimur, ne dialogum hunc librum fuisse credamus.

Quod autem Isocratis encomii formam imitatus est Speusippus, memoria perquam dignum est; eundem enim Isocrati inimicum fuisse variis documentis probatur.

Πρὸς τὸν Ἀμάρτυρον.

Primum enim e Diogenis indice (v. infra p. 48 l. 11 s.) apparet Speusippum librum confecisse Πρὸς τὸν Ἀμάρτυρον, i. e. librum contra Isocratis orationem iudicialem appellatam Λόγος ἀμάρτυρος vel Πρὸς Εὐθύνουν ἀμάρτυρος[2]), contra quem eiusdem fere tituli librum Antisthenem scripsisse testatur Diog. L. VI 15 (Πρὸς τὸν Ἰσοκράτους Ἀμάρτυρον). De hoc autem Isocratis Amartyro, de adversariis oratoris, qui contra hanc orationem scripserint, eorumque consiliis, de argumento denique Speusippei libri Πρὸς τὸν Ἀμάρτυρον, quale fuisse videatur, adeas velim C. Reinhardt De Isocratis aemulis (Bonn. 1875) p. 43 et H. Usener commentationem quae inscribitur 'Die Abfassungszeit des Platonischen Phaidros' Mus. Rhen. v. 35 p. 143 s.

---

1) Ceterum ea quam Speusippus in hoc libro de Platonis ortu protulerat, narratio a multis postea scriptoribus repetita est (v. quae ad fr. 27 adnotavi); similiter autem alia nonnulla, quae nobis variis Platonis vitis, quas habemus, de illo philosopho tradita sunt, fieri potest ut a Speusippo in hoc libro Πλάτωνος ἐγκώμιον inscripto primum enarrata sint et inde in vitas illas permigraverint.

2) Huius Isocr. orationis fragmentum ad nostram memoriam pervenit (Isocr. orat. XXI).

Praeterea in Speusippi vita apud Diogenem Laërtium legimus haec: καὶ πρῶτος (ὁ Σπεύσιππος) παρὰ Ἰσοκράτους τὰ καλούμενα ἀπόρρητα ἐξήνεγκεν, ὥς φησι Καινεύς (v. fr. 63)[1]. Infestissimum autem Speusippum Isocrati fuisse e tota epistula Socraticorum qu. d. tricesima, sive haec genuina est sive non, concludi potest[2].

Ducimur igitur iam ad epistulas Speusippi. Sub finem enim indicis Diogenis (v. infra p. 48 l. 12 s.) enumerantur Ἐπιστολαὶ πρὸς Δίωνα, Διονύσιον, Φίλιππον. Praeterea mentio fit Speusippi ad Philippum epistulae apud Athen. XI 506 e s. (cf. ep. Socratic. XXX), ad Dionem apud Plut. de adul. et amico p. 70 a, Dionysii ad Speusippum ap. Athen. VII 279 e. Atque traditae sunt quinque epistulae a Speusippo scriptae duaeque ad eum datae in epistulis Socraticorum. De his tamen epistulis, de quibus nuperrime Const. Ritter Neue Untersuchungen über Platon (Monach. 1910) p. 379 ss. uberius disputavit, cum longior et intricatior sit quaestio, eam nunc quidem mittendam censui atque postea de ea separata commentatione una cum editione earum critica agere mihi proposui. Ἐπιστολαί.

IV. De ceteris scriptis, quorum extant fragmenta.

Iam de ceteris Speusippi scriptis mihi disserendum est. Μανδρόβουλος.
Atque initium faciam ab eo libro, quem Speusippus inscripsit Μανδρόβουλος[3]. De hoc libro disputavit J. Bywater in commentatione 'The Cleophons in Aristotle' Journ. of Philol.

---

1) His Diogenis verbis spectari epistulae Socratic. XXX. locos eos, quibus de Isocratis τέχναις agitur (§ 4. 9. 10), censuit Fr. Blass Att. Bereds. II² 105, 6 (cf. 68, 1 et Fr. Leo Die griech.-röm. Biogr. p. 57). Ipsos vero hos epist. Socrat. XXX. locos exscriptos esse e Speusippi opere Τεχνῶν ἔλεγχος (Diog. L. IV 5) satis improbabiliter coniecit P. Wendland Anaximenes v. Lampsakos (1905) p. 35, 2.

2) v. Fr. Leo l. c. p. 57.

3) De forma huius nominis v. Meineke FCG 5, 44; Wilamow. Herm. v. 44 p. 466, 1; de origine post Letronnium Mémoires de l'acad. des inscr. XIX 1 p. 43 s. aliosque nuperrime disputavit E. Sittig Diss. phil. Hal. XX 1 (1911) p. 43 ss.

XII (1883) p. 17 ss. Quo optime demonstravit Cleophontem ab Aristotele Sophist. Elench. 15, 174 b 19 nominatum (οἷον ὁ Κλεοφῶν ποιεῖ ἐν τῷ Μανδροβούλῳ; v. fr. 3 a) non, ut antea arbitrati sunt viri docti, auctorem esse 'Mandrobuli', verum huius dialogi personam, atque hunc dialogum eundem esse atque Μανδρόβουλον in indice Speusippi librorum a Diogene Laërtio tradito commemoratum (v. infra p. 48 l. 7). Itaque etiam quaecunque Aristoteles Soph. El. l. c. et scholiasta anonymus (fr. 3 b) de Mandrobulo tradunt, ad Speusippi dialogum Μανδρόβουλος inscriptum referenda sunt. E quibus intellegimus Speusippum in hoc dialogo Cleophontem quendam cum nescio quo altero homine fecisse disputantem ita, ut more sophistarum ad defendendam suam sententiam callide verborum ambiguitate uteretur.

Quis autem fuerit ille Cleophon, difficile est diiudicatu. Virorum, qui hoc nomen habuerunt, plurium memoria ad nos pervenit. Quorum notissimus est homo ille Atheniensis, qui sub finem saeculi quinti Athenis populi causam agebat. Praeterea Aristoteles saepius commemorat Cleophontem, quem poëtam epicum fuisse Bywater l. c. ex ipsis Aristotelis locis evicit. Denique Suidas (i. v. Κλεοφῶν) de tragico quodam poëta, cui nomen Κλεοφῶν fuerit, pauca refert. Iam vero Bywater Cleophontem Mandrobuli dialogi et Cleophontem eum, cuius nomine librum (Πρὸς Κλεοφῶντα) Speusippum inscripsisse Clemens Alexandrinus (Strom. II p. 122, 23 St. = fr. 2) testis est, eundem hominem esse — id quod satis probabile videtur — ratus procul habendum esse hominem illum δημαγωγόν contendit. Atque profecto, si illud verum est, hic Cleophon non potest non esse Speusippi aequalis; quod e titulo Πρὸς Κλεοφῶντα, sive 'Ad Cleophontem' interpretamur sive 'Adversus Cleophontem', apparet. Aliter sane iudicat R. Hirzel (Der Dialog I 314, 2): librum enim Πρὸς Κλεοφῶντα eundem esse atque Μανδρόβουλον censet neque quidquam obstare, quominus Speusippum in hoc dialogo disputantem fecisse putemus Cleophontem illum plebeium Atheniensem. Quamquam autem falsam esse Hirzelii sententiam certis argumentis demonstrari nequit, tamen Clementem altero titulo usum esse, cum liber Speusippi ornatus esset titulo tam singulari qualis est Μανδρό-

Πρὸς Κλεοφῶντα.

βουλος, non satis probabile videtur esse. Et, quod titulus Πρὸς Κλεοφῶντα in indice Diogenis desideratur, duplex praesto est explicatio. Fieri enim potuit, ut aut omnino omitteretur aut corrumperetur neglegentia sive Diogenis ipsius sive librariorum. Reputanti autem in indice librorum Speusippi sese excipere titulos Πρὸς Κέφαλον ά et Κέφαλος, forsitan iure in mentem veniat in priore nihil aliud latere nisi ipsum illum, quem quaerimus, titulum Πρὸς Κλεοφῶντα; librarium igitur quendam propter simillimum quod statim sequitur, verbum Κέφαλος adductum esse, ut facili errore[1]) pro Πρὸς Κλεοφῶντα scriberet Πρὸς Κέφαλον[2]). Quae si recte disputata sunt, cum Bywatero certe procul habendus est Cleophon ille Atheniensis δημαγωγός, quem iam anno 404 ab optimatis occisum esse constet. Tamen, de quo tandem Cleophonte Speusippus egerit, utrum de epico illo poëta an de tragico (quem omnino non exstitisse F. Susemihl in censura commentationis Bywat. Burs. Jahresb. 34 (1883) p. 18 statuit), an de alio (v. Prosop. Att. i. v.), diiudicari non potest.

Ex ipso autem titulo Μανδρόβουλος, quamquam, si recordamur narrationis, quae de Mandrobulo illa aetate ferebatur (v. Kock CAF I 615[3])), varia de huius dialogi argumento conicere licet, tamen certi quidquam effici mihi non videtur (cf. Bywater p. 29 extr.; Hirzel p. 314).

Denique Diogenes Laërtius IX 23 ex Speusippi libro Περὶ φιλοσόφων verba affert; dicit enim: λέγεται δὲ (ὁ Παρμενίδης) καὶ νόμους θεῖναι τοῖς πολίταις, ὥς φησι Σπεύσιππος ἐν τῷ Περὶ φιλοσόφων (fr. 1). Qui liber non diversus Φιλόσοφος.

1) cf. Aug. Brinkmann Mus. Rhen. 56, 72.

2) Non tamen praetermittendum est apud Clementem Alex. (fr. 2) legi ἐν τῷ Πρὸς Κλεοφῶντα πρώτῳ, cum id, quod idem cum hoc fuisse coniecimus, opus secundum Diogenem L. ex uno tantum libro constiterit. Qui dissensus cum vario modo explicari possit, coniecturis abstinere praestat.

3) In schol. ad Lucian. De merced. conductis 21 (p. 167, 12 ss. Rab.) legimus haec: ἐπὶ τὰ Μανδροβούλου χωρεῖ· παροιμία κατὰ τῶν ἐπὶ τὸ χεῖρον προκοπτόντων ἀεί. ὁ γὰρ Μανδρόβουλος οὗτος εὑρών ποτε θησαυρὸν ἐν Σάμῳ χρυσοῦν πρόβατον ἀνέθηκε τῇ Ἥρᾳ, τῷ δὲ δευτέρῳ ἔτει ἀργυροῦν, καὶ τῷ τρίτῳ χαλκοῦν. μέμνηται Πλάτων ὁ κωμικὸς ἐν Διὶ κακουμένῳ.

videtur esse ab eo, cuius titulus in indice perhibetur Φιλόσοφος ά. Atque verum indicis titulum esse Φιλόσοφος persuasum habebimus propterea, quod tractare 'de philosophis' (περὶ φιλοσόφων), quo titulo historiam qualemcunque philosophorum indicari consentaneum est, ab Academicis illius temporis abhorret. Optime vero, ut illustraret philosophum etiam νομοθέτην esse posse, fieri potuit, ut Speusippus in hoc libro Parmenidis afferret exemplum [1]).

V. De indice Laërtiano.

Pertractatis omnibus, quae de Speusippi librorum argumentis tradita sunt aut aliquo modo enucleari posse videbantur, iam in Speusippi librorum indicem Diogenianum inquirendum est. In quo aut certis argumentis aut probabili ut nobis quidem visum est coniectura supra evicimus omnes, qui praeter eum apud veteres scriptores commemorantur, Speusippi libros uno excepto inveniri, libros dico 'Ομοίων, Πλάτωνος ἐγκώμιον, Μανδρόβουλον, Πρὸς Κλεοφῶντα, Φιλόσοφον. Unius Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν libelli titulus in eo indice iure desideratur [2]). Sed ut quaestio de universo hoc indice instituenda iusto fundamento nitatur, primum eum propono, qualis legitur in codicibus Laur. 69, 13 (L), Burbon. 253 (B), Vatican. 1302 (V), quarum lectiones Edg. Martini magna cum liberalitate mecum communicavit: Καταλέλοιπε δὲ πάμπλειστα ὑπομνήματα καὶ διαλόγους πλείονας, ἐν οἷς καὶ 'Αρίστιππον τὸν Κυρηναῖον· Περὶ πλούτου ά, Περὶ ἡδονῆς ά, Περὶ δικαιοσύνης ά, Περὶ φιλοσοφίας ά, Περὶ φιλίας ά, Περὶ θεῶν ά, Φιλόσοφος ά, Πρὸς Κέφαλον ά, Κέφαλος ά, Κλεινόμαχος ἢ Λυσίας ά, Πολίτης ά, Περὶ ψυχῆς ά, Πρὸς Γύλλον ά, 'Αρίστιππος ά, Τεχνῶν ἔλεγχος ά,

---

1) Ceterum hoc libro Speusippum id spectasse, ut ad finem perduceret trilogiam Sophistae Politici Philosophi a Platone non perfectam suspicatur Hirzel Dial. I 313.

2) Nam βασιλικοὺς (i. e. συμποτικοὺς) νόμους (v. infra p. 49) in usum scholae a Speusippo compositos et epigrammata ab eo ad Platonis sepulcrum et simulacra Gratiarum exornanda confecta (fr. 65 et 66) in tali librorum indice non commemorari mirum non est.

Ὑπομνηματικοὶ διάλογοι, Τεχνικόν ά, Διάλογοι, Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας[1]) α'β'γ'δ'ε'ς'ζ'η'θ'ι', Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις, Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν παραδειγμάτων, Πρὸς τὸν Ἀμάρτυρον, Πλάτωνος ἐγκώμιον, Ἐπιστολαὶ πρὸς Δίωνα, Διονύσιον, Φίλιππον, Περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος, Λυσίας, Ὅροι, Τάξεις ὑπομνημάτων· στίχοι (sequuntur signa numeralia).

Hunc indicem attentius perlustrantes ordinem quendam sequi non possumus non intellegere. Etenim initio quidem legimus aut titulos, quibus argumenta librorum περί praepositionis ope indicantur: Περὶ πλούτου ά, Περὶ ἡδονῆς ά, Περὶ δικαιοσύνης ά, Περὶ φιλοσοφίας ά, Περὶ φιλίας ά, Περὶ θεῶν ά, Περὶ ψυχῆς ά[2]), aut qui nomina propria prae se ferunt: Πρὸς Κέφαλον ά, Κέφαλος ά, Κλεινόμαχος ἢ Λυσίας ά, Πρὸς Γύλλον ά, Ἀρίστιππος ά, aut qui appellativis significantur: Φιλόσοφος ά, Πολίτης ά. Deinde post verba Τεχνῶν ἔλεγχος ά usque ad Διάλογοι enumerantur tituli librorum dialecticorum[3]) Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας α'β' κτέ., Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις, Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν παραδειγμάτων et librorum ad certos quosdam homines spectantium[4]) Πρὸς τὸν Ἀμάρτυρον, Πλάτωνος ἐγκώμιον, Ἐπιστολαὶ πρὸς Δίωνα, Διονύσιον, Φίλιππον. Pergentes autem legere non possumus non mirari denuo nos incurrere in tales titulos, quales in priore tantum indicis parte invenerimus: Περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος, Λυσίας. Quod iam I. Bywater iure miratus in commentatione quam supra laudavi (Iourn. of Philol. XII 17 ss.), eos titulos ex altero librorum Speusippi indice sumptos atque ceteris titulis additos esse coniecit.

Sed accedunt alia. In omnibus librorum indicibus a Diogene traditis, in quibus quidem epistulae inveniuntur, excepto nimirum Theophrasteo, cuius peculiaris est ratio[5]), postremum eae locum habent, nisi forte etiam poëmata

---

1) v. supra p. 17.

2) Hunc librum in librorum metaphysicorum numero ponit Zeller II 1 p. 1007, 2. De anima agitur in fr. 39 a b, 40, 55, 56.

3) v. p. 7—26.

4) v. p. 32—39.

5) cf. Usener Analect. Theophr. p. 1 ss.

commemoranda sunt. Quo loco epistulae enumerantur in librorum indicibus Platonis VII 61, Aristotelis V 27, ubi secuntur ἔπη et ἐλεγεῖα (cf. Aristot. libr. ind. Hesychian.), Stratonis V 60, Diogenis Cynici VI 80, ubi secuntur τραγῳδίαι, Aristonis VII 163, Sphaeri VII 178, Epicuri X 29. In uno Demetrii Phalerei indice librorum non in ipso fine commemorantur epistulae (V 81); sed hic index alias quoque praebet offensiones. Neque solum apud Diog. L., sed in aliis quoque librorum indicibus epistulas in fine enumeratas invenimus, velut in vitis a Suida traditis Arati, Timagenis historici, Lysiae, Lycurgi oratorum, in vita Demosthenis a Zosimo Ascal. conscripta (p. 302 Biogr. gr. Westerm.). Idemque factum videmus in antiquis editionibus vel codicibus nostris operum Hippocratis (cf. Ilbergii et Kuehleweinii proll. p. XVI: ξ′ ἐπιστολαί· ξα′ ἐπιβώμιος· ξβ′ πρεσβευτικός), Platonis, Isocratis, Demosthenis, Aeschinis.

Duae autem praeterea res satis mirandae in hoc indice occurrunt: primum forma tituli Κλεινόμαχος ἢ Λυσίας; nam ubi prior tituli pars nomen est proprium, altera argumentum operis indicari solet; cfr. veluti tituli Platonis dialogorum [1]) vel Xenocratis (Diog. IV 13) Ἀρχέδημος ἢ περὶ δικαιοσύνης ά; rarissime altera quoque pars nomen proprium est [2]). Itaque titulus Κλεινόμαχος ἢ Λυσίας suspicioni videtur esse obnoxius. Verum etiam magis in eo offendimus, quod disiuncti afferuntur tituli duo hi: Κλεινόμαχος ἢ Λυσίας ά et Λυσίας; quod non recte se habere posse, sed videri unum eundemque librum hos titulos significare iam Bywater l. c. monuit.

Omnibus his, quae observavimus, eo deducimur, ut tur-

1) cf. etiam verba Diog. L. III 57: διπλαῖς δὲ χρῆται (ὁ Θρασύλος) ταῖς ἐπιγραφαῖς ἑκάστου τῶν βιβλίων· τῇ μὲν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος, τῇ δὲ ἀπὸ τοῦ πράγματος.

2) Apud Diog. L. II 120 legimus Ἀρίστιππος ἢ Καλλίας titulum libri Stilponis. Quod autem apud eund. Diog. III 62 extat Ἐρυξίας ἢ Ἐρασίστρατος, alia est res; nam Parisinus A et alii codices Platonici exhibent Ἐρυξίας ἢ περὶ πλούτου addita tamen adnotatione ἐν ἄλλῳ Ἐρασίστρατος (cf. Immisch Phil. Stud. z. Plato II 90, 2); atque cum et Eryxias et Erasistratus personae huius dialogi sint, verisimile mihi videtur dialogum non inscriptum fuisse Ἐρυξίας ἢ Ἐρασίστρατος, verum ab his Ἐρυξίας, ab illis Ἐρασίστρατος appellatum esse.

batum esse Speusippi librorum indicem nec suo loco legi titulos illos Περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος, Λυσίας suspicemur. Quoniam vero ultimum hoc vocabulum Λυσίας etiam in iis quae antecedunt, legitur, in mentem venit usus cuiusdam veterum, quem in corrigendis libris adhibere solebant, quem exposuit et exemplis luculenter illustravit Aug. Brinkmann in commentatione 'Ein Schreibgebrauch und seine Bedeutung für die Textkritik', Mus. Rhen. v. LVII p. 481 ss. Ubi enim verba aliquot iis quae iam scripta erant, postliminio addere volebant, cum aliis rationibus tum ea usi sunt, ut verba addenda in margine adscriberent eisque id vocabulum, ante quod in textum quem dicunt, interponenda erant, indicis loco in fine subiungerent. Qua ratione a librariis neglecta aut non perspecta haud raro factum est, ut verba illa in antigrapho margini adscripta non suo loco in textum reciperentur. Fac tale etiam in Speusippi librorum indice accidisse, id est omissa et in margine olim adscripta esse verba Περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος adiecto Λυσίας ad indicandum quo loco illa ponenda essent, sed hac ratione non intellecta a nescio quo librario falso loco haec omnia sub finem totius indicis post epistulas reiecta esse ipso eo, quo etiam nunc in codicibus leguntur. Quae si ita se haberent, scribendum esset: Κλεινόμαχος ἢ ⟨περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος,⟩ Λυσίας α', Πολίτης α' .... Ἐπιστολαὶ πρὸς Δίωνα, Διονύσιον, Φίλιππον, [.........] Ὅροι.

Re vera autem sic commutanda esse verba tradita atque ipsum eum, de quo diximus, librarii errorem statuendum esse eo comprobatur, quod omnes de quibus supra egimus, difficultates hac via plane tolluntur. Primum enim tituli περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος inter similes prioris indicis partis titulos optime enumerantur[1]). Dein Λυσίας titulus non bis, sed semel tantum legitur. Tum Κλεινόμαχος coniungitur cum περὶ νομοθεσίας ita, ut titulus, qualem supra desidera

1) Quod hi tituli omnes numeris librorum quibus ceteri prioris indicis partis tituli instructi sunt, carent, inde facile explicari potest, quod adnotationes marginales multo facilius quam ipsa oratio cohaerens labem contrahere solent.

vimus, efficiatur Κλεινόμαχος ἢ περὶ νομοθεσίας[1]). Denique Ἐπιστολαί iam agmen claudunt, sequitur nil nisi Ὅροι, sicut in Platonis quoque memoria Definitiones excipiunt epistulas.

Restituto librorum ordine etiam alia res ad liquidum videtur perduci posse. Qui in priore parte enumerantur, libros Μανδρόβουλον et Ἀρίστιππον fuisse dialogos ipsis veterum testimoniis constat; de illo enim hoc testatur schol. in Aristot. Soph. elench. 15, 174 b 19 (v. fr. 3 b et supra p. 40), de hoc ipse Diogenes Laërt. verbis indici praemissis[2]). Eiusdem autem huius partis libri Φιλόσοφος, Μαθηματικός, Πολίτης, Κλεινόμαχος ἢ περὶ νομοθεσίας quin ipsi quoque dialogi fuerint, propter titulorum formam dubitari vix potest; idemque valet de libris Κέφαλος et Λυσίας. Ad quorum numerum accedunt Ὑπομνηματικοὶ διάλογοι (sive hi fuerunt dialogi quasi lineis tantum adumbrati sive usque eo perducti, ut scaena tantum deesset personis). In priore igitur indicis parte enumerari dialogos verisimillimum videtur. Iam vero post illos titulos et ante verba Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας legitur vox διάλογοι. Qua cum libri titulum minime significari posse consentaneum sit (v. etiam supra p. 16 s.), nil aliud indicari puto nisi libros antea enumeratos esse dialogos. Eadem autem ratione haec vox διάλογοι in aliis quoque Diogenis librorum indicibus adhibetur, velut in Diogenis Cynici librorum indice Diog. L. VI 80, ubi ad sequentes, et in Herilli Chalcedonii Diog. VII 166, ubi ad antecedentes titulos spectat. Itaque S p e u s i p p i   i n d i c i s   t i t u l i   o m n e s,   q u i   a n t e c e d u n t   v o c e m   διάλογοι,   d i a l o g o r u m

---

1) Iam abiciendum est quod coniecit Zeller II 1 p. 1006, 3 librum Περὶ νομοθεσίας fortasse eundem esse atque librum Πρὸς Κλεοφῶντα.

2) Sane R. Hirzel Dial. I 313, 4 ea corrigenda proposuit sic: ἐν οἷς καὶ ⟨πρὸς⟩ Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον περὶ πλούτου. Sed multo verisimilius esse mihi videtur Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον et Ἀρίστιππον α' eundem Speusippi librum esse (v. J. Bywater Journ. of Philology XII 27, 1); Diogenem autem conieceris vel ideo hunc librum ante librorum indicem commemorasse, quia e nescio quo auctore hunc librum dialogum fuisse intellexerat, vel propterea, quod omnino id, quod de Aristippo Cyrenaico Speusippus librum confecerat, imprimis notandum esse duxit. Similis est res in Demetrii Phalerei indice Laërtiano V 80.

habendi sunt, omnes, qui post eam leguntur, librorum alio modo compositorum. Quae optime quadrant ad ea, quae supra, imprimis de libris dialecticis et iis, qui ad certos quosdam homines pertinent, enucleavimus; imprimis quod librum Πλάτωνος ἐγκώμιον dialogum non fuisse aliis de causis statuendum esse putavimus (p. 38), perspecto hoc indicis ordine egregie confirmari monendum est.

Speusippi librorum indici addita sunt signa numeralia, quibus indicetur, quot cuncti eius libri versus (στίχους) comprehenderint. Quae in cod. B(urbon. 253) leguntur sic: $\overset{\kappa\beta}{\mu\tau}\overline{\Delta o\epsilon}$ (eodem modo in V(atic. 1302), nisi quod κβ in hoc omissa sunt), in L(aurent. 69, 13) sic: μ⊣κβδοε. Haec signa numeralia Fr. Ritschl Opusc. I 191 interpretatus est ita: στίχοι εἰκοσάκις δὶς μυριάδες τετρακισχίλιοι ἑβδομήκοντα πέντε (224075) ratus litteras priores legendas esse μ̃δ et intellegendas μυριάδες, postea tamen, cum de codicum scripturis certior factus esset, l. c. p. 830 signum τ vel ⊣ sese expedire non posse concessit. In quo conieceris nil aliud latere nisi T, quod ad significanda milia in titulis chartisque ita usurpatur, ut litterae α usque ad θ supra scribantur (cf. B. Keil ap. Rubensohn Elephantinepapyri p. 84 et A. Wilhelm Beiträge zur gr. Inschriftenkunde (1909) p. 282, 10). Quae si vera sunt, legendum esset $\overset{\kappa\beta\,\delta}{\mu\mathrm{T}}\overline{o\epsilon}$. At quomodocunque id signum explicandum est, ille versuum numerus maior videtur esse quam pro Speusippi numero librorum. Nam praeter triginta septem libros in indice commemorantur Ὑπομνηματικοὶ διάλογοι et Τάξεις ὑπομνημάτων[1]; accedit liber Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν; fac exstitisse quinquaginta vel etiam aliquanto plures Speusippi libros: tamen quattuor milia versuum veterum librorum ambitum haud paullo excedunt.

1) v. ad huius indicis l. 13 (p. 49).

B. Speusippi fragmenta.

I. De Speusippi scriptis et doctrina testimonia.

a) De scriptis testimonia.

1. Index librorum traditus a Diogene Laërtio IV 4: Καταλέλοιπε δὲ (ὁ Σπεύσιππος) πάμπλειστα ὑπομνήματα καὶ διαλόγους πλείονας, ἐν οἷς καὶ Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον· Περὶ πλούτου α′, Περὶ ἡδονῆς α′, Περὶ δικαιοσύνης α′, Περὶ φιλοσοφίας α′, Περὶ φιλίας α′, Περὶ θεῶν α′, Φιλόσοφος α′, Πρὸς Κέφαλον α′, Κέφαλος α′, Κλεινόμαχος ἢ περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος, Λυσίας α′, Πολίτης α′, Περὶ ψυχῆς α′, Πρὸς Γύλλον α′, Ἀρίστιππος α′, Τεχνῶν ἔλεγχος α′, Ὑπομνηματικοὶ διάλογοι, Τεχνικόν α′ — διάλογοι — Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας α′β′γ′δ′ε′ς′ζ′η′θ′ι′, Διαιρέσεις καὶ πρὸς τὰ ὅμοια ὑποθέσεις, Περὶ γενῶν καὶ εἰδῶν παραδειγμάτων, Πρὸς τὸν Ἀμάρτυρον, Πλάτωνος ἐγκώμιον, Ἐπιστολαὶ πρὸς Δίωνα, Διονύ-

De toto hoc indice v. p. 42 ss. (de codicibus p. 42); de singulis Speusippi libris ubi in hac diss. actum sit, v. conspectum p. 88 2 Suidas i. v. Σπεύσιππος: συνέγραψε πλεῖστα καὶ μάλιστα φιλόσοφα 3 πλείονας: 'complures' intell. Dan. Wyttenbach opusc. II 22 Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον: v. p. 46, 2 6 κέφαλον L(aurent. 69, 13) V(atic. 1302) edd. κεφάλαιον B(urbon. 253) Κλεοφῶντα conieci p. 41 6. 7 titulos περὶ νομοθεσίας, Μαθηματικός, Μανδρόβουλος una cum repetito Λυσίας in codd. post nomen Φίλιππον (l. 13) traditos huc transposui p. 45 7 Μανδρόβουλος: ἀνδρόβουλος L Λυσίας α′: α′ om. V 8 Γύλλον V Γύλαον B γῦλον L Γρύλλον edd.; cf. de Wilamowitz Act acad. Berol. 1904 p. 629 Ἀρίστιππος — Τεχνικόν α′ in mg. add. L^2 Ὑπομνηματικοὶ διάλογοι: v. supra p. 46 9 διάλογοι: v. p. 46 Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας correxi: τῶν περὶ τὴν πραγματείαν ὁμοίων codd.; v. p. 17 10 θ′ om. L

σιον, Φίλιππον, Ὅροι. Τάξεις ὑπομνημάτων· στίχοι εἰκοσάκις δὶς μυριάδες τετρακισχίλιοι ἑβδομήκοντα πέντε[1]).

13 Τάξεις ὑπομνημάτων: cf. Diog. L. IX 49: τάττουσι δέ τινες κατ' ἰδίαν ἐκ τῶν ὑπομνημάτων (Democriti) καὶ ταῦτα· τὸ περὶ τῶν ἐν Βαβυλῶνι ἱερῶν γραμμάτων κτέ. 13. 14 στίχοι εἰκοσάκις δὶς μυριάδες κτλ.: στίχοι τρεῖς καὶ τετρακισμύριοι τεσσαρακόσιοι ἑβδομήκοντα πέντε edd. numerorum signa tradita non recte interpretantes; de quibus v. p. 47.

2. A Diogene non commemorantur:

a) liber Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν, de quo v. fr. 4; cfr. p. 26 ss.

b) βασιλικοὶ νόμοι; quos Speusippum scripsisse tradit Athenaeus I 3 f: ὅτι Ξενοκράτης ὁ Χαλκηδόνιος καὶ Σπεύσιππος ὁ Ἀκαδημαϊκὸς καὶ Ἀριστοτέλης βασιλικοὺς νόμους ἔγραψε. Quod συμποτικοὺς νόμους posuit Schweighaeuser coll. V 186 b: τοῦ γοῦν Ξενοκράτους ἐν Ἀκαδημείᾳ καὶ πάλιν Ἀριστοτέλους συμποτικοί τινες ἦσαν νόμοι, iure oblocutus est Theod. Bergk Fünf Abhandlungen zur Gesch. d. griech. Philos. u. Astron. p. 67, 1; βασιλικοὶ νόμοι sunt leges a rege convivii (βασιλεύς, συμποσίαρχος) nominatae. De conviviis Platonis et Speusippi v. Athen. XII 548 a.

c) epigrammata; de quibus v. fr. 65 et 66.

Praeterea Speusippum carmina condidisse memoriae tradit Philostratus vit. Apoll. I 35 Σπεύσιππον τὸν Ἀθηναῖον οὕτω τι ἐρασιχρήματον γενέσθαι φασίν, ὡς ἐπὶ τὸν Κασάνδρου γάμον ἐς Μακεδονίαν κωμάσαι ποιήματα ψυχρὰ ξυνθέντα, καὶ δημοσίᾳ ταῦθ' ὑπὲρ χρημάτων ᾄσαι. Sed haec ficta esse monuit Max. Ach. Fischer De Speusippi vita (Rastadii 1845) p. 30; cf. etiam Fr. Leo Die griech.-röm. Biogr. p. 58, 4.

b) De doctrina testimonia[2]).

Cicero Acad. I 9, 34 (Antiochum Ascal. secutus) Speusippus autem et Xenocrates, qui primi Platonis rationem auctoritatem- 1 a

1) De Speusippi bibliotheca referunt Diog. L. IV 5 φησὶ δὲ καὶ Φαβωρῖνος ἐν δευτέρῳ ἀπομνημονευμάτων ὡς Ἀριστοτέλης αὐτοῦ (τοῦ Σπευσίππου) τὰ βιβλία τριῶν ταλάντων ὠνήσατο, et Gellius Noct. Att. III 17, 3 Aristotelem quoque traditum libros pauculos Speusippi philosophi post mortem eius emisse talentis Atticis tribus; ea summa fit nummi nostri sestertia duo et septuaginta milia.

2) De testimoniis 1a—d v. Zeller Philos. d. Gr. II 1 p. 995, 1; de 2a—b p. 1009, 1.

que susceperant, est post eos Polemo et Crates unaque Crantor in Academia congregati diligenter ea, quae a superioribus susceperant, tuebantur.

1 b Diogenes Laërtius IV 1 καὶ ἔμεινε (ὁ Σπεύσιππος) ἐπὶ τῶν αὐτῶν Πλάτωνι δογμάτων.

v. Fr. Leo Die griech.-röm. Biogr. p. 56 s. fin.

1 c Numenius (Περὶ τῆς τῶν Ἀκαδημαϊκῶν πρὸς Πλάτωνα διαστάσεως lib. I) apud Euseb. praep. evang. XIV 5, 1 p. 727 b ἐπὶ μὲν τοίνυν Σπεύσιππον τὸν Πλάτωνος μὲν ἀδελφιδοῦν, Ξενοκράτην δὲ τὸν διάδοχον τοῦ Σπευσίππου, Πολέμωνα δὲ τὸν ἐκδεξάμενον τὴν σχολὴν παρὰ Ξενοκράτους, ἀεὶ τὸ ἦθος διετείνετο τῶν δογμάτων σχεδόν τι ταὐτόν, ἕνεκά γε τῆς μήπω ἐποχῆς ταυτησὶ τῆς πολυθρυλήτου τε καὶ εἰ δή τινων τοιούτων ἄλλων. ἐπεὶ εἴς γε τὰ ἄλλα πολλαχῇ παραλύοντες, τὰ δὲ στρεβλοῦντες, οὐκ ἐνέμειναν τῇ πρώτῃ διαδοχῇ· ἀρξάμενοι δὲ ἀπ' ἐκείνου καὶ θᾶττον καὶ βράδιον διΐσταντο προαιρέσει ἢ ἀγνοίᾳ, τὰ δὲ δή τινι αἰτίᾳ ἄλλῃ οὐκ ἀφιλοτίμῳ ἴσως.

v. Fr. Thedinga De Numenio philos. Platon. (Bonnae 1875) p. 5 s. cf. cum hoc Numen. loco Academ. philos. ind. Hercul. col. XVIII 7 ss. (p. 67 s. Mekler): τὴν ἀπὸ Πλάτωνός τε καὶ Σπευσίππου διαμείνασαν ἕως Πολέμωνος αἵρεσιν κτέ.

1 d Eusebius (in paraphrasi loci Numenii, quem antea (1 c) exscripsi) praep. evang. XIV 4, 13 p. 726 b μετὰ δὲ Πλάτωνα Σπεύσιππον τὸν ἐξ ἀδελφῆς Πλάτωνος, τῆς Πωτώνης, εἶτα Ξενοκράτην, ἔπειτα Πολέμωνα τὴν διατριβὴν ὑποδέξασθαι. τούτους δὲ ἀφ' ἑστίας ἀρξαμένους εὐθὺς τὰ Πλατωνικά φασι παραλύειν, στρεβλοῦντας τὰ τῷ διδασκάλῳ φανέντα ξένων εἰσαγωγαῖς δογμάτων, ὥστε σοι μὴ εἰς μακρὸν ἐλπίζειν τὴν τῶν θαυμαστῶν ἐκείνων διαλόγων ἰσχὺν ἀποσβῆναι, ἅμα τε τῇ τοῦ ἀνδρὸς τελευτῇ καὶ τὴν τῶν δογμάτων διαδοχὴν συναποτελευτῆσαι.

3 Πωτώνης: Ποτώνης edd.; v. fr. 4 ad 2.

2 a Cicero de orat. III 18, 67 (secutus Antiochum Ascalon.) reliqui sunt Peripatetici et Academici; quamquam Academicorum nomen est unum, sententiae duae. Nam Speusippus Platonis sororis filius et Xenocrates, qui Platonem audierat, et qui Xenocratem, Polemo et Crantor, nihil ab Aristotele, qui una audierat Platonem, magno opere dissensit; copia fortasse et varietate dicendi pares non fuerunt.

Cicero Acad. I 4, 17 (secutus Antiochum Ascalon.) Platonis 2 b
autem auctoritate, qui varius et multiplex et copiosus fuit, una et consentiens duobus vocabulis philosophiae forma instituta est Academicorum et Peripateticorum, qui rebus congruentes nominibus differebant. nam cum Speusippum sororis filium Plato philosophiae quasi heredem reliquisset, duo autem praestantissimo studio atque doctrina Xenocratem Calcedonium et Aristotelem Stagiritem, qui erant cum Aristotele Peripatetici dicti sunt, quia disputabant inambulantes in Lycio, illi autem qui Platonis instituto in Academia, quod est alterum gymnasium, coetus erant et sermones habere soliti e loci vocabulo nomen habuerunt. eqs.

cf. Cic. Acad. II 5, 15 de fin. IV 2, 3. 5 V 3, 7. 8, 21 de leg. I 13, 38 de offic. III 4, 20.

Porphyrius vit. Pythag. p. 46, 12 Nauck.[2] πρὸς δὲ τούτοις 3
τὸν Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλη Σπεύσιππόν τε καὶ Ἀριστόξενον καὶ Ξενοκράτη, ὥς φασιν οἱ Πυθαγόρειοι, τὰ μὲν κάρπιμα (i. e. τῆς Πυθαγορικῆς φιλοσοφίας) σφετερίσασθαι διὰ βραχείας ἐπισκευῆς, τὰ δ' ἐπιπόλαια καὶ ἐλαφρὰ καὶ ὅσα πρὸς διασκευὴν καὶ χλευασμὸν τοῦ διδασκαλείου ὑπὸ τῶν βασκάνως ὕστερον συκοφαντούντων προβάλλεται συναγαγεῖν καὶ ὡς ἴδια τῆς αἱρέσεως καταχωρίσαι.

v. fr. 4 ad 3. 4.

Diogenes Laërtius IV 2 οὗτος (ὁ Σπεύσιππος) πρῶτος, 4
καθά φησι Διόδωρος ἐν ἀπομνημονευμάτων πρώτῳ, ἐν τοῖς μαθήμασιν ἐθεάσατο τὸ κοινὸν καὶ συνῳκείωσε καθόσον ἦν δυνατὸν ἀλλήλοις.

v. p. 23 ss.

II. Certorum librorum fragmenta.

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ [1]).

Diog. Laërt. IV 4 Φιλόσοφος α'.

Diogenes Laërtius IX 23 λέγεται δὲ (ὁ Παρμενίδης) καὶ 1

[1]) Verum titulum fuisse eum, qui Speusippi librorum indice (Diog. L. IV 4) perhibetur, Φιλόσοφος, dictum p. 42.

νόμους θεῖναι τοῖς πολίταις, ὥς φησι Σπεύσιππος ἐν τῷ Περὶ φιλοσόφων.

2 νόμους θεῖναι τοῖς πολίταις: cf. Plut. advers. Colot. 1126 a; Strab. VI 1, 1.

ΠΡΟΣ ΚΛΕΟΦΩΝΤΑ.

2 Clemens Alexandr. Strom. II 4, 19 (p. 122, 23 Staehlin.) Σπεύσιππος γὰρ ἐν τῷ Πρὸς Κλεοφῶντα πρώτῳ τὰ ὅμοια τῷ Πλάτωνι ἔοικε διὰ τούτου γράφειν· 'εἰ γὰρ ἡ βασιλεία σπουδαῖον ὅ τε σοφὸς μόνος βασιλεὺς καὶ ἄρχων, ὁ νόμος λόγος ὢν ὀρθὸς σπουδαῖος'· ἃ καὶ ἔστιν.

v. p. 40 s. 3—5 cf. similem Stoicorum sententiam apud Stob. II 7, 11d p. 96, 10 ss. W. (cf. ibid. 11i p. 102, 4 ss. W.); IV 2, 11 p. 121, 13 Hens.; v. Zeller II 1 p. 1010, 2; H. Henkel Studien z. Gesch. d. griech. Lehre vom Staat (Lips. 1872) p. 18.

ΜΑΝΔΡΟΒΟΥΛΟΣ [1]).

Diog. Laërt. IV 5 Μανδρόβουλος.

3 a Aristoteles Sophistic. elench. 15. 174 b 19 ἔτι καθάπερ καὶ ἐν τοῖς ῥητορικοῖς, καὶ ἐν τοῖς ἐλεγκτικοῖς ὁμοίως τὰ ἐναντιώματα θεωρητέον ἢ πρὸς τὰ ὑφ' ἑαυτοῦ λεγόμενα, ἢ πρὸς οὓς ὁμολογεῖ καλῶς λέγειν ἢ πράττειν, ἔτι πρὸς τοὺς δοκοῦντας τοιούτους ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους ἢ πρὸς τοὺς πλείστους ἢ πρὸς πάντας. ὥσπερ γε καὶ ἀποκρινόμενοι πολλάκις, ὅταν ἐλέγχωνται, ποιοῦσι διττόν, ἂν μέλλῃ συμβαίνειν ἐλεγχθήσεσθαι, καὶ ἐρωτῶντας χρηστέον ποτὲ τούτῳ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους, ἂν ὡδὶ μὲν συμβαίνῃ ὡδὶ δὲ μή, ὅτι οὕτως εἴληφεν, οἷον ὁ Κλεοφῶν ποιεῖ ἐν τῷ Μανδροβούλῳ.

3 b Anonymus in hunc locum p. 40, 8 Hayduck. ἔτι ὥσπερ ἐν τοῖς καθ' ὁμωνυμίαν οἱ ἀποκρινόμενοι ποιοῦσι πολλάκις ἐλεγχόμενοι (διαιροῦσι γὰρ ὕστερον συναισθόμενοι τῆς ἀπάτης τὸ διττόν, καὶ ὡς ἐπ' ἄλλου σημαινομένου δεδώκασιν ἢ ὃ συνῆξεν ὁ ἐρωτῶν) οὕτω καὶ τοὺς ἐρωτῶντας χρηστέον ποτὲ τούτῳ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους τῶν ἐρωτωμένων ὡς οὐκ ἐλεγχομένους, ἂν ὡδὶ μὲν συμβαίνῃ, ὡδὶ δὲ μή, ὅτι οὕτως εἴληφε καὶ προέτεινεν ὃ συνήγαγεν, οἷον ὁ Κλεοφῶν ποιεῖ ἐν τῷ Μανδροβούλῳ (μανδραβούλῳ codd.) τῷ Πλατωνικῷ διαλόγῳ.

---

1) De hoc libro v. p. 39 ss.

ΠΕΡΙ ΠΥΘΑΓΟΡΙΚΩΝ ΑΡΙΘΜΩΝ.

Jamblichus Theologum. arithmet. p. 61, 8 Ast. ὅτι καὶ 4
Σπεύσιππος, ὁ Πωτώνης μὲν υἱὸς τῆς τοῦ Πλάτωνος ἀδελφῆς, διάδοχος δὲ Ἀκαδημείας παρὰ Ξενοκράτους, ἐκ τῶν ἐξαιρέτως σπουδασθεισῶν ἀεὶ Πυθαγορικῶν ἀκροάσεων, μάλιστα δὲ τῶν Φιλολάου συγγραμμάτων, βιβλίδιόν τι συντάξας γλαφυρὸν ἐπέγραψε μὲν αὐτὸ Περὶ Πυθαγορικῶν ἀριθμῶν, ἀπ' ἀρχῆς δὲ μέχρι ἡμίσους περὶ τῶν ἐν αὐτοῖς γραμμικῶν ἐμμελέστατα διεξελθὼν

De hoc libro disputavi p. 26 ss. 1 De Jamblicho Theol. arithm. auctore v. E. Pistelli Stud. ital. di Filol. class. V 425 ss. — De subsidiis, quibus ad emendandum hoc Speusippi fragmentum usus sum, egi p. 27; sunt autem haec:

codex Marcianus gr. 234 (M) s. XV.

codex Laurentianus pl. 71, 30 (L) s. XV.

editio Theologumen. arithmetic. princeps Parisina descripta e cod. Paris. 1943 (ap. Christian. Wechelum 1543) (p)

editio Theologumen. arithmetic. Frid. Ast (Lips. 1817), in qua hoc fr. legitur inde a p. 61, 8—63, 22.

commentarius, quem scripsit P. Tannery 'Pour l'histoire de la science hellène' (Paris. 1887) p. 374 s. 386 ss.

editio huius fragmenti, quam praebuit Herm. Diels Fragm. d. Vorsokr. I² 235, 13 ss.; cf. adnot. ad hoc fr. II² 1 p. 695.

2 Πωτώνης: Ὑποτάνης MLp Ποτώνης Harlesius (ad Fabric bibl. gr. III p. 188), scribendum Πωτώνης, cf. Diog. L. vit. Platon. rec. seminar. philol. Basileens. sodal. (in libro 'Iuvenes dum sumus' Basil. 1907) p. 1 adn. 3 διάδοχος ML δυάδος p (iam corr. Ast) Ἀκαδημίας codd. edd. παρὰ MLp πρὸ Boeckh Philolaos d. Pythagoreers Lehren (1819) p. 138, 1, Tannery l. c. p. 374, 1, Diels l. c. I² 235, 14. Cum πρό praepositio minime quadret ad vocem antecedentem διάδοχος, et διαδέχεσθαι παρά τινος usitatissimum sit, rectius forsitan παρὰ retineas et ipsius Theolog. arithm. auctoris errorem statuas Ξενοκράτους Ast ξενοκράτου MLp ἐξαιρέτως ML ἐξαιρέτου p 3. 4 ἐκ τῶν ἐξαιρέτως σπουδασθεισῶν ἀεὶ Πυθαγορικῶν ἀκροάσεων: cf. Porphyr. vit. Pythag. p. 46, 12 N. (supra p. 51) 5 Φιλολάου: cf. Theon. Smyrn. p. 106, 11 H. 7 αὐτοῖς Ast αὐτῷ ML αὐτῷ p γραμμικῶν ss.: tria numerorum genera hac libri parte Speusippum tractasse intellegimus; quorum primum est genus γραμμικῶν ἀριθμῶν, secundum πολυγωνίων τε καὶ παντοίων ἐπιπέδων ἀριθμῶν, tertium στερεῶν ἀριθμῶν. Cfr. infra l. 39 s.; Nicom. arithm. p. 82, 21 ss. 101, 5 ss.

πολυγωνίων τε καὶ παντοίων τῶν ἐν ἀριθμοῖς ἐπιπέδων ἅμα καὶ στερεῶν, περί τε τῶν πέντε σχημάτων, ἃ τοῖς κοσμικοῖς ἀποδίδοται στοιχείοις, ἰδιότητος ⟨τ'⟩ αὐτῶν ⟨καὶ⟩ πρὸς ἄλληλα [καὶ] κοινότητος, ἀναλογίας τε καὶ ἀντακολουθίας, μετὰ ταῦτα λοιπὸν θάτερον τὸ τοῦ βιβλίου ἥμισυ περὶ δεκάδος ἄντικρυς ποιεῖται, φυσικωτάτην αὐτὴν ἀποφαίνων καὶ τελεστικωτάτην τῶν ὄντων, οἷον εἶδός τι τοῖς κοσμικοῖς ἀποτελέσμασι τεχνικὸν ἀφ' ἑαυτῆς ἀλλ' οὐχ ἡμῶν νομισάντων ἢ ὡς ἔτυχε θεμένων ὑπάρχουσα⟨ν⟩ καὶ παράδειγμα παντελέστατον τῷ τοῦ παντὸς ποιητῇ θεῷ προεκκειμένη⟨ν⟩. λέγει δὲ τὸν τρόπον τοῦτον περὶ αὐτῆς·

῾ἔστι δὲ τὰ δέκα τέλειος, καὶ ὀρθῶς τε καὶ κατὰ φύσιν εἰς τοῦτον καταντῶμεν παντοίως ἀριθμοῦντες Ἕλληνές τε καὶ πάντες ἄνθρωποι οὐδὲν αὐτοὶ ἐπιτηδεύοντες· πολλὰ γὰρ ἴδια ἔχει, ἃ προσήκει τὸν οὕτω τέλειον ἔχειν, πολλὰ δὲ ἴδια μὲν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, δεῖ δὲ ἔχειν αὐτὰ τέλειον. πρῶτον μὲν οὖν ἄρτιον

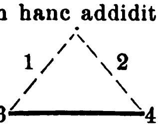
8. 9 πολυγωνίων τε καὶ παντοίων τῶν ἐν ἀριθμοῖς ἐπιπέδων ἅμα καὶ στερεῶν Ast πολυγωνίοις τε καὶ παντοίοις τοῖς ἐν ἀριθμοῖς ἐπιπέδοις ἅμα καὶ στερεοῖς MLp 9 περί τε Ast περί τι MLp de quinque elementis mundi v. Zeller II 1 p. 1008, 1 10 τε add. Diels καὶ πρὸς ἄλληλα Tannery p. 374, 2 πρὸς ἄλληλα καὶ MLp 11 ἀνακολουθίας Ast Tannery Diels 12 τὸ del. Diels 14 τῶν κοσμικῶν ἀποτελεσμάτων Ast 15 ἔτυχεν L θεμένων ML θέλλων p, quod variis coniecturis sanare frustra conati sunt ὑπάρχουσαν Diels ὑπάρχουσα MLp 17 προεκκειμένην Diels προεκκειμένη MLp 18 τέλειος: intell. ἀριθμός 19. 20 cf. Arist. probl. 910 b 23 ss.; Aëtii placit. I 3 p. 281 Diels Doxogr. 21. 22 verba πολλὰ δὲ ἴδια μὲν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ, δεῖ δὲ ἔχειν αὐτὰ τέλειον, quae delebant Ast, Tannery (p. 388, 1), Diels, hoc loco plane necessaria videntur esse sic interpretanda (una cum antecedentibus inde a lin. 20): 'Multa enim habet propria, quae habere numerum tam perfectum decet; multa autem (sc. quae habet) propria quidem eius non sunt, habere autem ea est numeri perfecti'. Speusippum enim re vera non de iis tantum, quae decadis propria sunt, sed etiam de iis, quae eius propria non sunt i. e. quae ei cum aliis numeris communia sunt, disputasse iis quae secuntur demonstratur; vel id, quod decas est numerus par (ἄρτιος), quod Speusippus statim initio huius de decadis virtutibus dissertationis dicit, ei cum multis aliis numeris commune est. De proprietate vero quadam decadis in sequentibus disputat inde a l. 27; atque id disertis verbis dicit l. 31: καὶ ἴδιόν πως αὐτοῦ (τοῦ δέκα) τοῦτο γέγονε τὸ ἐν πρώτῳ αὐτῷ ἴσους ἀσυνθέτους τε καὶ συνθέτους ὦφθαι.

δεῖ εἶναι, ὅπως ἴσοι ἐνῶσιν οἱ περιττοὶ καὶ ἄρτιοι καὶ μὴ ἑτερομερῶς· ἐπεὶ γὰρ πρότερος ἀεί ἐστιν ὁ περιττὸς τοῦ ἀρτίου, εἰ μὴ ἄρτιος εἴη ὁ συμπεραίνων, πλεονεκτήσει ὁ ἕτερος. ἔτι δὲ ἴσους ἔχειν χρὴ τοὺς πρώτους καὶ ἀσυνθέτους καὶ τοὺς δευτέρους καὶ συνθέτους· ὁ δὲ δέκα ἔχει ἴσους, καὶ οὐδεὶς ἂν ἄλλος ἐλάττων τῶν δέκα τοῦτο ἔπαθεν ἀριθμός, πλείων δὲ τάχα (καὶ γὰρ ὁ ιβʹ καὶ ἄλλοι τινές), ἀλλὰ πυθμὴν αὐτῶν ὁ δέκα· καὶ πρῶτος τοῦτο ἔχων καὶ ἐλάχιστος τῶν ἐχόντων τέλος τι ἔχει, καὶ ἴδιόν πως αὐτοῦ τοῦτο γέγονε τὸ ἐν πρώτῳ αὐτῷ ἴσους ἀσυνθέτους τε καὶ συνθέτους ὦφθαι· ἔχων τε τοῦτο ἔχει πάλιν ⟨ἴσους⟩ καὶ τοὺς πολλαπλασίους καὶ τοὺς ὑποπολλαπλασίους, ὧν εἰσι πολλαπλάσιοι· ἔχει μὲν γὰρ ὑποπολλαπλασίους τοὺς μέχρι πέντε, οἱ δὲ ἀπὸ τῶν ἓξ μέχρι τῶν δέκα οἱ πολλαπλάσιοι. ἐπεὶ δὲ τὰ ζʹ οὐδενός, ἐξαιρετέον· καὶ τὰ δʹ ὡς πολλαπλάσια τοῦ βʹ, ὥστε ἴσους εἶναι πάλιν. ἔτι δὲ πάντες οἱ λόγοι ἐν τῷ ιʹ, ὅ τε τοῦ ἴσου καὶ τοῦ μείζονος καὶ τοῦ ἐλάττονος καὶ τοῦ ἐπιμορίου καὶ τῶν λοιπῶν εἰδῶν ἐν αὐτῷ, καὶ οἱ γραμμικοὶ

23 ἐνῶσιν οἱ περιττοὶ καὶ ἄρτιοι: numerorum generum eorum, quae in decade contineantur, pauca commemoravit Aristot. probl. 910 b 33 s. περιττοί: περισσοὶ codd., at cf. ἐλάττονος l. 38 et τεττάρων l. 58 et 62 (al. 24. 28) ⟨τε⟩ καὶ ἄρτιοι Ast ἑτερομερῶς MLp ἑτερομερεῖς Ast Diels 24 περισσός codd. v. ad 23 25 ἔτι correxi εἰ MLp 28 ἐλάσσων codd. v. ad 23 verba καὶ γὰρ ὁ ιβʹ καὶ ἄλλοι τινές, cum praeter ιβʹ unus tantum numerus ιδʹ ἴσους habeat τοὺς ἀσυνθέτους καὶ τοὺς συνθέτους, in suspic. vocat Tannery p. 388, 4 29 ὁ δέκα ML αἱ δέκα p 30 f. ἐχόντων ⟨ὧν⟩ 31 αὐτοῦ ML αὐτὰ p 33 ἴσους addendum propter ea quae iam sequuntur; cf. etiam l. 23 et l. 26 ss. ὑποπολλαπλασίους: cf. Nicom. arithm. I 17, 8 al. 35 οἱ δὲ — οἱ πολλαπλάσιοι correxi: τοὺς δὲ — οἱ πολλαπλάσιοι ML τοὺς δὲ — οἱ πολλαπλάσιοι αὐτῶν p τοὺς δὲ πολλαπλασίους αὐτῶν Ast; τοὺς in codd. ex οἱ fort. propter multos similes verborum antecedentium exitus ortum [ceterum Diels (v. I² 235, 38; cf. II² 1, 695) Astii verbis (in animadv. ad Theolog. p. 201) neglegenter scriptis „deinde οἱ πολλαπλάσιοι" (sc. legitur in p) in errorem adductus hanc Astii adnotationem non ad hunc locum, quo re vera in p verba οἱ πολλαπλάσιοι exstant, sed ad loci paulo superioris lin. 34 verba ὧν εἰσι πολλαπλάσιοι spectare putavit] 36 ἐπεὶ δὲ τὰ ζʹ οὐδενός: i. e. πολλαπλάσια 37 ὥστε ἴσους εἶναι πάλιν. ἔτι δὲ correxi ὥστε ἴσους εἶναι πάλιν δεῖ. ἔτι codd. edd., cf. l. 32 39 ἐπιμορίου: cf. Nicom. arithm. I 19, 1

⟨καὶ⟩ οἱ ἐπίπεδοι καὶ οἱ στερεοί· τὸ μὲν γὰρ α στιγμή, τὰ δὲ β′ γραμμή, τὰ δὲ γ′ τρίγωνον, τὰ δὲ δ′ πυραμίς· ταῦτα δὲ πάντα ἐστὶ πρῶτα καὶ ἀρχαὶ τῶν καθ' ἕκαστον ὁμογενῶν. καὶ ἀναλογιῶν δὲ πρώτη αὕτη ἐστὶν ἡ ἐν αὐτοῖς ὀφθεῖσα, ἡ τὸ ἴσον μὲν ὑπερέχουσα, τέλος δὲ ἔχουσα ἐν τοῖς δέκα. ἔν τε ἐπιπέδοις καὶ στερεοῖς πρῶτά ἐστι ταῦτα· στιγμή, γραμμή, τρίγωνον, πυραμίς· ἔχει δὲ ταῦτα τὸν τῶν δέκα ἀριθμὸν καὶ τέλος ἴσχει· τετρὰς μὲν γὰρ ἐν πυραμίδος γωνίαις ἢ βάσεσιν, ἑξὰς δὲ ἐν πλευραῖς, ὥστε δέκα· τετρὰς δὲ πάλιν ἐν στιγμῆς καὶ γραμμῆς διαστήματι καὶ πέρασιν, ἑξὰς δὲ ἐν τριγώνου πλευραῖς καὶ γωνίαις, ὥστε πάλιν δέκα. καὶ μὴν καὶ ἐν τοῖς σχήμασι κατ' ἀριθμὸν σκεπτομένῳ συμβαίνει· πρῶτον γάρ ἐστι τρίγωνον τὸ ἰσόπλευρον, ὃ ἔχει μίαν πως γραμμὴν καί γωνίαν· λέγω δὲ μίαν, διότι ἴσας ἔχει· ἄσχιστον γὰρ ἀεὶ καὶ ἑνοειδὲς τὸ ἴσον· δεύτερον δὲ τὸ ἡμιτετράγωνον· μίαν γὰρ ἔχον παραλλαγὴν γραμμῶν καὶ γωνιῶν ἐν δυάδι ὁρᾶται· τρίτον δὲ τὸ τοῦ ἰσοπλεύρου ἥμισυ τὸ καὶ ἡμιτρίγωνον· πάντως γὰρ ἄνισον καθ' ἕκαστον, τὸ δὲ πάντη αὐτοῦ τρία ἐστί. καὶ ἐπὶ τῶν στερεῶν εὑρίσκοις ἂν ἄχρι τῶν τεττάρων προϊὸν τὸ τοιοῦτο, ὥστε δεκάδος καὶ οὕτως ψαύει· γίνεται γάρ πως ἡ μὲν πρώτη πυραμὶς μίαν πως γραμμήν τε καὶ ἐπιφάνειαν ἐν ἰσότητι ἔχουσα, παρὰ ⟨. . . . .⟩ τῆς ἐπὶ τῆς βάσεως γωνίας ὑπὸ τριῶν ἐπιπέδων περιεχομένη,

40 καὶ addidi 40. 41 cf. schol. in Euclid. el. p. 78, 19 Heib. οἱ δὲ Πυθαγόρειοι τὸ μὲν σημεῖον ἀνάλογον ἐλάμβανον μονάδι, δυάδι δὲ τὴν γραμμὴν καὶ τριάδι τὸ ἐπίπεδον, τετράδι δὲ τὸ σῶμα. cf. etiam Aristot. Met. VII 11. 1036 b 12 41 γ′: τρία MLp 42. 43 Καὶ ἀναλογιῶν δὲ πρώτη: de prima sive arithmetica analogia v. Nicom. II 22, 4. 23, 1 43 αὐτή ἐστιν p τῷ ἴσῳ Ast, at cf. Nicom. p. 121, 9 H.
46 ἔχει δὲ ML ἔχει p 48 ἐν στιγμῆς καὶ γραμμῆς Ast ἐν στιγμῇ καὶ γραμμῇ ML, οὐ στιγμὴ καὶ γραμμὴ p 49 διαστήματι MLp: διαστήμασι fort. recte Ast et Diels, qui (p. 695) ad inlustrandam Speusippi argumentationem hanc addidit figuram:

51 exp. ⟨ταὐτὸ⟩ συμβ. 56 πάντη ML παντὶ p πᾶν Ast Diels, f. τὰ δὲ πάντα 58 προϊὸν correxi προϊὼν MLp 59 γίνεται ML τριὰς p edd.; de γενέσει numerorum et magnitudinum v. p. 30 ss. 60. 61 παρὰ τῆς MLp

τὴν ⟨δὲ⟩ κατὰ κορυφὴν ὑπὸ τεττάρων συγκλειομένη, ὥστε ἐκ τούτου δυάδι ἐοικέναι· ἡ δὲ τρίτη τριάδι, ἐπὶ ἡμιτετραγώνου βεβηκυῖα, καὶ σὺν τῇ ὀφθείσῃ μιᾷ ὡς ἐν ἐπιπέδῳ τῇ ἡμιτετραγώνῳ ἔτι καὶ ἄλλην ἔχουσα διαφορὰν τὴν τῆς κορυφαίας γωνίας, ὥστε τριάδι ἂν ὁμοιοῖτο, πρὸς ὀρθὰς τὴν γωνίαν ἔχουσα τῇ τῆς βάσεως μέσῃ πλευρᾷ· τετράδι δὲ ἡ τετάρτη κατὰ ταὐτά, ἐπὶ ἡμιτριγώνῳ βάσει συνισταμένη, ὥστε τέλος ἐν τοῖς δέκα λαμβάνειν τὰ λεχθέντα. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ἐν τῇ γενέσει· πρώτη μὲν γὰρ ἀρχὴ εἰς μέγεθος στιγμή, δευτέρα γραμμή, τρίτη ἐπιφάνεια, τέταρτον στερεόν'.

lacunam indicavi quae fort. sic potest suppleri: παρ' ὃ ⟨μονάδι ἔοικε, ἡ δὲ δευτέρα⟩ (intell. γίνεται) τὰς κτέ: περὶ τὰς ἐπὶ et 61 περιεχομένη, ⟨μονάδι, ἡ δὲ δευτέρα . . .⟩ Diels; ceterum singularum pyramidum, de quibus Speusippus hoc loco agit, formas ordinemque optime explicavit Tannery p. 390   62 δὲ addidi, possis etiam ⟨καὶ⟩ τὴν   65 γωνίας correxi γωνίαν MLp   67 κατὰ ταὐτά correxi κατὰ ταῦτα MLp   68 ἡμιτριγώνῳ Tannery p. 390, 16 ἡμιτετραγώνῳ MLp

ΟΜΟΙΑ [1]).

Diog. Laërt IV 5 Τῆς περὶ τὰ ὅμοια πραγματείας α' β' γ' δ' ε' ς' ζ' η' θ' ι'.

Liber secundus.

Athenaeus II 61 c Σπεύσιππος ἐν β' Ὁμοίων φησὶ (τὸ 5
σίον) ἐν ὕδατι γίνεσθαι, σελίνῳ ἑλείῳ τὸ φύλλον ἐοικός.

Quae ad σία pertinent, haec et sequentium Athen. enuntiatorum verba continuae Athen. de fungis disputationi interposita esse iure miratus est Kaibel in adnot.   1 φησὶ ⟨σίον⟩ ἐν Schweigh.   2 cf. Theophrast. hist. plant. 9, 11, 10 ἔχει δὲ αὕτη (ἡ λιβανωτίς) τὸ μὲν φύλλον ἐοικὸς σελίνῳ ἑλείῳ, μεῖζον δὲ πολύ.

Athenaeus II 68 e Σπεύσιππος δ' ἐν τοῖς Ὁμοίοις τὸν 6
πέπονα καλεῖ σικύαν. Διοκλῆς δὲ πέπονα ὀνομάσας οὐκέτι καλεῖ σικύαν· καὶ ὁ Σπεύσιππος δὲ σικύαν εἰπὼν πέπονα οὐκ ὀνομάζει.

---

1) v. quae de hoc opere disserui inde a p. 7. De Speusippi studio eo, quod Ὁμοίων operis fragmentis illustratur, testimonia Epicratis et auctoris epistulae Socratic. XXXVI exscripsi supra p. 19 s.

7 Athenaeus III 86 c d Σπεύσιππος δ' ἐν β' Ὁμοίων παραπλήσια εἶναι (λέγει) κήρυκας, πορφύρας, στραβήλους, κόχλους. Deinde paulo post ἔτι ὁ Σπεύσιππος ἑξῆς πάλιν ἰδίᾳ καταριθμεῖται κόγχους, κτένας, μῦς, πίννας, σωλῆνας, καὶ ἐν ἄλλῳ μέρει ὄστρεα, λεπάδας.

2 κόχλους posui pro κόγχους, v. p. 12

8 Athenaeus III 105 b Σπεύσιππος δὲ ἐν β' Ὁμοίων παραπλήσιά φησιν εἶναι τῶν μαλακοστράκων κάραβον, ἀστακόν, νύμφην, ἄρκτον, καρκῖνον, πάγουρον.

9 Athenaeus IV 133 b ἐστὶν δ' ἡ κερκώπη ζῷον ὅμοιον τέττιγι καὶ τιτιγονίῳ, ὡς Σπεύσιππος παρίστησιν ἐν δ⟨ευτέρῳ⟩ Ὁμοίων.

2 τιτιγονίῳ: τρυγονίῳ A (Marc.) C (Paris.); cf. Phot. lex. v. II p. 217 Nab. (i. v. τιτιγόνιον) δευτέρῳ: δ' codd.; v. p. 28.

10 Photius lexic. i. v. πηνίον v. II p. 88 Nab. πηνίον ζῷον ὅμοιον κώνωπι· Ἀριστοφάνης Νεφέλαις 'κείσεσθον ὥσπερ πηνίω βινουμένω', ἀντὶ τοῦ ξηροί· σκώπτει γὰρ τοὺς περὶ Χαιρεφῶντα εἰς ξηρότητα καὶ ἀσθένειαν· ὅτι δὲ κώνωπος εἶδός ἐστι, Σπεύσιππος ἐν τῷ β' τῶν Ὁμοιοτήτων φησὶν οὕτως· πηνίον, ἐμπίς, κώνωψ.

Eadem leguntur apud Suidam i. v. πηνίον 2 Ἀριστοφάνης Νεφέλαις: de hoc loco Aristophanis egerunt Meineke FCG II 2 p. 1104 et Dindorf Poët. scen. gr. 5 part. IV p. 188 b 4 β': ιβ' Suid. l. c. falso; v. p. 16, 2. 5 πηνίον: cf. Aristot. hist. an. V 19. 551 b 6

11 a Athenaeus VII 300 e Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Περὶ ζῴων καὶ Σπεύσιππος παραπλήσιά φησιν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον.

1 Ἀριστοτέλης: fr. 313 Aristot. fragm. Rose (Lips. 1886); cf. Rose Aristot. pseudep. p. 306

11 b Athenaeus VII 327 c Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων παραπλήσιά φησιν εἶναι φάγρον, ἐρυθρῖνον, ἥπατον.

11 c Athenaeus VII 301 c Σπεύσιππος δ' ὅμοιον φάγρῳ (φησὶν) τὸν ἥπατον.

Athenaeus VII 303 d Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων 12
διίστησιν αὐτὰς (τὰς θυννίδας) τῶν θύννων κτέ.

Athenaeus VII 308 d Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων 13
ἐμφερεῖς φησιν εἶναι μελάνουρον καὶ κορακῖνον.

Athenaeus VII 313 a Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων 14 a
ὅμοιά φησιν εἶναι τῇ μαινίδι βόακα καὶ σμαρίδας κτέ.

Athenaeus VII 286 f Σπεύσιππος δὲ καὶ οἱ ἄλλοι Ἀττικοὶ 14 b
βόακας (nominant τοὺς βῶκας).

Athenaeus VII 313 e ὅμοιον δὲ εἶναι τῷ μελανούρῳ φησὶ 15
Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων τὸν καλούμενον ψύρον.

Athenaeus VII 318 e εἴδη δ' ἐστὶ πολυπόδων ἐλεδώνη, 16
πολυποδίνη, βολβιτίνη, ὀσμύλος, ὡς Ἀριστοτέλης ἱστορεῖ καὶ Σπεύσιππος.

2 βολβοτύνη A: corr. Rose Ἀριστοτέλης: Rose Aristot. pseudepigr. p. 300

Athenaeus VII 319 b (πέρκαι). τούτων μέμνηται Διοκλῆς 17
καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων, παραπλησίας εἶναι λέγων πέρκην, χάνναν, φυκίδα.

319 c: (πέρκη). καὶ ταύτης Ἐπίχαρμος ἐν Ἥβας γάμῳ μέμνηται καὶ Σπεύσιππος ἐν β' τῶν Ὁμοίων καὶ Νουμήνιος, ὧν τὰ μαρτύρια πρόκειται.

4 φυκίς pro πέρκη Casaub.

Athenaeus VII 319 d Σπεύσιππος αὐτὴν (τὴν ῥαφίδα) 18
βελόνην καλεῖ.

Athenaeus VII 323 a Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων 19
ὡς παραπλήσια ἐκτίθεται κέστραν, βελόνην, σαυρίδα. καὶ οἱ Ἀττικοὶ δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὴν σφύραιναν καλοῦσι κέστραν, σπανίως δὲ τῷ τῆς σφυραίνης ὀνόματι ἐχρήσαντο.

Athenaeus VII 323 f τοῦτο δὲ σημειωτέον πρὸς Σπεύσιππον 20
λέγοντα εἶναι ὅμοια σηπίαν, τευθίδα.

21 Athenaeus VII 324 f Σπεύσιππος δ' ἐμφερῆ φησιν εἶναι κόκκυγα, χελιδόνα, τρίγλαν.

22 Athenaeus VII 329 f Σπεύσιππος δ' ἐν β' Ὁμοίων παραπλήσιά φησιν εἶναι ψῆτταν, βούγλωσσον, ταινίαν.

23 Athenaeus IX 369 b Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων 'ῥαφανίς', φησί, 'γογγυλίς, ῥάφυς, ἀνάρρινον ὅμοια'.

24 Athenaeus IX 387 c μνημονεύει δ' αὐτῶν (τῶν φασιανῶν) καὶ Σπεύσιππος ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων. φασιανὸν δὲ οὗτοι κεκλήκασιν αὐτὸν καὶ οὐ φασιανικόν.

2 οὗτοι: Θεόφραστος, Ἀριστοτέλης, Σπεύσιππος.

25 Athenaeus IX 391 d καὶ Σπεύσιππος δ' ἐν δευτέρῳ Ὁμοίων χωρὶς τοῦ σ̄ κῶπας αὐτοὺς (τοὺς σκῶπας) ὀνομάζει.

26 Hesychius i. v. συβώτας· Σπεύσιππος ὁ φιλόσοφος. ζῷόν τι.

1. 2 Non recte Menagius (comm. in Diog. L. I p. 530 Huebn.) putavit vocabulum συβώτας fortasse cognomen fuisse Speusippo contumeliae causa impositum, sed cum M. Ach. Fischer (De Speus. vita p. 50) haec verba intellegenda esse apparet sic: 'συβώτας vocabulum invenitur apud Speusippum philosophum et est nomen animalis cuiusdam' (simil. Hesych. i. v. σισύμβριον· Δίδυμος ἀνθύλλιόν τι). Propter id ipsum autem e Speusippi Ὁμοίων opere, quo plurima animalium nomina enumerata fuisse fragmenta doceant, hoc nomen, quod hac quidem significatione, quantum scio, a nullo alio veterum scriptorum usurpatum est, sumptum esse fortasse recte conicio. — Vocem συβώτας, cum a nemine probabiliter explicata sit, in τροφίας mutare vult Mullach FPhG III p. 73.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΕΓΚΩΜΙΟΝ [1]).

Diogenes Laërtius IV 5: Πλάτωνος ἐγκώμιον.

27 Diogenes Laërtius III 2 (Diog. L. vit. Platon. rec. seminar. philolog. Basil. sod. (Basil. 1907) p. 2, 8) Σπεύσιππος δ' ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περιδείπνῳ καὶ Ἀναξιλείδης ἐν τῷ δευτέρῳ Περὶ φιλοσόφων φασίν, ὡς Ἀθήνησιν ἦν λόγος, ὡραίαν οὖσαν τὴν Περικτιόνην βιάζεσθαι τὸν Ἀρίστωνα καὶ μὴ τυγχάνειν· παυόμενόν τε τῆς

1) De hoc opere egi p. 32 ss.

βίας ἰδεῖν τὴν τοῦ Ἀπόλλωνος ὄψιν· ὅθεν καθαρὰν γάμου φυλάξαι ἕως τῆς ἀποκυήσεως.

cf. Hieronym. adv. Jovin. I 42 (Migne patrolog. 23, 273): Speusippus quoque sororis Platonis filius et Clearchus in laude Platonis, et Anaxilides in secundo libro philosophiae, Perictionem matrem Platonis, phantasmate Apollinis oppressam ferunt eqs.
2. 3 Σπεύσιππος δ' ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ Πλάτωνος περιδείπνῳ καὶ Κλέαρχος ἐν τῷ Πλάτωνος ἐγκωμίῳ codd. edd. at v. supra p. 33 ss.
4 Ἀναξιλείδης scripsi, nomen derivatum ab Ἀναξίλεως sicut Στησιλείδης (IG II 804 b 24) a Στησίλεως (IG XII 5, 39, 6); Ἀναξιλίδης codd. et ed. Basil. (coll. Hieronym. l. c.) Ἀναξιλαΐδης Cobet 6 τυγχάνειν: ἐπιτυγχάνειν F (Laurent. gr. LXIX 13) (επι sscr. m²) De hac narratione cf. ed. Basil. ad hunc loc. testim.; v. praeterea H. Usener Weihnachtsfest p. 70 ss.; Eug. Fehrle Die Kultische Keuschheit im Altertum (Giess. 1910) p. 3 s. 25.

Apuleius de Platone et eius dogmate I 2 (p. 83, 11 ss. 28
Thomas.) talis igitur ac de talibus Plato non solum heroum virtutibus praestitit, verum etiam aequiperavit divum potestatibus. nam Speusippus domesticis documentis instructus et pueri eius acre in percipiendo ingenium et admirandae verecundiae indolem laudat et pubescentis primitias labore atque amore studendi inbutas refert et in viro harum incrementa virtutum et ceterarum convenisse testatur.

v. p. 35 s. 5 in percipiendo *vulg.*: inpertiendo *B*(*ruxell.*), in perciendo *cett. codd.* 6 pubescentis *in* pubescentes *corr. m. post. B*, pubescentes *M*(*onac.*) *V*(*atic.*).

III. Incertae sedis fragmenta.

1. Ad rationem cognitionis pertinentia.

DE SENSU

Sextus Empiricus advers. mathemat. VII 145 p. 223, 1 29
Bekker. ᾧδε μὲν καὶ Πλάτων· Σπεύσιππος δέ, ἐπεὶ τῶν πραγμάτων τὰ μὲν αἰσθητά, τὰ δὲ νοητά, τῶν μὲν νοητῶν κριτήριον ἔλεξεν εἶναι τὸν ἐπιστημονικὸν λόγον, τῶν δὲ αἰσθητῶν τὴν ἐπιστημονικὴν αἴσθησιν. ἐπιστημονικὴν δὲ αἴσθησιν ὑπείληφε καθεστάναι τὴν μεταλαμβάνουσαν τῆς κατὰ τὸν λόγον ἀληθείας. ὥσπερ γὰρ οἱ τοῦ αὐλητοῦ ἢ ψάλτου δάκτυλοι τεχνικὴν μὲν εἶχον

v. Zeller Philos. d. Gr. II 1 p. 998, 1.

ἐνέργειαν, οὐκ ἐν αὐτοῖς δὲ προηγουμένως τελειουμένην ἀλλ' ⟨ἐκ⟩ τῆς πρὸς τὸν λογισμὸν συνασκήσεως ἀπαρτιζομένην, καὶ ὡς ἡ τοῦ μουσικοῦ αἴσθησις ἐνέργειαν μὲν εἶχεν ἀντιληπτικὴν τοῦ τε ἡρμοσμένου καὶ τοῦ ἀναρμόστου, ταύτην δὲ οὐκ αὐτοφυῆ, ἀλλ' ἐκ λογισμοῦ περιγεγονυῖαν, οὕτω καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ αἴσθησις φυσικῶς παρὰ τοῦ λόγου τῆς ἐπιστημονικῆς μεταλαμβάνει τριβῆς πρὸς ἀπλανῆ τῶν ὑποκειμένων διάγνωσιν.

9 ἐκ add. Hervetus, διὰ add. Zeller l. c.

DE MENTE

30 Proclus in prim. Euclid. Element. libr. commentar. p. 179, 8 Friedl. γνῶσις ἄρα ἐναργὴς καὶ ἀναπόδεικτος καὶ λῆψις ἀκατάσκευος διορίζουσι τά τε αἰτήματα καὶ τὰ ἀξιώματα, ὥσπερ καὶ γνῶσις ἀποδεικτικὴ καὶ λῆψις τῶν ζητουμένων μετὰ παρασκευῆς τὰ θεωρήματα τῶν προβλημάτων διέκρινεν. δεῖ γὰρ δὴ πανταχοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν μετὰ τὰς ἀρχὰς διαφέρειν τῇ ἁπλότητι, τῷ ἀναποδείκτῳ, τῷ αὐτοπίστῳ. καθόλου γάρ, φησὶν ὁ Σπεύσιππος, ὧν ἡ διάνοια τὴν θήραν ποιεῖται, τὰ μὲν οὐδεμίαν ποικίλην ποιησαμένη διέξοδον προβάλλει καὶ προευτρεπίζει πρὸς τὴν μέλλουσαν ζήτησιν καὶ ἔχει τούτων ἐναργεστέραν ἐπαφὴν μᾶλλον ἢ τῶν ὁρατῶν ἡ ὄψις, τὰ δὲ ἐκ τοῦ εὐθέως αἱρεῖν ἀδυνατοῦσα κατὰ μετάβασιν ἐπ' ἐκεῖνα διαβαίνουσα κατὰ τὸ ἀκόλουθον αὐτῶν ἐπιχειρεῖ ποιεῖσθαι τὴν θήραν.

v. Zeller II 1 p. 998, 1; h. dissert. p. 29   7 de vocabuli θήραν (quam ed. pr. alii in θεωρίαν commutari voluerunt) apud Platonem et Platonicos usu cf. Wyttenbach. ad Eunapium p. 57
11 αἱρεῖν Mullach: αἵρειν   12 διαβάλλουσα M(onacens.), sscr. διαβαίνουσα m[2]

2. Dialectica.

DE DIVIDENDO ET DEFINIENDO [1])

31 a Aristoteles Analyt. post. II 13. 97 a 6 οὐδὲν δὲ δεῖ τὸν ὁριζόμενον καὶ διαιρούμενον ἅπαντα εἰδέναι τὰ ὄντα. καίτοι ἀδύνατόν φασί τινες εἶναι τὰς διαφορὰς εἰδέναι τὰς πρὸς ἕκαστον μὴ εἰδότα ἕκαστον. ἄνευ δὲ τῶν διαφορῶν οὐκ εἶναι ἕκαστον εἰδέναι· οὗ γὰρ μὴ διαφέρει, ταὐτὸν εἶναι τούτῳ, οὗ δὲ διαφέρει, ἕτερον τούτου. πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο ψεῦδος· οὐ γὰρ κατὰ πᾶσαν διαφο-

1) v. Zeller p. 996, 2 et supra p. 24 s.

ρὰν ἕτερον· πολλαὶ γὰρ διαφοραὶ ὑπάρχουσι τοῖς αὐτοῖς τῷ εἴδει, ἀλλ' οὐ κατ' οὐσίαν οὐδὲ καθ' αὑτά. εἶτα ὅταν λάβῃ τἀντικείμενα καὶ τὴν διαφορὰν καὶ ὅτι πᾶν ἐμπίπτει ἐνταῦθα ἢ ἐνταῦθα, καὶ λάβῃ ἐν θατέρῳ τὸ ζητούμενον εἶναι, καὶ τοῦτο γινώσκῃ, οὐδὲν διαφέρει εἰδέναι ἢ μὴ εἰδέναι ἐφ' ὅσων κατηγοροῦνται ἄλλων αἱ διαφοραί. φανερὸν γὰρ ὅτι ἂν οὕτω βαδίζων ἔλθῃ εἰς ταῦτα ὧν μηκέτι ἐστὶ διαφορά, ἕξει τὸν λόγον τῆς οὐσίας. τὸ δ' ἅπαν ἐμπίπτειν εἰς τὴν διαίρεσιν, ἂν ᾖ ἀντικείμενα ὧν μή ἐστι μεταξύ, οὐκ αἴτημα· ἀνάγκη γὰρ ἅπαν ἐν θατέρῳ αὐτῶν εἶναι, εἴπερ ἐκείνου διαφορὰ ἔσται.

Anonymus ad hunc locum (p. 97 a 6) p. 584, 17 Wallies. **31 b**

Σπευσίππου ταύτην τὴν δόξαν Εὔδημος εἶναι λέγει τὴν ὅτι ὁρίσασθαι ἀδύνατόν ἐστί τι τῶν ὄντων μὴ πάντα τὰ ὄντα εἰδότα. ἐπεὶ δὲ δοκεῖ πιθανότητά τινα εἰσφέρειν, τίθησιν αὐτήν. ἔστι γὰρ ὁ λόγος ὁ τοῦτο οἰόμενος δεικνύναι τοιοῦτος· δεῖ τὸν ὁριζόμενόν τι εἰδέναι τὴν πρὸς τὰ διαφέροντα αὐτοῦ πάντα διαφοράν· οὗ μὲν γὰρ μὴ διαφέρει τι, τούτῳ ταὐτόν ἐστιν, οὗ δὲ διαφέρει, ἕτερον. τὸν δὴ ὁριζόμενόν τι ὡς διαφέρον τῶν ἄλλων δεῖ εἰδέναι αὐτοῦ τὰς διαφορὰς αἷς τῶν ἄλλων διαφέρει· μὴ γὰρ εἰδώς τις τοῦτο καὶ τὸ ταὐτὸν ἕτερον καὶ τὸ ἕτερον ταὐτὸν ἡγήσεται. οὕτως δ' οὐδ' ἀποδώσει τὴν οἰκείαν τινὸς οὐσίαν· ἂν γὰρ οὕτω τύχῃ, οὐδὲν κωλύει τὸν ἀποδιδόμενον λόγον κοινὸν εἶναι καὶ ἄλλων τινῶν. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τὴν πρός τινα διαφοράν τινος εἰδέναι μὴ εἰδότα κἀκεῖνα ὧν τὸ προκείμενον διαφέρει. δεῖ ἄρα πάντα εἰδέναι τὸν ὁριζόμενόν τι, καὶ γὰρ καὶ τοῦτο ⟨ὃ⟩ ὁρίζεται ὁ ὁριζόμενος (πῶς γὰρ ἂν αὐτὸ ὁρίσαιτο;) καὶ τἆλλα πάντα ὧν ὡς ἕτερον ὂν αὐτὸ ὁρίζεται. ὅτι δὲ μὴ ὑγιὴς ὁ λόγος οὗτος μηδ' ἀνάγκη τὸν ὁριζόμενόν τι πάντα τὰ ὄντα εἰδέναι, δείκνυσι.

Anonymi fragmentum praeposui fragmento Philoponi, quod secundum Walliesii praef. p. V adn. 4 ille hoc aetate superior esse videtur. Ceterum haec scholia ex Alexandri Aphrodis. commentario deperdito delibata esse in eadem adnot. suspicatus est Walliesius. 16 τοῦτο ὃ Wallies.: τούτῳ R (Laurent.) U (Marc.) a (Ald.)

Joannes Philoponus qu. d. ad hunc locum p. 405, 27 Wallies. **31 c**

τοῦτο λέγει ἀναιρῶν τοὺς λόγους δι' ὧν ἐπεχείρει ὁ Σπεύσιππος ἀναιρῆσαι καὶ τὴν διαίρεσιν καὶ τοὺς ὁρισμούς· ἐπεχείρει γὰρ οὗτος δεικνύειν, ὡς οὐκ ἔστιν ἀποδοῦναι ὁρισμόν τινος, λέγων

1 J. Philop. qu. d.: v. Wallies. praef. p. V

ὡς ὁ θέλων δι' ὁρισμοῦ παραστῆσαι τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ ἵππου ἢ ἄλλου τινὸς ὀφείλει γινώσκειν πάντα τὰ ὄντα καὶ τὰς διαφορὰς αὐτῶν καθ' ἃς διαφέρουσιν ἀλλήλων· οὕτως γὰρ παρίσταται ἡ φύσις τοῦ ἀνθρώπου ἢ τοῦ ἵππου ἢ ἄλλου τινὸς ἐν τῷ χωρίζεσθαι τῶν ἄλλων πάντων· τὸ δὲ χωριζόμενον διά τινων διαφορῶν δεῖ χωρίζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἀδύνατον πάντα τὰ ὄντα γινώσκειν ἢ τὰς διαφορὰς αὐτῶν, λοιπὸν δι' ὁρισμοῦ παραστῆσαί τι ἀδύνατον.

deinde ad p. 97 a 11 p. 406, 16 W. εἰπὼν τοὺς λόγους, δι' ὧν ὁ Σπεύσιππος ἀνέτρεπε τοὺς ὁρισμοὺς καὶ τὰς διαιρέσεις, νῦν πρὸς ἀνατροπὴν χωρεῖ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ. ἔλεγε γάρ· πᾶς ὁ ὁριζόμενος ἢ διαιρῶν ἀνάγκην ἔχει γινώσκειν πάντα τὰ ὄντα καὶ κατὰ τί ἀλλήλων διαφέρουσιν· εἰ γὰρ ὁ ὁρισμὸς χωρίζει τὸ πρᾶγμα ἀπὸ πάντων τῶν ὄντων, ἀνάγκη γινώσκειν τὸν διοριζόμενον τὰς διαφορὰς καθ' ἃς ἕκαστον τῶν ὄντων ἕτερον τοῦ ὁριστοῦ ἐστι· πᾶν γὰρ τὸ διαφέρον τινὸς ἕτερόν ἐστιν ἐκείνου. καὶ πρῶτον μὲν ἐλέγχει τοῦτον ψευδόμενον ὡς ἀγνοοῦντα τὰ τῆς διαφορᾶς σημαινόμενα· κτλ. cf. etiam p. 406, 31 (ad Aristot. p. 97 a 14) et p. 407, 31 (ad Aristot. p. 97 a 19) W., ubi eiusdem sententiae Speusippi mentio fit.

31 d Themistius in paraphrasi p. 58, 4 Wallies. nil nisi Speusippi nomen addit.

31 e Eustratius in hunc locum p. 202, 17 Hayduck. ἐπεὶ δὲ Σπεύσιππος πιθανόν τινα λόγον εἰσαγαγεῖν ἔοικε, δι' οὗ τὴν ὁριστικὴν ἐπειρᾶτο ἀνελεῖν καὶ δεῖξαι ἀδύνατον τὸ ὁρίζεσθαι, χρὴ μὴ παρελθεῖν τὸν λόγον ἀνεπισκόπητον, ὥσπερ τι πρόσκομμα κείμενον εἰς ἐμποδισμὸν τῆς κατὰ τὴν ἐπιστήμην προόδου, ἀλλ' ἐξελεῖν ἐκ μέσου τοῖς ἐκ τῆς ἀληθείας ἐλέγχοις. ὁ σκοπός, φησί, τοῦ ὁρίζεσθαι τὴν ἰδίαν οὐσίαν παραστῆσαι τοῦ ὁριστοῦ· τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἄλλως γένοιτο, εἰ μή τις αὐτὸ τῷ λόγῳ τῶν λοιπῶν διαστήσειεν. οὐκ ἂν δὲ διαστήσοι μὴ τὰς διαφορὰς εἰδὼς τὰς πρὸς ἕκαστα. οὐκ ἂν δὲ τὰς διαφορὰς εἰδείη τὰς πρὸς ἕκαστα, εἰ μὴ εἰδείη ἕκαστον. ὥσθ' ἵν' ἕν τι ὁρίσαιτό

5 εἰς ἐμποδισμὸν om. E(scorial.) 9 μὴ Hayduck.: ἢ 10 ἕκαστον E

τις, εἰδέναι αὐτὸν δέον ἕκαστον. ὅτι δ' ἀναγκαῖον εἰδέναι τὰς διαφορὰς τὰς πρὸς ἕκαστον τοῦ προκειμένου τὸν διὰ τοῦ ὁρισμοῦ διιστᾶν αὐτὸ τῶν ἄλλων ἐθέλοντα, δῆλον. εἰ γὰρ μή ἐστι διαφορὰ πρὸς ἕκαστον, οὐδὲν διαφέρει πρὸς ἕκαστον· διαφορᾷ γὰρ διαφέρει τὸ διαφέρον· εἰ δὲ μὴ διαφέρει πρὸς ἕκαστον, ταὐτὸν ἑκάστῳ. ἀλλὰ μὴν ἕτερον· ἔστιν ἄρα διαφορά. εἰ δὲ ἔστι, δεῖ ταύτην εἰδέναι· ἄλλως γὰρ οὐδ' ὅτι διοίσει ἑκάστου εἴσεται, οὐδ' ἄρα λόγον ἀποδώσει τὸν αὐτὸ τῶν ἄλλων χωρίζοντα. ἵνα ἄρα ὁρισθῇ τι, δεῖ πάντα εἰδέναι. οὗτος μὲν ὁ λόγος Σπευσίππου, δι' οὗ ἐδόκει ἀναιρεῖν τὸ ὁρίζεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο σεσοφισμένον κτλ.

Sequitur longa Eustratii adversus hanc Speusippi doctrinam disputatio inde a p. 202, 34—p. 203, 33; in qua Speusippi ipsum nomen commemoratur p. 203, 6 (πρῶτον δὴ Σπευσίππου τοῦτο ἁμάρτημα) et p. 203, 23 (ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο λέγειν οἱ περὶ Σπεύσιππον ἔξουσιν).

Deinde ad eundem Aristot. locum dicit p. 203, 35 H. παραδοὺς ἡμῖν (ὁ 'Αριστοτέλης) τὴν περὶ τῆς θήρας τοῦ ὁρισμοῦ μέθοδον, ἔτι τε διδάξας ὅπως εἰς αὐτὸν ἡ διαίρεσις συντελεῖ, ζήτησίν τινα λύει κατά τε τῆς διαιρέσεως καὶ τοῦ ὅρου κεκινημένην, ἣν δὴ κεκίνηκε Σπεύσιππος ἀνελεῖν καὶ ἄμφω βουλόμενος. ἵνα γάρ τις, φησὶν ἐκεῖνος, διαιρῶν τὸν ὅρον συστήσεται, δεῖ τοῦτον πάντα εἰδέναι· τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ὥστε καὶ τὸ διαιρεῖν καὶ ὁρίζεσθαι. πρὸς ὅπερ ὁ φιλόσοφος ἀντιτίθησιν ὅτι οὐκ ἔστι χρεία τῆς ἁπάντων γνώσεως τῷ ὁριζομένῳ ἢ διαιρουμένῳ. καὶ τοῦτο δείκνυσιν ἐφεξῆς, πρότερον τὸν λόγον ἐκθέμενος, δι' οὗ ἀναιρεῖν ὁ Σπεύσιππος ἐπειρᾶτο καὶ ὁρισμὸν καὶ διαίρεσιν.

cf. etiam quae Eustratius inde a p. 204, 6 usque ad p. 205, 20 Hayd. ad hunc Aristot. locum scripsit; Speusippi nomen invenimus p. 204, 28 (φασὶν οἱ περὶ Σπεύσιππον) et p. 205, 15 (ὡς κακῶς εἰπόντος Σπευσίππου ἕτερον εἶναι τῇ φύσει τὸ διαφέρον ἁπλῶς).

14 διιστάναι E   35 ἀντιτίθησιν — 36 ὁριζομένῳ om. E

DIVISIO NOMINUM[1])

Simplicius in Aristot. Categor. 1 a 12 p. 38, 11 Kalbfleisch. 32 a
εἰρηκὼς τοίνυν ὁ 'Αριστοτέλης περὶ ὁμωνύμων καὶ συνωνύμων καὶ παρωνύμων παρῆκεν τά τε ἑτερώνυμα καὶ τὰ πολυώνυμα, τὰ μὲν πολυώνυμα,

1) v. supra p. 24 s.

διότι . . . . πληθύει, τὰ δὲ ἑτερώνυμα, διότι . . . . διαιρεῖται τὰ νῦν. καὶ μέντοι ἄμφω ταῦτα παρῆκεν, ὡς εἴρηται, διότι ῥητορικῆς μᾶλλον καὶ ποιητικῆς ἐστι περιεργίας, ἀλλ' οὐ φιλοσόφου θεωρίας, ὡς εἴρηται. πλὴν καλῶς ἔχει καὶ ἐκεῖνα τοῖς παραληφθεῖσιν εἰς μίαν διαίρεσιν συμπεριλαβεῖν. Σπεύσιππον τοίνυν ἱστορεῖ Βόηθος τοιαύτην διαίρεσιν παραλαμβάνειν τὰ ὀνόματα πάντα περιλαμβάνουσαν. τῶν γὰρ ὀνομάτων, φησί, τὰ μὲν ταὐτώνυμά ἐστιν, τὰ δὲ ἑτερώνυμα· καὶ τῶν ταὐτωνύμων τὰ μὲν ὁμώνυμά ἐστιν, τὰ δὲ συνώνυμα, κατὰ τὴν τῶν παλαιῶν συνήθειαν ἀκουόντων ἡμῶν τὰ συνώνυμα· τῶν δὲ ἑτερωνύμων τὰ μὲν εἶναι ἰδίως ἑτερώνυμα, τὰ δὲ πολυώνυμα, τὰ δὲ παρώνυμα. ἀλλὰ περὶ μὲν τῶν ἄλλων ἀποδέδοται, πολυώνυμα δέ ἐστιν τὰ διάφορα καὶ πολλὰ ὀνόματα καθ' ἑνὸς πράγματος, ὅταν εἷς καὶ ὁ αὐτὸς αὐτῶν ᾖ λόγος, ὥσπερ ἄορ ξίφος μάχαιρα φάσγανον· ἑτερώνυμα δέ ἐστιν τὰ καὶ τοῖς ὀνόμασιν καὶ τοῖς πράγμασιν καὶ τοῖς λόγοις ἕτερα, οἷον γραμματικὴ ἄνθρωπος ξύλον.

v. Zeller p. 997, 1. Simplicium hanc Speusippi nominum divisionem non e Boëtho ipso sumpsisse, sed e Porphyrii, qui eam e Boëtho descripsit, Πρὸς Γεδάλειον libris accepisse apparet e loco Simplicii p. 36, 25 ss. K. (= fr. 32 c), ubi v. adn. ad lin. 2   9. 10 τῶν γὰρ ὀνομάτων κτλ.: haec Speusippi nominum divisio sec. Petr. Lambecium commentar. de bibl. Vindob. lib. VII (Vindob. 1675) p. 185 etiam exstat in cod. Vind. phil. 314 (Phil. 77 ap. Lambec.) fol. 110 v.; nam ibi ille testatur legi haec: Ἡ Σπευσίππου διαίρεσις. Τῶν ὀνομάτων τὰ μέν ἐστι ταὐτώνυμα, τὰ δὲ ἑτερώνυμα· τῶν δὲ ταὐτωνύμων τὰ μέν ἐστι ὁμώνυμα, τὰ δὲ συνώνυμα. τῶν δὲ ἑτερονύμων κτλ. Quae fortasse ex ipso Simplicio excerpta sunt. Cf. etiam J. H. Chr. Schubart, Zeitschr. f. d. Altert.wiss. 1834 col. 1140 adn.

32 b Idem in Categ. 1 a 1. 2 (i. e. in verba Aristot. ὁ δὲ κατὰ τοὔνομα λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος) p. 28, 31 K. πᾶς οὖν ὅρος κατὰ τὸ ὄνομα γίνεται, ἵνα καὶ ἀντιστρέφῃ πρὸς τὸ ὄνομα. τὰ μέντοι ὁμώνυμα . . . . ὑποκείμενον. (p. 29, 5) Σπεύσιππος δέ, ὥς φασιν, ἠρκεῖτο λέγειν 'ὁ δὲ λόγος ἕτερος'. καίτοι εἴ τις οὕτως ἀποδοίη, καὶ τὰ συνώνυμα ὁμώνυμα ἔσται καὶ τὰ ὁμώνυμα συνώνυμα. ἡμῖν γὰρ καὶ τοῖς ἵπποις ὄνομα κοινόν, τὸ ζῷον, οἱ δὲ λόγοι ἕτεροι, καθὸ ἄνθρωπος καὶ ἵππος· ἔσται οὖν τὸ συνώνυμον ὁμώνυμον. καὶ πάλιν ὁ θαλάττιος κύων καὶ ὁ χερσαῖος κατὰ τὸ ζῷον τὸν αὐτὸν ἔχουσι λόγον, καὶ ἔσται τὰ ὁμώνυμα συνώνυμα, διότι οὐ καθ' ὃ ἦν ὁμώνυμα, κατὰ τὸν κύνα, ἀπεδόθη αὐτῶν ὁ ὁρισμός, ἀλλὰ κατὰ τὸ ζῷον. ἀναγκαῖα οὖν ἡ τοῦ κατὰ τοὔνομα προσθήκη.

Idem in Categ. 1 a 6 p. 36, 25 K. (ex Porphyrii Πρὸς 32 c
Γεδάλ. libris) 'ἔνθα δὲ περὶ τὰς πλείους φωνὰς ἡ σπουδὴ καὶ τὴν πολυειδῆ ἑκάστου ὀνομασίαν, ὥσπερ ἐν τῷ Περὶ ποιητικῆς καὶ τῷ τρίτῳ Περὶ ῥητορικῆς, τοῦ ἑτέρου συνωνύμου δεόμεθα, ὅπερ πολυώνυμον ὁ Σπεύσιππος ἐκάλει. καὶ οὐ καλῶς ὁ Βόηθος παραλελεῖφθαι τῷ Ἀριστοτέλει φησὶ τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις καλούμενα συνώνυμα, ἅπερ Σπεύσιππος ἐκάλει πολυώνυμα. οὐ γὰρ παραλέλειπται, ἀλλ' ἐν ἄλλαις πραγματείαις, ἐν αἷς ἦν οἰκεῖος ὁ λόγος, παρείληπται.'

3 Περὶ ποιητικῆς: fr. 4 Vahl. (= rhet. 3, 2. 1404 b 39)

3. Ad primam philosophiam pertinentia.

DE ESSENTIIS et PRIMIS RERVM PRINCIPIIS [1]).

Aristoteles Metaph. VII 2. 1028 b 18 ἔτι παρὰ τὰ αἰσθητὰ 33 a
οἳ μὲν οὐκ οἴονται εἶναι οὐδὲν τοιοῦτον, οἳ δὲ πλείω καὶ μᾶλλον ὄντα ἀΐδια, ὥσπερ Πλάτων τά τ' εἴδη καὶ τὰ μαθηματικὰ δύο οὐσίας, τρίτην δὲ τὴν τῶν αἰσθητῶν σωμάτων οὐσίαν. Σπεύσιππος δὲ καὶ πλείους οὐσίας ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀρξάμενος, καὶ ἀρχὰς ἑκάστης οὐσίας ἄλλην μὲν ἀριθμῶν, ἄλλην δὲ μεγεθῶν, ἔπειτα ψυχῆς· καὶ τοῦτον δὴ τὸν τρόπον ἐπεκτείνει τὰς οὐσίας.

4 καὶ om. A^b (Laur. 87, 12) 5 ἑκάστης οὐσίας deleri vult Christ. coll. Ps. Alex. p. 462, 35 H.; at v. Arist. Met. XII 10. 1075 b 38 s. verba (fr. 33 e): καὶ οὕτως αἰεὶ ἄλλην ἐχομένην οὐσίαν καὶ ἀρχὰς ἑκάστης ἄλλας.

Ps. Alexander ad hunc locum p. 462, 34 Hayduck. Σπεύσιππος δὲ ὁ 33 b
τούτου (Πλάτωνος) μαθητὴς καὶ πλείω τῶν τριῶν ἔλεγεν εἶναι τὰς οὐσίας τὰς νοητάς, πρώτην μὲν τὸ αὐτοέν, ἄλλην δὲ τὴν τῶν ἀριθμῶν ἀρχήν, ἄλλην τὴν τῶν μεγεθῶν, καὶ ἄλλην τὴν τῆς ψυχῆς· καὶ οὕτως ἐπεκτείνει εἰς πλῆθος τὰ γένη τῶν οὐσιῶν.

Asclepius ad hunc locum p. 379, 12 Hayduck. Σπεύσιππος δὲ καὶ 33 c
πλείους οὐσίας ὑποτίθεται ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἀρξάμενος, καὶ ἀρχὰς καὶ οὐσίας· ἄλλην γὰρ οὐσίαν λέγει εἶναι τῶν ἀριθμῶν καὶ ἄλλην τῶν μεγεθῶν καὶ ἄλλην ψυχῆς καὶ ⟨διὰ⟩ τούτων ἐπεκτείνει τὰς οὐσίας.

2 ἀρχὰς ἑκάστης οὐσίας Aristot. 4 διὰ supplevi

Idem ad Met. 1028 b 2 p. 377, 34 Hayduck. ὁμοίως καὶ οἱ περὶ Σπεύ- 33 d
σιππον καὶ Ξενοκράτην. καὶ ὁ μὲν Σπεύσιππος πολλὰς ἔλεγεν εἶναι

---

1) v. Zeller p. 1000, 2. 1002, 1; cf. fr. 50.

οὐσίας· ἄλλην γὰρ οὐσίαν ἔλεγεν εἶναι μεγεθῶν καὶ ἄλλην ἀριθμῶν, καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ὁμοίων, καὶ πάλιν ἄλλην οὐσίαν νοῦ καὶ ἄλλην ψυχῆς, καὶ ἄλλην σημείου καὶ ἄλλην γραμμῆς καὶ ἄλλην ἐπιφανείας, ἐπειδή, φησί, διαφόρως ἐδόξασαν οἱ πρὸ ἡμῶν.

33 e Aristoteles Metaph. XII 10. 1075 b 37 οἱ δὲ λέγοντες τὸν ἀριθμὸν πρῶτον τὸν μαθηματικὸν καὶ οὕτως αἰεὶ ἄλλην ἐχομένην οὐσίαν καὶ ἀρχὰς ἑκάστης ἄλλας, ἐπεισοδιώδη τὴν τοῦ παντὸς οὐσίαν ποιοῦσιν (οὐδὲν γὰρ ἡ ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ συμβάλλεται οὖσα ἢ μὴ οὖσα) καὶ ἀρχὰς πολλάς· τὰ δὲ ὄντα οὐ βούλεται πολιτεύεσθαι κακῶς. 'οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔστω'.

Ad Speusippum hunc locum rettulerunt viri docti (v. Zeller p. 1002, 1), ad Pythagoreos Ps. Alex. (p. 721, 11 ss. H.).
3 vocabulo ἐπεισοδιώδης Aristoteles usus est etiam Met. 1090 b 19 (Speus. fr. 50), Theophrastus de prim. philos. p. IV a 13 Us.: εὐλογώτερον δ' οὖν εἶναί τινα συναφὴν καὶ μὴ ἐπεισοδιῶδες τὸ πᾶν.

DE BONO [1]

34 a Aristoteles Metaph. XII 7. 1072 b 30 ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσιν, ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Σπεύσιππος, τὸ κάλλιστον καὶ ἄριστον μὴ ἐν ἀρχῇ εἶναι, διὰ τὸ καὶ τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζῴων τὰς ἀρχὰς αἴτια μὲν εἶναι, τὸ δὲ καλὸν καὶ τέλειον ἐν τοῖς ἐκ τούτων, οὐκ ὀρθῶς οἴονται. τὸ γὰρ σπέρμα ἐξ ἑτέρων ἐστὶν προτέρων τελείων, καὶ τὸ πρῶτον οὐ σπέρμα ἐστίν, ἀλλὰ τὸ τέλειον· οἷον πρότερον ἄνθρωπον ἂν φαίη τις εἶναι τοῦ σπέρματος, οὐ τὸν ἐκ τούτου γενόμενον, ἀλλ' ἕτερον ἐξ οὗ τὸ σπέρμα.

34 b Ps. Alexander ad hunc locum p. 699, 28 Hayd. δείξας ὅτι ὁ θεὸς ἡ πρώτη ἀρχὴ ζῷον ἀΐδιον ἄριστόν ἐστιν, αἰτιᾶται τοὺς Πυθαγορείους καὶ Σπεύσιππον εἰπόντας ὅτι τὸ κάλλιστον καὶ ἄριστον οὐκ ἔστιν ἐν ἀρχῇ, οὐδὲ δυνατὸν λέγειν τὴν ἀρχὴν ἄριστον, διότι τὸ σπέρμα καὶ τὸ καταμήνιον ἀρχαὶ μέν εἰσι τῶν ζῴων καὶ ουκ εἰσὶν ἄριστα, ἀλλ' ἔστι μᾶλλον ἄριστον τὸ ἐκ τοῦ σπέρματος καὶ τοῦ καταμηνίου γεγονός· οὐκ ὀρθῶς οὖν, φησίν, οἴονται κτέ.

34 c Themistius ad hunc locum p. 24, 24 Landauer. at iam aliqui sunt opinati pulcherrimum et optimum non esse in initio rei, ut secta Pythagoreorum et Leucippus (leg. Speusippus) opinati sunt principia animalium et plantarum causas quidem esse, ut sint, pulcherrimum autem et perfectissimum minime esse in semine,

1) v. Zeller p. 999, 1.

sed tempore perfectionis. At non verum est, quod opinantur. eqs.

3 Pro Leucippus legend. esse Speusippus vid. A. B. Krische Forschungen auf d. Gebiet d. alt. Philos. (Gotting. 1840) p. 250, 1.

Philoponus ad hunc locum (comment. in Aristot. Metaph. lat. ex **34 d**
interpret. F. Patricii, Ferrariae 1583) p. 51 v. col. a. deinde accusat Leucippum (leg. Speusippum) dicentem, quod non oporteat dicere optimum in principiis; principia enim semper imperfecta, potentia cum sint. et solvit rationem. Sane, sed principium Socratis Sophroniscus, sed non semen simplex.

3 De v. Leucippum v. ad fr. 34c

Aristoteles Metaph. XIV 5. 1092 a 9 εἰ οὖν καὶ τὸ μὴ **34 e**
τιθέναι τὸ ἀγαθὸν ἐν ταῖς ἀρχαῖς καὶ τὸ τιθέναι οὕτως ἀδύνατον, δῆλον ὅτι αἱ ἀρχαὶ οὐκ ὀρθῶς ἀποδίδονται οὐδὲ αἱ πρῶται οὐσίαι. οὐκ ὀρθῶς δ' ὑπολαμβάνει οὐδ' εἴ τις παρεικάζει τὰς τοῦ ὅλου ἀρχὰς τῇ τῶν ζῴων καὶ φυτῶν, ὅτι ἐξ ἀορίστων ἀτελῶν δὲ αἰεὶ τὰ τελειότερα, διὸ καὶ ἐπὶ τῶν πρώτων οὕτως ἔχειν φησίν, ὥστε μηδὲ ὄν τι εἶναι τὸ ἓν αὐτό. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐνταῦθα τέλειαι αἱ ἀρχαὶ ἐξ ὧν ταῦτα· ἄνθρωπος γὰρ ἄνθρωπον γεννᾷ, καὶ οὐκ ἔστι τὸ σπέρμα πρῶτον.

3 αἱ om. E (Paris. gr. 1853) 5 δὲ: fort. leg. τε 6 φησίν A[b] (Laur. 87, 12) E: φασίν Ald. et fort. Alex.; cf. 1091 b 32 et 1072 b 31

Aristoteles Metaph. XIV 4. 1091 a 30 ἔχει δ' ἀπορίαν καὶ **34 f**
εὐπορήσαντι ἐπιτίμησιν, πῶς ἔχει πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν τὰ στοιχεῖα καὶ αἱ ἀρχαί· ἀπορίαν μὲν ταύτην, πότερόν ἐστί τι ἐκείνων οἷον βουλόμεθα λέγειν αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἄριστον, ἢ οὔ, ἀλλ' ὑστερογενῆ. παρὰ μὲν γὰρ τῶν θεολόγων ἔοικεν ὁμολογεῖσθαι τῶν νῦν τισιν, οἳ οὔ φασιν, ἀλλὰ προελθούσης τῆς τῶν ὄντων φύσεως καὶ τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ καλὸν ἐμφαίνεσθαι. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν εὐλαβούμενοι ἀληθινὴν δυσχέρειαν, ἣ συμβαίνει τοῖς λέγουσιν, ὥσπερ ἔνιοι τὸ ἓν ἀρχήν. ἔστι δὲ ἡ δυσχέρεια οὐ διὰ τὸ τῇ ἀρχῇ τὸ εὖ ἀποδιδόναι ὡς ὑπάρχον, ἀλλὰ διὰ τὸ τὸ ἓν ἀρχὴν καὶ ἀρχὴν ὡς στοιχεῖον καὶ τὸν ἀριθμὸν ἐκ τοῦ ἑνός.

DE UNO (MULTITUDINI OPPOSITO[1])) ET BONO[2])

Aristoteles Metaph. XIV 4. 1091 b 30 ταὐτά τε δὴ συμ- **35 a**
βαίνει ἄτοπα, καὶ τὸ ἐναντίον στοιχεῖον, εἴτε πλῆθος ὂν εἴτε τὸ ἄνισον καὶ μέγα καὶ μικρόν, τὸ κακὸν αὐτό. διόπερ ὁ μὲν ἔφευγε τὸ ἀγα-

1) De uno et multitudine v. Zeller p. 1001, 2 et cf. fr. 48a—c et 49.

2) De uno et bono v. Zeller p. 999, 2; cf. fr. 38.

θὸν προσάπτειν τῷ ἑνὶ ὡς ἀναγκαῖον ὄν, ἐπειδὴ ἐξ ἐναντίων ἡ γένεσις, τὸ κακὸν τὴν τοῦ πλήθους φύσιν εἶναι.

35 b Ps. Alexander ad hunc locum p. 823, 9 Hayduck. καὶ πρὸς τούτοις εἰ τὸ ἓν ἀγαθόν, τὸ μὴ ἕν, ὃ εἴτε δυάδα εἴτε ἄνισον εἴτε πλῆθος χρὴ καλεῖν, ἔσται κακόν, ἵν' ἐξ ἐναντίων, ἑνὸς μὲν τοῦ ἀγαθοῦ, μὴ ἑνὸς δὲ τοῦ κακοῦ, ἡ γένεσις ᾖ τῶν εἰδῶν. ὁ συνεωρακὼς Σπεύσιππος (λέγω δὴ εἰ τὸ ἓν ἀγαθόν, ἀνάγκη τὸ μὴ ἓν τὸ ὑλικὸν κακὸν εἶναι) ἀπέφυγε καὶ προσάπτειν οὐκ ἠθέλησε τὸ ἀγαθὸν τῷ ἑνί.

35 c Syrianus ad hunc locum p. 184, 22 Kroll. τίς ἐστιν ὁ φυγών; διὰ τί μάτην ὀνειδίζεται ὁ χρυσοῦς Σπεύσιππος; πῶς δὲ εἵπετο ἐκ τοιούτων ἐναντίων εἶναι τὴν τῶν θείων πραγμάτων ὑπόστασιν;

35 d Aristoteles Metaph. XII 10. 1075 a 31 οἳ δὲ τὸ ἕτερον τῶν ἐναντίων ὕλην ποιοῦσιν, ὥσπερ οἱ τὸ ἄνισον τῷ ἴσῳ ἢ τῷ ἑνὶ τὰ πολλά. λύεται δὲ καὶ τοῦτο τὸν αὐτὸν τρόπον· ἡ γὰρ ὕλη ἡ μία οὐδενὶ ἐναντίον. ἔτι ἅπαντα τοῦ φαύλου μεθέξει ἔξω τοῦ ἑνός· τὸ γὰρ κακὸν αὐτὸ θάτερον τῶν στοιχείων. οἱ δ' ἄλλοι οὐδ' ἀρχὰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακόν· καίτοι ἐν ἅπασι μάλιστα τὸ ἀγαθὸν ἀρχή.

35 e Ps. Alexander ad hunc locum p. 717, 39 Hayduck. ἀλλ' οἱ μὲν περὶ Πλάτωνα ἀρχὰς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ κακὸν ἐτίθεντο, οἱ δὲ ἄλλοι, οἷον οἱ Πυθαγόρειοι, ἐνίστανται φάσκοντες ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἀρχή· καὶ πῶς οἱ Πυθαγόρειοι τὸ ἀγαθὸν καὶ ἄριστον ἀρχὴν εἶναι οὐκ ἐβούλοντο, εἴρηται ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ ἐξηγουμένοις τὴν λέξιν τὴν 'ὅσοι δὲ ὑπολαμβάνουσιν ὥσπερ οἱ Πυθαγόρειοι καὶ Σπεύσιππος τὸ κάλλιστον καὶ ἄριστον μὴ ἐν ἀρχῇ εἶναι'.

5 ἐν τῷ παρόντι βιβλίῳ: p. 699, 28 Hayd. = fr. 34 b

36 Damascius de prim. princip. p. 2, 25 Ruell. οὐ γὰρ ἓν ὡς ἐλάχιστον, καθάπερ ὁ Σπεύσιππος ἔδοξε λέγειν· ἀλλ' ἓν ὡς πάντα καταπιόν· τῇ γὰρ ἑαυτοῦ ἁπλότητι πάντα συνανέλυσεν, καὶ ἓν τὰ πάντα ἐποίησεν.

Non recte Damascius videtur intellexisse locum Aristot. Met. 1087 b 30 ss. (= fr. 48 b sub fin.); v. Zeller p. 1001, 2   3 καταπιόν: κατὰ τῶν, corr. Kopp

Aristoteles Eth. Nic. I 4. 1096 b 5 πιθανώτερον δ' ἐοίκασιν **37 a**
οἱ Πυθαγόρειοι λέγειν περὶ αὐτοῦ (τοῦ ἀγαθοῦ) τιθέντες ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἕν· οἷς δὴ καὶ Σπεύσιππος ἐπακουθῆσαι δοκεῖ.

2. 3 τιθέντες ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν συστοιχίᾳ τὸ ἕν: ad h. sentent. v. Zeller p. 999, 3, qui ad eam etiam rettulit loci Aristot. Met. XIV 4. 1091 b 14 verba οὐσίαν μέντοι τὸ ἓν αὐτοῦ (τοῦ ἀγαθοῦ) ᾤοντο εἶναι μάλιστα, nonnulla verba ante οὐσίαν omissa esse censens; at v. Bonitz. comment. et Christ. edit. ad h. loc. adnot. et cf. Ps. Alex. ad eund. loc.

Eustratius ad hunc locum p. 51, 15 Heylb. φησὶ δὲ καὶ Σπεύ- **37 b**
σιππον ἐπακολουθῆσαι αὐτοῖς, θεολόγον ὄντα παρ' Ἕλλησιν.

Anonymus ad hunc locum (s. Heliodori nomin. ed. ab Heylb.) **37 c**
p. 9, 36 Heylb. Aristotelis verbis nihil addit.

v. ad fr. 60 d

DE MENTE DEO

Aëtius Placit. apud Stobaeum I 1, 29^{b} p. 35, 3 W. **38**
Σπεύσιππος (θεὸν ἀπεφήνατο) τὸν νοῦν οὔτε τῷ ἑνὶ οὔτε τῷ ἀγαθῷ τὸν αὐτόν, ἰδιοφυῆ δέ.

v. Zeller p. 713, 1; de Aëtio Diels Dox. p. 303, 3

Cicero de nat. deor. I 13, 32 (e Phaedro vel Philodemo) **39 a**
nec multo secus Speusippus Platonem avunculum subsequens et vim quandam dicens, qua omnia regantur, eamque animalem, evellere ex animis conatur cognitionem deorum.

v. Zeller p. 1000, 3; de Phaedro vel Philodemo Ciceronis auctore v. Diels Dox. p. 121; Acta acad. Berol. 1893 p. 116, 2

Minucius Felix Octav. 19, 7 p. 28, 10 Boenig. (secutus loc. Ci- **39 b**
ceron. fr. 39 a exscriptum) Speusippum (notum est) vim [naturalem] animalem, qua omnia regantur, deum nosse.

2 naturalem del. Davisius

DE ANIMA MUNDI

Iamblichus apud Stobaeum I 49, 32 p. 363, 26 W. μετὰ **40**
δὴ ταῦτα τοὺς εἰς μαθηματικὴν οὐσίαν ἐντιθέντας τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς καταλέγω διευκρινημένως. ἔστι δὴ γένος ἕν τι αὐτῆς τὸ σχῆμα,

πέρας ὂν διαστάσεως, καὶ αὐτὴ ⟨ἡ⟩ διάστασις. ἐν αὐτοῖς μὲν οὖν τούτοις Σεβῆρος ὁ Πλατωνικὸς αὐτὴν ἀφωρίσατο, ἐν ἰδέᾳ δὲ τοῦ πάντῃ διαστατοῦ Σπεύσιππος.

v. Zeller p. 1000, 3. 2 μαθηματικὴν ἰδέαν coni. Wachsm. 4 ἡ add. Wachsm. 6 διαστατοῦ: ἀδιαστάτου coni. F. Ravaisson Speusippi de prim. rer. principiis placita (Paris. 1838) p. 41 male, cf. Zeller l. c.

TO TIMION

41 Theophrastus de prima philosophia 32 p. XI a 19 Usener. (p. 322, 8 Brandis.) πολὺ δὲ πλῆθος εἰ τοῦ κακοῦ, ἐν ἀοριστίᾳ δὲ μόνον καὶ οἷον ὕλης εἴδει, καθαιρεῖν τὰ τῆς φύσεως ἀμαθεστάτου. εἰκῇ γὰρ οἱ περὶ τῆς ὅλης οὐσίας λέγοντες ὥσπερ Σπεύσιππος σπάνιόν τι τὸ τίμιον ποιεῖ τὸ περὶ τὴν τοῦ μέσου χώραν, τὰ δ' ἄκρα καὶ ἑκατέρωθεν. τὰ μὲν οὖν ὄντα καλῶς ἔτυχεν ὄντα.

v. Zeller p. 1000, 3, qui τὸ τίμιον ad animam mundi rettulit; Herm. Usener Mus. Rhen. v. XVI p. 280 2 εἰ Us.: ἡ P(arisinus 1853) ἤ A (Vaticanus 1302) εἶ B(ernensis 402) εἶναι Oporinus ed. τοῦ κακοῦ, ἐν ἀοριστίᾳ Us.: το κακόν· οὐκ εἰ (ει A) αοριστία PA b (Brandisii exempl. Berol. a. 1823) 3 εἴδει Us.: εἴδη P εἴδη Ab καθαιρεῖν Us.: καθάπερ PAb αμαθεστάτουει· καὶ γὰρ P ἀμαθεστάτου· εἰ καὶ γὰρ A ἀμαθεστάτου· εἰ γὰρ καὶ b: correxit (?) Sylburgius 5. 6 hunc locum corruptum sanare conati sunt Zeller p. 1000, 3 hoc modo: χώραν τά τ' ἄκρα ἑκατέρωθι, Usener Mus. Rh. l. c. coniectura (quam ipse in edit. adnot. non repetivit) hac: τὰ δ' (sc. ἄτιμα) ἀθρόα καὶ (sive τὰ) ἑκατέρωθεν. 6 ἑκατέρω A

DE NUMERIS ET MAGNITUDINIBUS[1])

42 a Aristoteles Metaph. XII 1. 1069 a 33 ἄλλη δὲ (οὐσία) ἀκίνητος, καὶ ταύτην τινὲς εἶναί φασι χωριστήν, οἱ μὲν εἰς δύο διαιροῦντες, οἱ δὲ εἰς μίαν φύσιν τιθέντες τὰ εἴδη καὶ τὰ μαθηματικά, οἱ δὲ τὰ μαθηματικὰ μόνον τούτων.

42 b Aristoteles Metaph. XIII 1. 1076 a 19 ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν δύο ταῦτα γένη ποιοῦσι, τάς τ' ἰδέας καὶ τοὺς μαθηματικοὺς ἀριθμούς, οἱ δὲ μίαν φύσιν ἀμφοτέρων, ἕτεροι δέ τινες τὰς μαθηματικὰς μόνον οὐσίας εἶναί φασι, σκεπτέον κτέ.

1) v. Zeller p. 1003, 1, de magnitudinibus (μεγέθη) etiam p. 1005, 4; praeterea v. supra p. 30. — Numeri et magnitudines commemorantur etiam in fr. 33a et 33e.

l. 32 ἀνάγκη δ', εἴπερ ἔστι τὰ μαθηματικά, ἢ ἐν τοῖς αἰσθητοῖς εἶναι αὐτά, καθάπερ λέγουσί τινες, ἢ κεχωρισμένα τῶν αἰσθητῶν (λέγουσι δὲ καὶ οὕτω τινές)· ἢ εἰ μηδετέρων, ἢ οὐκ εἰσὶν ἢ ἄλλον τρόπον εἰσίν.

6. 7 De horum sententia iudicat Aristot. inde a p. 1076 b 11.

Aristoteles Metaph. XIII 6. 1080 b 11 οἱ μὲν οὖν ἀμφοτέρους φασὶν εἶναι τοὺς ἀριθμούς, τὸν μὲν ἔχοντα τὸ πρότερον καὶ ὕστερον τὰς ἰδέας, τὸν δὲ μαθηματικὸν παρὰ τὰς ἰδέας καὶ τὰ αἰσθητά, καὶ χωριστοὺς ἀμφοτέρους τῶν αἰσθητῶν· οἱ δὲ τὸν μαθηματικὸν μόνον ἀριθμὸν εἶναι τὸν πρῶτον τῶν ὄντων κεχωρισμένον τῶν αἰσθητῶν. καὶ οἱ Πυθαγόρειοι δ' ἕνα, τὸν μαθηματικόν, πλὴν οὐ κεχωρισμένον κτέ. 42 c

l. 23 ὁμοίως δὲ καὶ περὶ τὰ μήκη καὶ περὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ περὶ τὰ στερεά. οἱ μὲν γὰρ ἕτερα τὰ μαθηματικὰ καὶ τὰ μετὰ τὰς ἰδέας· τῶν δ' ἄλλως λεγόντων οἱ μὲν τὰ μαθηματικὰ καὶ μαθηματικῶς λέγουσιν, ὅσοι μὴ ποιοῦσι τὰς ἰδέας ἀριθμοὺς μηδὲ εἶναί φασιν ἰδέας, οἱ δὲ τὰ μαθηματικά, οὐ μαθηματικῶς δέ κτέ.

4. 5 Ps. Alex. ad h. loc. p. 745, 31 H. et schol. cod. Reg. Paris. 1853 p. 818 b 15 Brand. huius sententiae auctorem **Xenocratem** esse opinantur; at v. Zeller p. 1015, 2.

Aristoteles Metaph. XIII 8. 1083 a 20 ἀλλὰ μὴν οὐδ' ὡς ἕτεροί τινες λέγουσι περὶ τῶν ἀριθμῶν λέγεται καλῶς. εἰσὶ δ' οὗτοι ὅσοι ἰδέας μὲν οὐκ οἴονται εἶναι οὔθ' ἁπλῶς οὔτε ὡς ἀριθμούς τινας οὔσας, τὰ δὲ μαθηματικὰ εἶναι καὶ τοὺς ἀριθμοὺς πρώτους τῶν ὄντων, καὶ ἀρχὴν αὐτῶν εἶναι αὐτὸ τὸ ἕν. ἄτοπον γὰρ τὸ ἓν μὲν εἶναί τι πρῶτον τῶν ἑνῶν, ὥσπερ ἐκεῖνοί φασι, δυάδα δὲ τῶν δυάδων μή, μηδὲ τριάδα τῶν τριάδων· τοῦ γὰρ αὐτοῦ λόγου πάντα ἐστίν. εἰ μὲν οὖν οὕτως ἔχει τὰ περὶ τὸν ἀριθμὸν καὶ θήσει τις εἶναι τὸν μαθηματικὸν μόνον, οὐκ ἔσται τὸ ἓν ἀρχή. ἀνάγκη γὰρ διαφέρειν τὸ ἓν τὸ τοιοῦτο τῶν ἄλλων μονάδων· εἰ δὲ τοῦτο, καὶ δυάδα τινὰ πρώτην τῶν δυάδων, ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀριθμοὺς τοὺς ἐφεξῆς. εἰ δ' ἐστὶ τὸ ἓν ἀρχή, ἀνάγκη μᾶλλον ὥσπερ Πλάτων ἔλεγεν ἔχειν τὰ περὶ τοὺς ἀριθμούς, καὶ εἶναί τινα δυάδα πρώτην καὶ τριάδα, καὶ οὐ συμβλητοὺς εἶναι τοὺς ἀριθμοὺς πρὸς ἀλλήλους κτλ. 42 d

6 cf. Zeller p. 1005 9 ἔσται Ps. Alex. p. 765, 21 H.: ἔστι Ab E vulgo

Syrianus in Aristot. Metaph. XIII 8. 1083 b 1 p. 141, 22 Kroll. τοὺς μὲν δύο φησὶ ποιεῖν ἀριθμοὺς καὶ διακρίνειν αὐτούς, ὥσπερ Πλάτωνα κτέ., τοὺς δὲ ἕνα τὸν μαθηματικόν, ὥς τινας τῶν Πυθαγορείων, τοὺς δὲ γιγνώσκειν ἀμφοτέρους, ἕνα δὲ ποιεῖν αὐτούς· αἰνίττεται δὲ Σπεύσιππον ἴσως καὶ Ξενοκράτην, οὓς καὶ χειρίστης ὑποθέσεώς φησι προεστάναι κτέ.

Eadem sentit Ps. Alex. ad eundem loc. Met. p. 766, 7 H. οἳ δὲ ἐγίνωσκον μὲν ἀμφοτέρους καὶ τὸν εἰδητικὸν καὶ τὸν μαθηματικόν, ἕνα δὲ ἐποίουν, ὥσπερ Σπεύσιππος καὶ Ξενοκράτης (cf. schol. cod. Paris. 1853 p. 820 a 39 Brand.). Quae de numeris sententia falso ab his commentatoribus Speusippo tribuitur; v. Zeller p. 1015, 2.

42 e Aristoteles Metaph. XIII 9. 1086 a 2 οἱ μὲν γὰρ τὰ μαθηματικὰ μόνον ποιοῦντες παρὰ τὰ αἰσθητά, ὁρῶντες τὴν περὶ τὰ εἴδη δυσχέρειαν καὶ πλάσιν, ἀπέστησαν ἀπὸ τοῦ εἰδητικοῦ ἀριθμοῦ καὶ τὸν μαθηματικὸν ἐποίησαν.

42 f Ps. Alexander in hunc locum p. 782, 31 H. ταῦτα εἰπὼν λέγει ὅτι οἱ μὲν τοὺς μαθηματικοὺς ἀριθμοὺς μόνους ποιοῦντες, ὡς οἱ περὶ Ξενοκράτην καὶ Σπεύσιππον, χωριστοὺς δὲ τῶν αἰσθητῶν καὶ ἄλλους παρὰ τὰ αἰσθητά, ἰδόντες τὴν περὶ τὰς ἰδέας δυσχέρειαν καὶ τὴν ἑπομένην ἅπασιν αὐτοῖς ἀτοπίαν καὶ πλάσματα, μόνον διανοίας ἀλλ' οὐ πράγματα αὐτὰς εἶναι ὑπειληφότες ἀπέστησαν τοῦ λέγειν εἰδητικοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὸν μαθηματικὸν μόνον ἐποίησαν.

2 Xenocrati hanc sententiam falso tribuit, v. Zeller p. 1015, 2.

42 g Aristoteles Metaph. XIV 4. 1091 b 16 θαυμαστὸν δ' εἰ τῷ πρώτῳ καὶ ἀϊδίῳ καὶ αὐταρκεστάτῳ τοῦτ' αὐτὸ πρῶτον οὐχ ὡς ἀγαθὸν ὑπάρχει τὸ αὔταρκες καὶ ἡ σωτηρία. ἀλλὰ μὴν οὐ δι' ἄλλο τι ἄφθαρτον ἢ διότι εὖ ἔχει, οὐδ' αὔταρκες. ὥστε τὸ μὲν φάναι τὴν ἀρχὴν τοιαύτην εἶναι εὔλογον ἀληθὲς εἶναι· τὸ μέντοι ταύτην εἶναι τὸ ἕν, ἢ εἰ μὴ τοῦτο, στοιχεῖόν τε καὶ στοιχεῖον ἀριθμῶν, ἀδύνατον. συμβαίνει γὰρ πολλὴ δυσχέρεια, ἣν ἔνιοι φεύγοντες ἀπειρήκασιν, οἱ τὸ ἓν μὲν ὁμολογοῦντες ἀρχὴν εἶναι πρώτην καὶ στοιχεῖον, τοῦ ἀριθμοῦ δὲ τοῦ μαθηματικοῦ. ἅπασαι γὰρ αἱ μονάδες γίγνονται ὅπερ ἀγαθόν τι, καὶ πολλή τις εὐπορία ἀγαθῶν. ἔτι εἰ τὰ εἴδη ἀριθμοὶ κτέ.

v. Zeller p. 1003 adn. 1, in qua de hoc loco agit p. 1004 extr. ss.
6 στοιχεῖόν γε coni. Christ

43 Aristoteles Metaph. XIV 2. 1090 a 3 ἐπιστήσειε δ' ἄν τις τὴν σκέψιν καὶ περὶ τῶν ἀριθμῶν πόθεν δεῖ λαβεῖν τὴν πίστιν ὡς εἰσίν. τῷ μὲν γὰρ ἰδέας τιθεμένῳ . . . . τῷ δὲ τοῦτον μὲν τὸν τρόπον οὐκ οἰομένῳ διὰ τὸ τὰς ἐνούσας δυσχερείας ὁρᾶν περὶ

τὰς ἰδέας ὥστε διά γε ταῦτα μὴ ποιεῖν ἀριθμούς, ποιοῦντι δὲ ἀριθμὸν τὸν μαθηματικόν, πόθεν τε χρὴ πιστεῦσαι ὡς ἔστι τοιοῦτος ἀριθμός, καὶ τί τοῖς ἄλλοις χρήσιμος; οὐδενὸς γὰρ οὔτε φησὶν ὁ λέγων αὐτὸν εἶναι ἀλλ' ὡς αὐτήν τινα λέγει καθ' αὑτὴν φύσιν οὖσαν, οὔτε φαίνεται ὢν αἴτιος· τὰ γὰρ θεωρήματα τῶν ἀριθμητικῶν πάντα καὶ κατὰ τῶν αἰσθητῶν ὑπάρξει, καθάπερ ἐλέχθη.

3 οἱ μὲν οὖν τιθέμενοι τὰς ἰδέας εἶναι καὶ ἀριθμοὺς αὐτὰς εἶναι . . . . (l. 20) οἱ δὲ Πυθαγόρειοι . . . . (l. 25) τοῖς δὲ τὸν μαθηματικὸν μόνον λέγουσιν εἶναι ἀριθμὸν οὐδὲν τοιοῦτον ἐνδέχεται λέγειν κατὰ τὰς ὑποθέσεις, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔσονται αὐτῶν αἱ ἐπιστῆμαι ἐλέγοντο. ἡμεῖς δέ φαμεν εἶναι, καθάπερ εἴπομεν πρότερον. καὶ δῆλον ὅτι οὐ κεχώρισται τὰ μαθηματικά· οὐ γὰρ ἂν κεχωρισμένων τὰ πάθη ὑπῆρχεν ἐν τοῖς σώμασιν. οἱ μὲν οὖν Πυθαγόρειοι . . . . (l. 35) οἱ δὲ χωριστὸν ποιοῦντες (τὸν μαθηματικὸν ἀριθμόν), ὅτι ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν οὐκ ἔσται τὰ ἀξιώματα, ἀληθῆ δὲ τὰ λεγόμενα καὶ σαίνει τὴν ψυχήν, εἶναί τε ὑπολαμβάνουσι καὶ χωριστὰ εἶναι· ὁμοίως δὲ καὶ τὰ μεγέθη τὰ μαθηματικά. δῆλον οὖν ὅτι καὶ ὁ ἐναντιούμενος λόγος τἀναντία ἐρεῖ· καὶ ὃ ἄρτι ἠπορήθη, λυτέον τοῖς οὕτω λέγουσι, διὰ τί οὐδαμῶς ἐν τοῖς αἰσθητοῖς ὑπαρχόντων τὰ πάθη ὑπάρχει αὐτῶν ἐν τοῖς αἰσθητοῖς.

18 ss. De hoc loco disputavi supra p. 30. 21 χωριστόν coni. Bonitz 23 λύεται A[b]

Aristoteles Metaph. XIV 3. 1090 b 5 εἰσὶ δέ τινες οἳ ἐκ **44** † [1]
τοῦ πέρατα εἶναι καὶ ἔσχατα τὴν στιγμὴν μὲν γραμμῆς, ταύτην δ' ἐπιπέδου, τοῦτο δὲ τοῦ στερεοῦ, οἴονται εἶναι ἀνάγκην τοιαύτας φύσεις εἶναι. δεῖ δὴ καὶ τοῦτον ὁρᾶν τὸν λόγον, μὴ λίαν ᾖ μαλακός. οὔτε γὰρ οὐσίαι εἰσὶ τὰ ἔσχατα ἀλλὰ μᾶλλον πάντα ταῦτα πέρατα, ἐπεὶ καὶ τῆς βαδίσεως καὶ ὅλως κινήσεώς ἐστί τι πέρας. τοῦτ' οὖν ἔσται τόδε τι καὶ οὐσία τις. ἀλλ' ἄτοπον. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ εἰσί, τῶνδε τῶν αἰσθητῶν ἔσονται πάντα· ἐπὶ τούτων γὰρ ὁ λόγος εἴρηκεν. διὰ τί οὖν χωριστά ἐστιν;

Hunc locum ad Speusippum rettulit et cum Metaph. VII 2. 1028 b 16 et III 5. 1002 a 4 composuit Zeller p. 1005, 1.

Aristoteles Metaph. XIV 3. 1091 a 12 ἄτοπον δὲ καὶ γένεσιν **45**
ποιεῖν ἀϊδίων ὄντων, μᾶλλον δ' ἕν τι τῶν ἀδυνάτων. οἱ μὲν οὖν Πυθαγόρειοι πότερον οὐ ποιοῦσιν ἢ ποιοῦσι γένεσιν . . . . (l. 18)

---

1) Cruce † significavi ea fragmenta, quae non satis certo ad Speusippum videntur referri posse.

ἀλλ' ἐπειδὴ κοσμοποιοῦσι καὶ φυσικῶς βούλονται λέγειν, δίκαιον αὐτοὺς ἐξετάζειν τι περὶ φύσεως, ἐκ δὲ τῆς νῦν ἀφεῖναι μεθόδου· τὰς γὰρ ἐν τοῖς ἀκινήτοις ζητοῦμεν ἀρχάς, ὥστε καὶ τῶν ἀριθμῶν τῶν τοιούτων ἐπισκεπτέον τὴν γένεσιν. τοῦ μὲν οὖν περιττοῦ γένεσιν οὔ φασιν, ὡς δῆλον ὅτι τοῦ ἀρτίου οὔσης γενέσεως· τὸν δ' ἄρτιον πρῶτον ἐξ ἀνίσων τινὲς κατασκευάζουσι τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ ἰσασθέντων. ἀνάγκη οὖν πρότερον ὑπάρχειν τὴν ἀνισότητα αὐτοῖς τοῦ ἰσασθῆναι. εἰ δ' αἰεὶ ἦσαν ἰσασμένα, οὐκ ἂν ἦσαν ἄνισα πρότερον· τοῦ γὰρ αἰεὶ οὐκ ἔστι πρότερον οὐδέν. ὥστε φανερὸν ὅτι οὐ τοῦ θεωρῆσαι ἕνεκεν ποιοῦσι τὴν γένεσιν τῶν ἀριθμῶν.

v. supra p. 30   5 τι: τοὺς Ps. Alex., ἐν τοῖς coni. Schwegler, τῇ (sc. μεθόδῳ) coni. Christ

46 Proclus in prim. Euclidis Element. libr. commentar. p. 77, 7 Friedl. πάλιν δ' αὖ τὰ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν εἰς προβλήματα διαιρεῖται καὶ θεωρήματα, τὰ μὲν τὰς γενέσεις περιέχοντα τῶν σχημάτων καὶ τὰς τομὰς καὶ τὰς ἀφαιρέσεις ἢ προσθέσεις καὶ ὅλως τὰ παθήματα τὰ γιγνόμενα περὶ αὐτά, τὰ δὲ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότα ἑκάστοις δεικνύοντα. καθάπερ γὰρ αἱ ποιητικαὶ τῶν ἐπιστημῶν θεωρίας μετέχουσιν, κατὰ τὰ αὐτὰ δὴ καὶ αἱ θεωρητικαὶ τὰ προβλήματα ταῖς ποιήσεσιν ἀνάλογον προσειλήφασιν. ἤδη δὲ τῶν παλαιῶν οἱ μὲν πάντα θεωρήματα καλεῖν ἠξίωσαν, ὡς οἱ περὶ Σπεύσιππον καὶ Ἀμφίνομον, ἡγούμενοι ταῖς θεωρητικαῖς ἐπιστήμαις οἰκειοτέραν εἶναι τὴν τῶν θεωρημάτων προσηγορίαν ἢ τὴν τῶν προβλημάτων, ἄλλως τε καὶ περὶ ἀϊδίων ποιουμέναις τοὺς λόγους. οὐ γάρ ἐστι γένεσις ἐν τοῖς ἀϊδίοις, ὥστε οὐδὲ τὸ πρόβλημα χώραν ἐπὶ τούτων ἂν ἔχοι, γένεσιν ἐπαγγελλόμενον καὶ ποίησιν τοῦ μήπω πρότερον ὄντος, οἷον ἰσοπλεύρου τριγώνου σύστασιν, ἢ τετραγώνου δοθείσης εὐθείας ἀναγραφήν, ἢ θέσιν εὐθείας πρὸς τῷ δοθέντι σημείῳ. ἄμεινον οὖν φασι λέγειν, ὅτι πάντα ταὐτά ἐστι, τὰς δὲ γενέσεις αὐτῶν οὐ ποιητικῶς ἀλλὰ γνωστικῶς ὁρῶμεν ὡσανεὶ γιγνόμενα λαμβάνοντες τὰ ἀεὶ ὄντα, ὥστε καὶ πάντα θεωρηματικῶς ἐροῦμεν ἀλλ' οὐ προβληματικῶς λαμβάνεσθαι. οἱ δὲ ἀνάπαλιν πάντα προβλήματα λέγειν ἐδικαίουν, ὡς οἱ περὶ Μέναιχμον μαθηματικοὶ κτλ.

καὶ λέγουσι μὲν ὀρθῶς ἀμφότεροι· καὶ γὰρ οἱ περὶ Σπεύσιππον καλῶς — οὐ γὰρ τοιαῦτά ἐστι τὰ προβλήματα γεωμετρίας, οἷα τὰ μηχανικῆς· αἰσθητὰ γὰρ ταῦτα καὶ γένεσιν ἔχοντα καὶ παντοίαν μεταβολήν — καὶ οἱ περὶ Μέναιχμον κτέ.

v. supra p. 28 s. et 31   21 v. Menaechmi fragm. coll. M. C. P. Schmidt (Philolog. v. 42 p. 72 ss.) fragm. VI; cf. fragm. II.

Proclus in prim. Euclidis Element. libr. commentar. p. 181, 16 47
Friedl. ἤδη δὲ οἳ μὲν πάντα αἰτήματα καλεῖν ἀξιοῦσιν, ὥσπερ καὶ προβλήματα τὰ ζητούμενα πάντα. καὶ γὰρ ὁ Ἀρχιμήδης . . . . . οἳ δὲ πάντα ἀξιώματα προσαγορεύουσιν, ὥσπερ δὴ καὶ θεωρήματα πάντα τὰ ἀποδείξεως δεόμενα. κατὰ τὴν αὐτὴν γὰρ ὡς ἔοικεν ἀναλογίαν ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐπὶ τὰ κοινὰ μεταβεβήκασιν ὀνόματα.

v. supra p. 29.

Aristoteles Metaph. XIV 5. 1092 a 35 ἐπεὶ τοίνυν τὸ ἓν 48 a
ὁ μὲν τῷ πλήθει ὡς ἐναντίον τίθησιν, ὁ δὲ τῷ ἀνίσῳ, ὡς ἴσῳ τῷ ἑνὶ χρώμενος, ὡς ἐξ ἐναντίων εἴη ἂν ὁ ἀριθμός.

De uno et multitudine v. Zeller p. 1001, 2 et cf. fr. 35 a—d, 48 b—c, 49.

Aristoteles Metaph. XIV 1. 1087 b 4 οἳ δὲ τὸ ἕτερον τῶν 48 b
ἐναντίων ὕλην ποιοῦσιν, οἳ μὲν τῷ ἑνὶ τῷ ἴσῳ τὸ ἄνισον, ὡς τοῦτο τὴν τοῦ πλήθους οὖσαν φύσιν, οἳ δὲ τῷ ἑνὶ τὸ πλῆθος. γεννῶνται γὰρ οἱ ἀριθμοὶ τοῖς μὲν ἐκ τῆς τοῦ ἀνίσου δυάδος τοῦ μεγάλου καὶ μικροῦ, τῷ δ' ἐκ τοῦ πλήθους, ὑπὸ τῆς τοῦ ἑνὸς δὲ οὐσίας ἀμφοῖν.

l. 25 οἳ δὲ τὸ ἕτερον καὶ τὸ ἄλλο πρὸς τὸ ἓν ἀντιτιθέασιν, οἳ δὲ πλῆθος καὶ τὸ ἕν. εἰ δ' ἔστιν, ὥσπερ βούλονται, τὰ ὄντα ἐξ ἐναντίων, τῷ δ' ἑνὶ ἢ οὐδὲν ἐναντίον, ἢ εἴπερ ἄρα μέλλει, τὸ πλῆθος, τὸ δ' ἄνισον τῷ ἴσῳ καὶ τὸ ἕτερον τῷ ταὐτῷ καὶ τὸ ἄλλο τῷ αὐτῷ, μάλιστα μὲν οἱ τὸ ἓν τῷ πλήθει ἀντιτιθέντες ἔχονταί τινος δόξης, οὐ μὴν οὐδ' οὗτοι ἱκανῶς· ἔσται γὰρ τὸ ἓν ὀλίγον· πλῆθος μὲν γὰρ ὀλιγότητι, τὸ δὲ πολὺ τῷ ὀλίγῳ ἀντίκειται.

3 οἳ: ὁ E οἳ δὲ τῷ ἑνὶ τὸ πλῆθος: Ps. Alexander et Syrianus ad h. loc. huius doctrinae auctores nominant Pythagoreos tantum; ad Speusippum haec verba recte rettulit Zeller p. 1001, 2; cf. ad fr. 48 a 9 τῷ αὐτῷ Christ. τὸ αὐτῶ A^b αὐτῷ E Bonitz ταὐτῷ Bekk.

Aristoteles Metaph. XIII 9. 1085 b 5 ἔτι πῶς μὲν ἐνδέ- 48 c
χεται εἶναι ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ πλήθους τὸν ἀριθμόν, οὐδὲν ἐπιχειρεῖται· ὅπως δ' οὖν λέγουσιν, ταὐτὰ συμβαίνει δυσχερῆ ἅπερ καὶ τοῖς ἐκ τοῦ ἑνὸς καὶ ἐκ τῆς δυάδος τῆς ἀορίστου. ὃ μὲν γὰρ ἐκ τοῦ κατηγορουμένου καθόλου γεννᾷ τὸν ἀριθμὸν καὶ οὐ τινὸς πλήθους, ὃ δ' ἐκ τινὸς πλήθους, τοῦ πρώτου δέ· τὴν γὰρ δυάδα πρῶτόν τι εἶναι πλῆθος. ὥστε διαφέρει οὐδὲν ὡς εἰπεῖν, ἀλλ' αἱ ἀπορίαι αὐταὶ ἀκολουθήσουσι, μῖξις ἢ θέσις ἢ κρᾶσις ἢ γένεσις καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κτέ.

cf. ad fr. 48 a.

49 Aristoteles Metaph. XIII 9. 1085 a 31 οἳ μὲν οὖν τὰ μεγέθη γεννῶσιν ἐκ τοιαύτης ὕλης, ἕτεροι δ' ἐκ τῆς στιγμῆς — ἡ δὲ στιγμὴ αὐτοῖς δοκεῖ εἶναι οὐχ ἓν ἀλλ' οἷον τὸ ἓν — καὶ ἄλλης ὕλης οἵας τὸ πλῆθος, ἀλλ' οὐ πλήθους· περὶ ὧν οὐδὲν ἧττον συμβαίνει ταὐτὰ ἀπορεῖν. εἰ μὲν γὰρ κτέ.

v. Zeller p. 1002, 2; cf. ad fr. 48 a.

50 Aristoteles Metaph. XIV 3. 1090 b 13 ἔτι δὲ ἐπιζητήσειεν ἄν τις μὴ λίαν εὐχερὴς ὢν περὶ μὲν τοῦ ἀριθμοῦ παντὸς καὶ τῶν μαθηματικῶν τὸ μηδὲν συμβάλλεσθαι ἀλλήλοις τὰ πρότερα τοῖς ὕστερον· μὴ ὄντος γὰρ τοῦ ἀριθμοῦ οὐδὲν ἧττον τὰ μεγέθη ἔσται τοῖς τὰ μαθηματικὰ μόνον εἶναι φαμένοις, καὶ τούτων μὴ ὄντων ἡ ψυχὴ καὶ τὰ σώματα τὰ αἰσθητά. οὐκ ἔοικε δ' ἡ φύσις ἐπεισοδιώδης οὖσα ἐκ τῶν φαινομένων, ὥσπερ μοχθηρὰ τραγῳδία.

v. Schwegleri ad hunc loc. comment.; Zeller p. 1002, 1; cf. fr. 33 a—e.

4. Physica.

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΑΣ ΑΡΧΑΣ

51 Theophrastus de prima philosophia 11 p. VI a 23 Usener (p. 312, 18 Brandis.) νῦν δ' οἵ γε πολλοὶ μέχρι τινὸς ἐλθόντες καταπαύονται, καθάπερ καὶ οἱ τὸ ἓν καὶ τὴν ἀόριστον δυάδα ποιοῦντες· τοὺς γὰρ ἀριθμοὺς γεννήσαντες καὶ τὰ ἐπίπεδα καὶ τὰ σώματα σχεδὸν τὰ ἄλλα παραλείπουσιν πλὴν ὅσον ἐφαπτόμενοι καὶ τοσοῦτο μόνον δηλοῦντες, ὅτι τὰ μὲν ἀπὸ τῆς ἀορίστου δυάδος, οἷον τόπος καὶ κενὸν καὶ ἄπειρον, τὸ δ' ἀπὸ τῶν ἀριθμῶν καὶ τοῦ ἑνός, οἷον ψυχὴ καὶ ἄλλ' ἄττα· [χρόνον δ' ἅμα καὶ οὐρανὸν καὶ ἕτερα δὴ πλείω] τοῦ δ' οὐρανοῦ πέρι καὶ τῶν λοιπῶν οὐδεμίαν ἔτι ποιοῦνται μνείαν· ὡσαύτως δ' οἱ περὶ Σπεύσιππον, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐθεὶς πλὴν Ξενοκράτης· οὗτος γὰρ ἅπαντά πως περιτίθησιν περὶ τὸν κόσμον κτέ. πειρᾶται δὲ καὶ Ἑστιαῖος μέχρι τινὸς κτέ. Πλάτων μὲν οὖν ἐν τῷ ἀνάγειν εἰς τὰς ἀρχὰς δόξειεν ἂν ἅπτεσθαι τῶν ἄλλων εἰς τὰς ἰδέας ἀνάπτων κτέ.· οἳ δὲ τῶν ἀρχῶν μόνον.

v. Zeller p. 950, 1 8. 9 verba χρόνον δ' ἅμα — πλείω ad voc. παραλείπουσιν (l. 5) pertinentia, quod 'neque hoc loco neque simul cum proximo enuntiato tolerabilia' sunt, uncis inclusit Usen. coll. p. VII a 15 10 δ' οἱ P(arisin. 1853) A(Vatic. 1302): δ' οὐδὲ οἱ b (Brandis. exemplum Berol. a. 1823) 14 μόνον PA μόνων B(ernensis 402)

DE SPATIO 52†[1]

Aristoteles Metaph. XIV 5. 1092 a 17 ἄτοπον δὲ καὶ τὸ τόπον ἅμα τοῖς στερεοῖς καὶ τοῖς μαθηματικοῖς ποιῆσαι (ὁ μὲν γὰρ τόπος τῶν καθ' ἕκαστον ἴδιος, διὸ χωριστὰ τόπῳ, τὰ δὲ μαθηματικὰ οὐ ποῦ), καὶ τὸ εἰπεῖν μὲν ὅτι ποῦ ἔσται, τί δέ ἐστιν ὁ τόπος, μή.

Hunc locum Aristotelis spectare Speusippum putant Ravaisson p. 44 et Brandis p. 18, 44; v. Zeller p. 1007, 3   2 καὶ om. A[b] (Laur. 87, 12) Ps. Alex. Bonitz.   4 ἔσται: ἐστι coni. Christ

DE TEMPORE

Plutarchus quaest. Platonic. 8, 4, 3 p. 1007 a ῥητέον οὖν τοὺς ὑπὸ 53
τούτων ταραττομένους δι' ἄγνοιαν οἴεσθαι τὸν χρόνον 'μέτρον εἶναι κινήσεως καὶ ἀριθμὸν κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερον', ὡς Ἀριστοτέλης εἶπεν, ἢ 'τὸ ἐν κινήσει ποσόν', ὡς Σπεύσιππος, ἢ διάστημα κινήσεως, ἄλλο δ' οὐδέν, ὡς ἔνιοι τῶν Στωικῶν κτέ.

v. Zeller p. 1007, 4   3 Aristot. Phys. IV 11 p. 219 b 2

DE AETERNITATE MUNDI[2]

Aristoteles de caelo I 10. 279 b 32 ἣν δέ τινες βοήθειαν 54 a
ἐπιχειροῦσι φέρειν ἑαυτοῖς τῶν λεγόντων ἄφθαρτον μὲν εἶναι (τὸν κόσμον) γενόμενον δέ, οὐκ ἔστιν ἀληθής· ὁμοίως γάρ φασι τοῖς τὰ διαγράμματα γράφουσι καὶ σφᾶς εἰρηκέναι περὶ τῆς γενέσεως, οὐχ ὡς γενομένου ποτέ, ἀλλὰ διδασκαλίας χάριν ὡς μᾶλλον γνωριζόντων, ὥσπερ τὸ διάγραμμα γιγνόμενον θεασαμένους. τοῦτο δ' ἐστίν, ὥσπερ λέγομεν, οὐ τὸ αὐτό· ἐν μὲν γὰρ τῇ ποιήσει τῶν διαγραμμάτων πάντων τεθέντων εἶναι ἅμα τὸ αὐτὸ συμβαίνει, ἐν δὲ ταῖς τούτων ἀποδείξεσιν οὐ ταὐτόν. ἀλλ' ἀδύνατον· τὰ γὰρ λαμβανόμενα πρότερον καὶ ὕστερον ὑπεναντία ἐστίν· ἐξ ἀτάκτων γὰρ τεταγμένα γενέσθαι φασίν, ἅμα δὲ τὸ αὐτὸ ἄτακτον εἶναι καὶ τεταγμένον ἀδύνατον, ἀλλ' ἀνάγκη γένεσιν εἶναι τὴν χωρίζουσαν καὶ χρόνον· ἐν δὲ τοῖς διαγράμμασιν οὐδὲν τῷ χρόνῳ κεχώρισται. ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον αὐτὸν ἅμ' ἀΐδιον εἶναι καὶ γενέσθαι, φανερόν.

Schol. cod. Parisin. 1853 (E) in hunc locum p. 489 a 9 Brandis. 54 b
ὁ Ξενοκράτης καὶ ὁ Σπεύσιππος ἐπιχειροῦντες βοηθῆσαι τῷ Πλάτωνι ἔλεγον ὅτι οὐ γενητὸν τὸν κόσμον ὁ Πλάτων ἐδόξαζεν, ἀλλὰ ἀγένητον, χάριν δὲ διδασκαλίας καὶ τοῦ γνωρίσαι καὶ παραστῆσαι αὐτὸ ἀκριβέστερον ἔλεγε τοῦτον γενητόν.

De schol. cod. Parisin. 1853 v. Heiberg. ed. Simplic. in

1) v. ad fr. 44.

2) cf. fr. 45 et 46 et v. supra p. 31; cf. etiam Zeller p. 798, 1.

Aristot. de caelo praef. p. XIII: 'Cod. Paris. gr. 1948 . . . excerpta continet ex Simplicio sine nomine, Cod. Paris. gr. 1853 alia excerpta ab eo non prorsus aliena; sed de iis nihil aliud mihi notum est'; praeterea v. Christ. Arist. Metaph. ed. praef. p. IX. — Cfr. cum hoc schol. verba Simplicii ad eundem locum Aristot. p. 303, 34 Heiberg. δοκεῖ μὲν πρὸς Ξενοκράτην μάλιστα καὶ τοὺς Πλατωνικοὺς ὁ λόγος τείνειν, διότι ἐξ ἀτάκτου καὶ πλημμελοῦς γεγονέναι τὸν κόσμον φασί, τοῦ Πλάτωνος εἰπόντος· παραλαβὼν γὰρ . . . . . . οὗτοι οὖν γενητὸν καὶ ἄφθαρτον λέγοντες τὸν κόσμον τὴν γένεσιν οὐχ ὡς ἀπὸ χρόνου φασὶ δεῖν ἀκούειν, ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως εἰρημένην διδασκαλίας χάριν τῆς τάξεως τῶν ἐν αὐτῷ προτέρων τε καὶ συνθετωτέρων κτλ.

DE ANIMA

55 Olympiodorus in Platon. Phaedon. p. 98, 10 Finkh.
ὅτι οἳ μὲν ἀπὸ τῆς λογικῆς ψυχῆς ἄχρι τῆς ἀψύχου ἕξεως ἀπαθανατίζουσιν, ὡς Νουμήνιος· οἳ δὲ μέχρι τῆς φύσεως, ὡς Πλωτῖνος ἔνι ὅπου· οἳ δὲ μέχρι τῆς ἀλογίας, ὡς τῶν μὲν παλαιῶν Ξενοκράτης καὶ Σπεύσιππος, τῶν δὲ νεωτέρων Ἰάμβλιχος καὶ Πλούταρχος· κτέ.

v. Zeller p. 1008, 4 2 ἀψύχου: ἐμφύχου; corr. Bernays, v. Thedinga De Numenio p. 71

56† [1] Philodemus de pietate fr. c. 7 b 1 Gomp.:

. . . ψυχὰς τῶν κα(λῶ)ν (κἀ-
γαθῶν θείας λέ(γ)ω(ν
δυνάμεις, πολὺ (δὲ κα-
ταδεεστέρας καὶ ἐλ-
λειπούσα(ς). παρ' Ἀρισ-
τοτέλει δ' ἐν τῷ τρί-
τῳ Περὶ φιλοσοφίας —

Diels Doxogr. gr. p. 538 b adn. 'Philodemea c. 7b 4—8, cum sint ante Aristotelem, ad Speusippum spectare posse' iudicat coll. Olymp. in Phaed. p. 98, 12 F. (fr. 55). 4 δὲ add. Diels Dox. p. 539

5. Ethica.

DE BEATITUDINE, BONIS, VIRTUTE [2]

57 Clemens Alexandr. Stromat. II 22, 133 p. 186, 19 Staehl.
Σπεύσιππός τε ὁ Πλάτωνος ἀδελφιδοῦς τὴν εὐδαιμονίαν φησὶν ἕξιν εἶναι τελείαν ἐν τοῖς κατὰ φύσιν ἔχουσιν, ἢ ἕξιν ἀγαθῶν, ἧς δὴ καταστάσεως ἅπαντας μὲν ἀνθρώπους ὄρεξιν ἔχειν, στο-

1) v. ad fr. 44
2) v. Zeller p. 1009, 2. 3

χάζεσθαι δὲ τοὺς ἀγαθοὺς τῆς ἀοχλησίας. εἶεν δ' ἂν αἱ ἀρεταὶ τῆς εὐδαιμονίας ἀπεργαστικαί.

cf. Rud. Hoyer de Antiocho Ascalonita (Diss. Bonn. 1883) p. 35 ss.

Cicero Tusculan. V 10, 30 non igitur facile concedo neque 58 a
Bruto meo neque communibus magistris nec veteribus illis, Aristoteli, Speusippo, Xenocrati, Polemoni, ut, cum ea, quae supra enumeravi (paupertas, ignobilitas, humilitas, solitudo, amissio suorum, graves dolores corporis, perdita valetudo alia similia) in malis numerent, iidem dicant semper beatum esse sapientem.

Cicero Tusculan. V 13, 39 hic (humanus animus) igitur 58 b
si est excultus, etsi eius acies ita curata est, ut ne caecaretur erroribus, fit perfecta mens, id est absoluta ratio, quod est idem virtus. Et, si omne beatum est, cui nihil deest, et quod in suo genere expletum atque cumulatum est, idque virtutis est proprium, certe omnes virtutis compotes beati sunt. Et hoc quidem mihi cum Bruto convenit, id est cum Aristotele, Xenocrate, Speusippo, Polemone. Sed mihi videntur etiam beatissimi.

Seneca epist. 85, 18 p. 324, 5 Hens. Xenocrates et 58 c
Speusippus putant beatum vel sola virtute fieri posse, non tamen unum bonum esse, quod honestum est.

Cicero Tusculan. V 31, 87 sequetur igitur horum (eorum 58 d
qui gravitatem dignitatemque virtutis exaggerant) ratione vel ad supplicium beata vita virtutem cumque ea descendet in taurum Aristotele, Xenocrate, Speusippo, Polemone auctoribus nec eam minis blandimentis corrupta deseret.

Cicero de legib. I 13, 37 Vahl. quocirca vereor committere, 58 e
ut non bene provisa et diligenter explorata principia ponantur, nec tamen ut omnibus probentur, nam id fieri non potest, sed ut eis, qui omnia recta atque honesta per se expetenda duxerunt et aut nihil omnino in bonis numerandum, nisi quod per se ipsum laudabile esset, aut certe nullum habendum magnum bonum, nisi quod vere laudari sua sponte posset: iis omnibus, sive in Academia vetere cum Speusippo, Xenocrate, Polemone manserunt, sive Aristotelem et Theophrastum . . . . . secuti sunt, sive . . . ., iis omnibus haec, quae dixi, probantur.

59 **Plutarchus de commun. notit. adv. Stoic. 13 p. 1065 a** ἄξιον δ' ἀναλαβεῖν τὸ δόγμα ταῖς ἐκείνου (Χρυσίππου) λέξεσιν, ἵνα καὶ μάθῃς πως, οἱ τοῦ Ξενοκράτους καὶ Σπευσίππου κατηγοροῦντες ἐπὶ τῷ τὴν ὑγίειαν ἀδιάφορον ἡγεῖσθαι μηδὲ τὸν πλοῦτον ἀνωφελὲς ἐν τίνι τόπῳ τὴν κακίαν αὐτοὶ τίθενται καὶ τίνας λόγους περὶ αὐτῆς διεξίασιν.

DE VOLUPTATE [1])

60 a **Aristoteles Eth. Nic. VII 14 1153 b 1** ἀλλὰ μὴν ὅτι ἡ λύπη κακόν, ὁμολογεῖται, καὶ φευκτόν. ἣ μὲν γὰρ ἁπλῶς κακόν, ἣ δὲ τῷ πῇ ἐμποδιστική· τῷ δὲ φευκτῷ τὸ ἐναντίον ᾗ φευκτόν τι καὶ κακόν, ἀγαθόν. ἀνάγκη οὖν τὴν ἡδονὴν ἀγαθόν τι εἶναι. ὡς γὰρ Σπεύσιππος ἔλυεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις, ὥσπερ τὸ μεῖζον τῷ ἐλάττονι καὶ τῷ ἴσῳ ἐναντίον· οὐ γὰρ ἂν φαίη ὅπερ κακόν τι εἶναι τὴν ἡδονήν.

60 b **Aristoteles Eth. Nic. X 2. 1173 a 5** οὐκ ἔοικε δὲ οὐδὲ περὶ τοῦ ἐναντίου καλῶς λέγεσθαι. οὐ γάρ φασιν, εἰ ἡ λύπη κακόν ἐστι, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· ἀντικεῖσθαι γὰρ καὶ κακὸν κακῷ καὶ ἄμφω τῷ μηδετέρῳ — λέγοντες ταῦτα οὐ κακῶς, οὐ μὴν ἐπί γε τῶν εἰρημένων ἀληθεύοντες. ἀμφοῖν γὰρ ὄντοιν ⟨τῶν⟩ κακῶν καὶ φευκτὰ ἔδει ἄμφω εἶναι, τῶν μηδετέρων δὲ μηδέτερον ἢ ὁμοίως· νῦν δὲ φαίνονται τὴν μὲν φεύγοντες ὡς κακόν, τὴν δ' αἱρούμενοι ὡς ἀγαθόν· οὕτω δὴ καὶ ἀντίκειται.

5 τῶν add. Bywater

60 c [**Aspasius in Aristot. Eth. Nic. VII 14. 1153 b 1 (fr. 60 a) p. 150, 3 Heylbut.** Σπεύσιππον δέ φασιν οὕτω δεικνύειν ὅτι ἡδονὴ ἀγαθόν ἐστιν· τὸ ἐναντίον ἀγαθῷ κακόν· ἐναντίον δὲ ἡ λύπη, κακὸν οὖσα, τῇ ἡδονῇ· ἀγαθὸν ἄρα. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης οὐχ οὕτως τὸν λόγον ἠρώτηκεν, ἀλλ' ἐπηνορθώσατο εἰπών· τὸ ἐναντίον φευκτῷ ᾗ φευκτὸν ἀγαθόν· ἡ δὲ ἡδονὴ ἐναντίον τῇ λύπῃ φευκτῷ οὔσῃ καὶ οὐκ ἔστι κακόν — οὐδεὶς γὰρ ⟨ἂν⟩ εἴποι κακὸν τὴν ἡδονήν —· ἀγαθὸν ἄρα.

(l. 19 H.) Εἶτα ἐπιφέρει (ὁ Ἀριστοτέλης)· 'ὡς γὰρ Σπεύσιππος ἔλυεν, οὐ συμβαίνει ἡ λύσις'. ἤτοι δὲ λύσιν λέγει τὴν δεῖξιν ἢ τῷ ὄντι ἔλυε τὸν λόγον τῶν φασκόντων μὴ εἶναι ἀγαθὸν τὴν ἡδονήν· οὐ μὴν αὐτάρκως ἔλυε λέγων· τὸ ἐναντίον κακῷ ἀγαθόν. ἐναντίον δὲ τῇ λύπῃ κακῷ ὄντι ἡδονή· ἀγαθὸν ἄρα· κακῷ γὰρ οὐ μόνον τὸ ἀγαθὸν ἐναντίον ἀλλὰ καὶ τὸ κακὸν ὡς τῇ θρασύτητι οὐ μόνον ἡ ἀνδρεία ἐναντίον, ἀγαθὸν οὖσα, ἀλλὰ καὶ κακόν, ἡ δειλία· διόπερ ὡς ἐναντία † τοῦ λύσαντος αὐτὸν εἶναι ὀρθῶς θεὶς μὴ μόνον ἀγαθὸν εἶναι τῷ κακῷ ἐναντίον ἀλλὰ

1) v. Zeller p. 1009, 4; cf. etiam Hambruch Log. Regeln d. Platon. Schule in d. Aristot. Topik (Berol. 1904) p. 14.

καὶ κακόν.]

Aspasius non recte intellexit Aristotelis verba, cf. ceteror. in hunc Arist. loc. interpret.

Anonymus in eundem Aristot. locum (s. Heliodori nomine ed. ab Heylbut.) p. 158, 20 Heylbut. φανερὸν ὅτι ἀνάγκη πᾶσα τὸ ἐναντίον τῇ λύπῃ τὴν ἡδονήν, τὴν μὲν ἁπλῶς φευκτὴν εἶναι, τὴν δὲ πή· ἀνάγκη γὰρ τῷ ἁπλῶς κακῷ ἁπλῶς ἀγαθὸν εἶναι ἐναντίον, καὶ τῷ πὴ κακῷ τὸ πὴ ἀγαθόν· οὐ γὰρ ἡ Σπευσίππου λύσις καθ' ἣν ἐνιστάμενος λύειν ἐπιχειρεῖ τόνδε τὸν λόγον, συμβαίνει τῇ ἀληθείᾳ. φησὶ γάρ, ὅτι καθάπερ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον ἐναντία ἐστὶ τῷ ἴσῳ καὶ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν τὰ παρ' ἑκάτερα ἐναντία, τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον καὶ τῇ ἀλυπίᾳ ἀντίκειται ἡ ἡδονὴ καὶ λύπη, ἡ μὲν ὡς μεῖζον, ἡ δὲ λύπη ὡς ἔλαττον, καὶ ἔστιν ἡ μὲν ἀλυπία ἀγαθόν, ἡ δὲ ἡδονὴ καὶ ἡ λύπη κακόν· οὗτος γὰρ ὁ λόγος παντελῶς ἄδοξός ἐστιν· οὐδενὶ γάρ ἡ ἡδονὴ κακὸν δοκεῖ· οὐδεὶς γὰρ ἂν φαίη τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ὅπερ ἐστὶ κακὸν εἶναι. **60 d**

1 Heylbut. hunc anonymum sub Heliodori nomine edidit secutus Val. Rose Herm. v. II p. 212 s.; at v. Leop. Cohn B. phil. Woch. 1889 col. 1420.

Anonymus in eund. Aristot. locum (Eustrat. et Mich. et anonym. in Eth. Nic. comment.) p. 452, 26 Heylbut. εἰ οὖν ἡ λύπη κακὸν καὶ φευκτόν, τῷ δὲ φευκτῷ, καθὸ φευκτόν ἐστιν καὶ κακόν, ἐναντίον ἐστὶν τὸ ἀγαθόν, λείπεται ἄρα τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι. ἐπὶ γὰρ τῶν ἀμέσων ἐναντίων ἐὰν θάτερον τὸ τῶν ἐναντίων κακόν ἐστιν, θάτερον ἔσται ἀγαθόν. ἐνδέχεται γὰρ εἶναι καὶ κακόν, οἷον ἀνδρεία δειλία καὶ θρασύτης. ἀντίκειται γὰρ τῇ δειλίᾳ καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ ἡ θρασύτης. ἔνστασις τοῦ Σπευσίππου. ἔλεγεν ὁ Σπεύσιππος, ὅτι ὡς τὸ μεῖζον ἀντίκειται τῷ ἐλάττονι καὶ τῷ ἴσῳ, καὶ τὰ μὲν ἄκρα, ἤτοι τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἐστὶν κακά, τὸ δὲ μέσον, ἤτοι τὸ ἴσον, ἀγαθόν ἐστιν, οὕτως καὶ ἡ ἡδονὴ ἀντίκειται τῇ ἀλυπίᾳ καὶ τῇ λύπῃ, καὶ τὰ μὲν ἄκρα, ἤτοι ἡ λύπη καὶ ἡ ἡδονή, εἰσὶ κακά, τὸ δὲ μέσον, ἤτοι ἡ ἀλυπία, ἀγαθόν ἐστιν. 'ὡς γὰρ ὁ Σπεύσιππος ἔλυεν', ὅτι καὶ ἡ ἡδονὴ καὶ ἡ λύπη κακόν ἐστιν, ἡ δὲ ἀλυπία ἀγαθόν, 'οὐ συμβαίνει ἡ λύσις', ὅτι οὐχ ὡμολόγηται τοῦτο πᾶσι. πάντες γὰρ ὁμολογοῦσι τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ οὐδεὶς ἂν φαίη τὴν ἡδονὴν εἶναι 'ὅπερ κακόν', ἤτοι ὡς ἐν γένει ἀνάγεσθαι τῷ κακῷ, καὶ εἶδος τοῦ κακοῦ τὴν ἡδονὴν εἶναι, ἤτοι εἶναι κακὸν τὴν ἡδονὴν οὐδεὶς ὁμολογεῖ. **60 e**

Schol. margin. in eund. Aristot. locum cod. Paris. 1854 ed. Cramer Anecd. gr. Paris. v. I p. 219, 16 ὁ Σπεύσιππος ἔλεγε τὴν λύπην καὶ τὴν ἡδονὴν ἐναντία κακὰ εἶναι, μέσον δὲ κατάστημα τὴν ἀλυπίαν· ἐλέγχεται δὲ κακῶς λέγων· οὐ γὰρ πᾶσα εὑρίσκεται ἡδονὴ φαύλη, ἀλλ' εἰσὶ καὶ ἡδοναὶ ἀγαθαί, οἷον αἱ τῶν σωφρόνων, οὐδὲ πανταχοῦ· ἢ πάντα ἔμμεσά εἰσι, ἵνα τῇ φυγῇ τῶν ἄκρων τὸ μέσον προκρίνωμεν. **60 f**

60 g Michaëlis Ephes. in Aristot. Eth. Nic. X 2. 1173a 5 (fr. 60b) p. 538, 35 Heylbut. ὁ ἐκ τοῦ ἐναντίου συνιστῶν τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν λόγος τοιοῦτος ἦν· εἰ ἡ λύπη ἐναντίον οὖσα τῇ ἡδονῇ κακόν ἐστιν, ἀγαθὸν ἄρα ἡ ἡδονή. πόθεν δ' ὅτι ἡ λύπη κακόν; ἐκ τοῦ πάντας φεύγειν αὐτήν. πρὸς τοῦτον τὸν λόγον τὸν ἐκ τοῦ ἐναντίου συνιστῶντα τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν ἐνίστατο ὁ Σπεύσιππος λέγων· οὐκ ἀνάγκη, ἐπειδὴ κακόν ἐστιν ἡ λύπη, ἀγαθὸν εἶναι τὴν ἀντικειμένην αὐτῇ ἡδονήν. οὐ γὰρ πᾶν τὸ ἀντικείμενον κακῷ ἀγαθόν ἐστιν. ἀντίκειται γὰρ τῇ θρασύτητι κακῷ ὄντι ἡ δειλία καὶ οὐκ ἔστιν ἀγαθὸν ἡ δειλία ἀλλὰ κακόν, καὶ τῇ ἠλιθιότητι κακῇ οὔσῃ ἀντίκειται ἡ ἀκολασία κακὸν οὖσα καὶ αὕτη ὁμοίως, καὶ ἡ ἀνελευθεριότης τῇ ἀσωτίᾳ κακαὶ οὖσαι ἀμφότεραι. ἀντίκειται οὖν, φησὶ Σπεύσιππος, καὶ κακὸν κακῷ καὶ ἄμφω τῷ μηδετέρῳ, τουτέστι καὶ ἄμφω τὰ κακὰ τῷ ἀγαθῷ. μηδέτερον γὰρ τὸ ἀγαθὸν εἶπεν· αἱ γὰρ ἀρεταὶ μεσότητες οὖσαι οὐδέτερον τῶν ἄκρων εἰσίν. ἡ γὰρ ἀνδρεία οὔτε δειλία οὔτε θρασύτης ἐστί, καὶ ἡ σωφροσύνη οὔτε ἀκολασία οὔτε ἠλιθιότης, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ὁμοίως. καὶ λέγει ταῦτα καλῶς· ἀληθὲς γάρ ἐστι τὸ λέγειν, ὅτι ἀντίκειται κακὸν κακῷ καὶ ἀμφότερα τὰ κακὰ τῷ ἀγαθῷ. τοῦτο μὲν οὖν λέγουσι καλῶς· τὸ δ' ὅτι ἡ ἡδονὴ ὡς κακὸν κακῷ ἀντίκειται τῇ λύπῃ λέγουσιν οὐ καλῶς. οὐ γὰρ ἀντίκειται ἡ ἡδονὴ τῇ λύπῃ ὡς κακὸν κακῷ ἀλλ' ὡς ἀγαθὸν κακῷ. εἰ γὰρ ἦν κακὸν ἡ ἡδονή, ἦν καὶ φευκτὸν καὶ μισητὸν ὡς ἡ λύπη. νῦν δὲ τὴν μὲν λύπην φεύγει πάντα καὶ ἀποστρέφεται ὡς κακόν, διώκει δὲ καὶ ἐπιτρέχει τὴν ἡδονὴν ὡς ἀγαθόν. κτέ.

60 h Anonymus in eund. Aristot. locum (s. Heliodori nomin. ed. ab Heylb.) p. 211, 37 Heylbut. καὶ πρὸς μὲν τὸν πρῶτον τοῦ Εὐδόξου λόγον ταύτην κομίζουσι τὴν ἔνστασιν, πρὸς δὲ τὸν δεύτερον, ὃς ἐκ τοῦ ἐναντίου ἐστὶν εἰλημμένος, ἐκείνην· οὐκ ἀνάγκη, φασίν, εἰ ἡ λύπη κακόν ἐστι, τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι· οὐ γὰρ εἴ τι κακόν, τὸ ἐναντίον αὐτῷ ἀγαθόν· ἔστι γὰρ ἐναντίον κακὸν κακῷ· ἡ γὰρ ἠλιθιότης τῇ ἀκολασίᾳ ἐναντίον ἐστίν, ἀμφοτέρων οὐσῶν κακῶν, καὶ ἀμφότερα τῇ σωφροσύνῃ. ταῦτα μὲν οὖν καλῶς λέγουσιν, οὐ μὴν ἐπί γε τῆς ἡδονῆς ἀληθεύουσιν. εἰ γὰρ κτέ.

1 v. ad fr. 60d.

60 i Gellius Noct. Attic. IX 5, 4 Hos. Speusippus vetusque omnis Academia voluptatem et dolorem duo mala esse dicunt opposita inter sese, bonum tamen esse, quod utriusque medium foret.

6. Varia fragmenta.

DE APOLLINIS NOMINE

Macrobius Saturnal. I 17, 7 Eyssenh.[2] Apollinis nomen 61
multiplici interpretatione ad solem refertur, cuius rei ordinem pergam. Plato solem Ἀπόλλωνα scribit cognominatum .... Chrysippus ...., Speusippus quod ex multis ignibus constet vis eius ὡς ἀπὸ πολλῶν οὐσιῶν πυρὸς αὐτοῦ συνεστῶτος, Cleanthes eqs.

Macrobii hoc caput fluxisse ex Apollodori Περὶ θεῶν libris demonstravit R. Muenzel de Apollodori Περὶ θεῶν libris (diss. Bonn. a. 1883) p. 14 ss. Desumpta autem esse Apollodorea a Macrobio e Jamblicho idem statuit secutus G. Wissowa de Macrob. Saturnal. font. cap. III (dissert. Vratislav. a. 1880 p. 35 ss.); contra nunc C. Reinhardt de Graecorum theologia (diss. Berol. a. 1910) p. 103 ss. non Jamblichum, sed Porphyrium expilatum esse a Macrobio contendit.

PLATONICA A SPEUSIPPO TRADITA

Simplicius in Aristot. Phys. I 4. 187 a 12 p. 151, 6 Diels. 62
λέγει δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ὅτι ‘κατὰ Πλάτωνα πάντων ἀρχαὶ καὶ αὐτῶν τῶν ἰδεῶν τό τε ἕν ἐστι καὶ ἡ ἀόριστος δυάς, ἣν μέγα καὶ μικρὸν ἔλεγεν, ὡς καὶ ἐν τοῖς Περὶ τἀγαθοῦ Ἀριστοτέλης μνημονεύει’. λάβοι δὲ ἄν τις καὶ παρὰ Σπευσίππου καὶ παρὰ Ξενοκράτους καὶ τῶν ἄλλων, οἳ παρεγένοντο ἐν τῇ Περὶ τἀγαθοῦ Πλάτωνος ἀκροάσει· πάντες γὰρ συνέγραψαν καὶ διεσώσαντο τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ ταύταις αὐτὸν ἀρχαῖς χρῆσθαι λέγουσι.

v. Zeller p. 416, 6; cf. Simplic. p. 453, 28 ss. 454, 19 ss.
2 Alexander in Met. p. 56, 33 ss. Hayd. 4 cf. Aristot. fr. 28 Ros.

Speusippum Isocratis ἀπόρρητα publici iuris fecisse

Diogenes Laërtius IV 2 καὶ πρῶτος (ὁ Σπεύσιππος) παρὰ 63
Ἰσοκράτους τὰ καλούμενα ἀπόρρητα ἐξήνεγκεν, ὥς φησι Καινεύς.

cf. p. 39

Speusippum sermones convivales enarrasse 64

Plutarchus quaest. conviv. I prooem. p. 612 d ἐπεὶ δὲ καὶ σοὶ δοκεῖ τῶν μὲν ἀτόπων ἡ λήθη τῷ ὄντι σοφὴ κατ' Εὐριπίδην εἶναι· τὸ δ' ὅλως ἀμνημονεῖν τῶν ἐν οἴνῳ μὴ μόνον τῷ φιλοποιῷ λεγομένῳ

μάχεσθαι τῆς τραπέζης, ἀλλὰ καὶ τῶν φιλοσόφων τοὺς ἐλλογιμωτάτους ἀντιμαρτυροῦντας ἔχειν, Πλάτωνα καὶ Ξενοφῶντα καὶ Ἀριστοτέλην καὶ Σπεύσιππον, Ἐπίκουρόν τε καὶ Πρύτανιν καὶ Ἱερώνυμον καὶ Δίωνα τὸν ἐξ Ἀκαδημείας, ὡς ἄξιόν τινος σπουδῆς πεποιημένους ἔργον ἀναγράψασθαι λόγους παρὰ πότον γενομένους· ᾠήθης τε δεῖν . . .· πρὸς τοῦτο γενόμενος τρία μὲν ἤδη σοι πέπομφα τῶν βιβλίων κτλ.

v. p. 34.

IV. Epigrammata.

IN PLATONEM

65 Antholog. Planud. 31 Duebn.:

Σπευσίππου.

Σῶμα μὲν ἐν κόλποις κατέχει τόδε γαῖα Πλάτωνος,
ψυχὴ δ' ἰσοθέων τάξιν ἔχει μακάρων.

v. Th. Bergk PLGr II^{4} p. 329 s. Th. Preger Inscript. graec. metr. (Lips. 1891) p. 9 ss. — Idem epigramma duobus versibus auctum servavit Diog. Laërt. III 44:

Γαῖα μὲν ἐν κόλπῳ κρύπτει τόδε σῶμα Πλάτωνος,
ψυχὴ δ' ἀθανάτων τάξιν ἔχει μακάρων·
υἱοῦ Ἀρίστωνος τόν τις καὶ τηλόθι ναίων
τιμᾷ ἀνὴρ ἀγαθὸς θεῖον ἰδόντα βίον.

Quod epigr. etiam invenitur in Anthol. Palat. VII 61 (v. II p. 43 Stadtm., ubi cf. lect. var.). — Ceterum illam, quam Anthol. Planud. 31 praebet, epigrammatis formam genuinam esse verisimillimum est; v. Bergk et Preger l. c. — 1 Nomen auctoris Σπευσίππου om. syll. Euphem. 3 κόλπῳ Euph. 4 ἰσόθεον Euph., ἰσόθεος coni. Bergk l. c. coll. Hesych. i. v. ἰσόθεος; idem ψυχὴν δ' ἰσόθεον τάξις proponit (etiam F. Rühl Fleckeis. Jahrb. v. 47 (1878) p. 311, nisi quod hic ἰσοθέων praefert).

IN GRATIAS

66 Τάσδε θεαῖσι θεὰς Χάριτας Μούσαις ἀνέθηκεν
Σπεύσιππος λογίων εἵνεκα δῶρα τελῶν.

Academic. philosoph. index Herculan. p. 37, 30 Mekler.:

(Σπεύ)σιππ(ο)ν (δ' εἰκό-
νας Χαρίτων ἔ)τ' οὔ(σας ἀνα-
θεῖναί φησ)ι Φιλ(όχορος καὶ
κατε)χο(ύσας) τὸ μουσεῖ(ον,
ἐφ' α(ἷ)ς ἐ(πιγέ)γρα(π)ται·

Τά(σ-
δε [illegible](εαῖσι) θεὰς Χάριτας Μ(ού-
σαις (ἀ)νέ⟨θη⟩κεν Σπεύσιππ(ος
λο(γί)ων (εἵν)εκα δῶρα τε-
λῶν.

cf. Diog. L. IV 1 Χαρίτων τ' ἀγάλματ' ἀνέθηκεν (ὁ Σπεύσιππος) ἐν τῷ μουσείῳ τῷ ὑπὸ Πλάτωνος ἐν Ἀκαδημείᾳ ἱδρυθέντι.

12 λογίων Gomp. σοφίης Buech. πολλῶν Wilam.

Dicta Speusippi[1]).

Stobaeus Floril. v. IV p. 101, 18 Mein. Σπευσίππῳ παραλυθέντι τὰ σκέλη Διογένης ἐξαγαγεῖν αὐτὸν τοῦ βίου παρῄνει, ὁ δὲ 'οὐ τοῖς σκέλεσιν', ἔφη, 'ζῶμεν, ἀλλὰ τῷ νῷ'. (cf. Diog. Laërt. IV 3 Φασὶ δὲ αὐτὸν (τὸν Σπεύσιππον) ἐπ' ἁμαξίου φερόμενον εἰς τὴν Ἀκαδήμειαν συναντῆσαι Διογένει καὶ 'χαῖρε' εἰπεῖν· τὸν δὲ φάναι· 'ἀλλὰ μὴ σύ γε, ὅστις ὑπομένεις ζῆν τοιοῦτος ὤν').

Diogenes Laërtius IV 4 Οὗτος (ὁ Σπεύσιππος), φησὶ (Τιμόθεος), πρὸς τὸν ἐρῶντα πλούσιον ἀμόρφου, ἔφη· 'τί δέ σοι δεῖ τούτου; ἐγὼ γάρ σοι δέκα ταλάντων εὐμορφοτέραν εὑρήσω'.

---

1) De his v. Fr. Leo Die gr. röm. Biogr. p. 58.

Argumentum.

Vita.

Natus sum Paulus Ludovicus Fridericus Lang Memmingae oppido Bavariae a. d. XIII Kal. Novembr. anni MDCCCLXXXII patre Adolfo matre Fanny e gente Gussmann. Fidei addictus sum evangelicae. Inde ab anno MDCCCXCII discipulus fui progymnasii qu. d. Memmingensis per quinque annos, deinde gymnasii Stuttgartiensis, quod Caroli regis nomen fert, in quo mense Augusto anni MCMII maturitatis testimoninm adeptus sum. Deinde per duodecim menses militavi Cannstadiae oppido Wurttembergiae. Autumno anni MCMIII, ut in iuris studia incumberem, Tubingam me contuli. Vere anni insequentis Bonnam petivi ibique usque adhuc studiis philologis et archaeologis operam dedi.

Docuerunt me viri doctissimi Busch, Lange, Maier, Rietschel, Wendt † Tubingenses; Bezold, Brinkmann, Buecheler †, Clemen, Deubner, Dyroff, Elter, Erdmann, Jaeger †, Karo, Kuelpe, Litzmann, Loeschcke, Marx, de Mess, Nissen, Solmsen †, Usener † Bonnenses. Insigni Brinkmanni Elteri Marxii beneficio in seminarium philologum Bonnense receptus sum, cuius per bis sex menses fui sodalis ordinarius; in seminarium eorum, quos necessitudines linguarum formasque doceret, Solmsen † liberalissime me admisit, exercitationibus ut interessem archaeologis Karo et Loeschcke, philologis Brinkmann, Buecheler, Deubner, Elter, epigraphicis Karo benigne concesserunt.

Quibus viris omnibus gratiam habeo maximam, imprimis vero Augusto Brinkmann, qui studia mea semper egregia benevolentia moderatus est auxitque.